

1846

Հ. Կ. Զումար
Քաղաք
դեպի
Քրիստոս

Եկե՛ք ինձի բոլոր
յոսկանքի քրիստոնեացիներ
ևս ձեզ պիտի հավաքեմք

20

2 - 95

To Mr. J. M. Smith
Vt. to Mr. J. M. Smith

✓

5 AUG 2009

SS

208.1

ՀԱՅԼԵՐ ԴԵՊ Ի ԲԻԲԼՈՒ

1846

«Տէր, ազատե՛ զիս :»

20

7-95

պ.

Կ. Կ. Կոմպո

Քաչեր

դէպի Քրիստոս

«Երբ դուք իմ խօսքիս մէջ կենալ,
համարապէս իմ առաքելներս կ'ըլ-
լաք. եւ համարուք ինքն ինքի զիս-
նալ, ու այն համարուք ինքն ինքն
պիտի ազատեք... Երբ Որդին ձեզ ազատ
ընէ, համարապէս ազատ պիտի ըլլաք :»

ՅԻՍՈՒՍ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՏՐԱԿԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՌԻՐԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՂ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ

Մուրաքան Խան, Թիւ 11

ԶԱՎԱԳՃԸՆԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐ, Կ. ՊՈԼԻՍ

1910

11306

117

Ամեն իրաւունք հրատարակչին վերապահուած են :

3321
47.

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Ւ Ա Ն

Գիրք մը գրելը՝ դասարկութենէ աւելի անարժէք է, երբ գրուած գիրքը մարդուն բարեփոխութեան չի ծառայեր:

Ճիւղերբէ ձիւարի

Այս զրբոյիլը — ճշմարիտ չնաշխարհիկ մարգարիտ — հայ հասարակութեան ներկայացնելով՝ իրական, հրամայողական պէտքի մը պատասխանել կը կարծենք: Անհաւատութեան և ապականութեան այս դարուն՝ զարմանալի չէ տեսնել բիւրապատկուիլը սնտորի, թունաւորիչ հրատարակութեանց որ աշխարհը կ'ողողեն. — հրատարակութիւնը՝ որ, եզրիպտոսի պատուհաս-գորտերուն նման, ամենուրեք մուտ գտնելով՝ իրենց ապականիչ, պիղծ ազդեցութիւններն ի գործ կը դնեն ամէն հասակի և դասակարգի հէգ հոգիներու սրտերուն և մտքերուն վրայ . . . րայց որոնք շնչուելով արժանի էին սոսկ . . . Երկու դասակարգ հեղինակներ և հրատարակիչներ կան. — անոնք՝ որ կը ջանան ժամանակին ապականեալ ձգտումներն ու ճաշակները շոյել և շահագործել, և անոնք՝ որ կ'ուսումնասիրեն դարուն իրական պէտքերն, անոնց զոհացում տալու համար: Մեր հեղինակը՝ զերազանցօրէն այս վերջին դասակարգէն է: Ըստ մեզ՝ չկան երկասիրութիւնը անջնջ կատարելապէս պատասխանող լոպէիին պէտքերուն՝ որքան իր բեղուն արդարութիւնները, ընթերցողին ուշադրութեանը ենթարկելու:

Այս զրբոյիլին երեւումը բարեպատեհ է. — պիտի ըսենք՝ նախախնամական է: Մենք համոզուած ենք որ եթէ երբէք կար առնեն մը երբ այսպիսի երկասիրութեանց հրատարակումն անհրաժեշտ, կենսական պէտք մըն էր, հիմն, է: Անհաւատութիւնը և սկեպտիկութիւնը խռովիչ համեմատութիւններով ծաւալ կը գտնեն ժողովրդին ամէն խաւերուն

մէջ. և անօրէնութիւնը շատնալուն համար շատերուն սէրը կը պաղի... Ամենուրեք կը տեսնենք համոզումներու տատանիլը և բարոյականութեան փոփոխութիւնը: Ամբոխները կը թուին համակերպած մոլորիլ՝ մրկկածութիւն ծովու մը վրայ, յորձանքներէ տարուբեր, անկողմնացոյց և անդէ՛կ... Ինչքան թանկագին է, ուրեմն, այս անաւոր վտանգի պահուն, հաւատարիմ և կարող առաջնորդ մը՝ որ ցոյց տայ ուղիւ ճամբան:

Այս գրքոյկին տիտղոսը մեզի ցոյց կուտայ այդ առաջնորդը, — Յիսուսը, միակ ճշմարիտ Նաւուդիդն ու Փրկիչը, որ կարող է զոհաջնել հոգիին պէտքերն, ու տարակուսողներուն և սայթաքողներուն «ոտքերը խաղաղութեան ճամբուն մէջ շիտկել»:

Այս զմայլելի էջերուն մէջ՝ հեղինակը՝ երկինքի լոյսովը ճաճանչաւոր զրչով մը՝ կը բացատրէ Քրիստոնէական հաւատքին պարզ կանոնները, զոր հասկնալ շատերու համար դժուար է տարակոյսի և սկեպտիկութեան այս դարուն:

Թարգմանուած ըլլալով ուրիշ քսաններեք արեւմտեան և արեւելեան լեզուներու, այս գրքոյկն արդէն սփոփանք և յոյս է ներշնչած բազմաթիւ խռոված հոգիներու, և զերազոյն Վարդապետին հետեւողները կարողացուցած է աւելի վստահաբար և աւելի բերկրապատար հետեւելու իրենց աստուածային Առաջնորդին քայլերուն: Լիայոյս ենք որ՝ ան օրհնութեանց աղբիւր մը պիտի ըլլայ նաև Հայ ժողովրդին, որ իր ցաւի և սուգի այս օրերուն՝ անքան պէտք ունի ճշմարիտ սփոփանքի և յոյսի և այն հաւատքին՝ «որ անգամ մը սուրբերուն աւանդուեցաւ»:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶՔ

Պ Ա Ր Ո Ւ Ն Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Աստուծոյ Սէրը առ Մարդ	էջ 11
Մեղաւորը Փրկչի մը Պէտք Ունի	22
Ապաշխարութիւն	30
Խոստովանութիւն	49
Նուիրում	55
Հաւատք եւ Ընդունելութիւն	62
Աւակերտութեան Ապացոյցը	71
Քրիստոսով Անում	82
Գործ եւ Կեանք	96
Աստուածգիտութիւն	105
Աղօթքի Արժանութիւնը	114
Ի՞նչ Ընել Տարակոյսներուն Հէտ	129
Ուրախ Ըլլալ Տէրջմով	139

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՍԷՐԸ ԱՌ ՄԱՐԴ

ԲՆՈՒԹԻ ԻՆ և յայտնութիւն՝ հաւատարապէս
Աստուծոյ սկստմամբ կը վկայեն : Մեր երկնա-
ւոր Հայրը աղբիւրն է կեանքի, իմաստութեան
և ուրախութեան : Դիտէ՛ բնութեան բխրաւոր հրաշալի և
գեղեցիկ բաները, և տե՛ս ի՜նչ զարմանալի կատարելու-
թեամբ կը յարմարին անոնք ոչ միայն մարդուն՝ այլ և
բոլոր կենդանի արարածոց պէտքերուն և երջանկու-
թեանը : Արեւն ու անձրեւը, որ կը զուարթացնեն և
կը զովացնեն երկիրը • լեռները և ծովերն ու դաշտերը,—
ամէն բան մեզի Արարչին սէրը կը պատմէ : Աստուած է
որ Իր բոլոր արարածոց ամենօրեայ պիտոյքները կը հո-
գայ : Սաղմոսերգուն՝ այս հոգեյոյզ մտածումը հետագայ
գեղեցիկ խօսքերով կ'արտայայտէ . —

«Ամենուն աչքերը Քեզի կը սպասեն,
ու ժամանակին անոնց կեռակուրը Դուն անոնց կուսաս.
Քու ձեռքը կը բանաս,
ու ամեն կենդանիին փափաքը կը լեցնես : »

(Սաղմ. ձեռք, 15, 16 :

Աստուած մարդը կատարելապէս սուրբ և երջանիկ
ըրաւ • և գեղեցիկ երկիրը՝ Արարչին ձեռքէն ելած ատեն՝
ապականութեան ու է արատ կամ անէծքի ամենա-

դոյզն ստուերը բնաւ չէր կրիր: Աստուծոյ օրէնքին — սիրոյ օրէնքին — զանցառութիւնն է որ յառաջ բերաւ ցաւ և մահ: Սակայն մեղքին յառաջ բերած տառապանքներուն մէջտեղ իսկ Աստուծոյ սէրը կը յայտնուի: Գրուած է թէ մարդուն պատճառով Աստուած անիծեց երկիրը (Ծննդ. Գ. 17): Փուշերն ու տատասկները — դժուարութիւններն ու փորձութիւնները՝ որ անոր կեանքը տառապանքի և աշխատութեան կեանք մը կ'ընեն — անոր բարւոյն համար սահմանուեցան, իբր մաս մը այն կըթուլեան որ անհրաժեշտ էր Աստուծոյ խորհուրդին մէջ՝ բարձրացնելու համար զանի իր ապականեալ և ստորնացած վիճակէն՝ որուն մէջ ինկաւ մեղանշեկուն պատճառով: Աշխարհ, թէև անկեալ, վիշտ և տառապանք չէ բոլոր: Բնութեան մէջ իսկ յոյսի և սիրտանքի աւետարներն կան: Տատասկներուն վրայ ծաղիկներ կը փթթին, և փուշերուն վրայ՝ վարդեր:

«Աստուած սէր է»: [Երկնահամ] այս բառերը գրուած կը տեսնենք դեռարտողով ծաղկանց կոկոններուն՝ և մատաղածիկ խոտերուն վրայ: Սիրազեղ գեղ թռչունք՝ որ իրենց գուարթ դայլայիկներով օդը դաշնակութեամբ կը զեղուն. երբնեբանգ փափկիկ ծաղիկներն՝ որ իրենց անուշահոտ բոյրե-

Փուշերուն վրայ վարդեր կան

Անցառներուն բարձրաբերձ ծառերը մեր Աստուծոյն հոգածութիւնը կը պատմեն

բով մթնոլորտը կը խնկեն. անտառաց բարձրաբերձ ծառերն՝ իրենց կանաչագեղ սաղարթներով, — ամէնքն ալ մեր Աստուծոյն գորավագութ և հայրական հոգածութիւնն ու Իր զաւակներն երջանկացնելու փափաքը կը պատմեն մեզի:

Աստուծոյ խօսքը կը յայտնէ Իր նկարագիրը: Ան Ինքն իսկ յայտարարած է Իր անսահման սէրն ու կա-

Տատասկներուն վրայ ծաղիկներ կը փթթին

րեկցութիւնը: Երբ Մովսէս ըսաւ Անոր, «Կ'աղաչեմ՝ Բու փառքդ ցուցուր ինծի», Տէրը պատասխանեց, «Իմ բոլոր բարութիւնսքու առջեւդ պիտի անցնեմ»: Ահա՛ այս է Իր փառքը: Տէրը Մովսէսին առջեւէն անցաւ՝ և աղաղակեց, «Տէր, Տէր Աստուած, ողորմած ու բարերար, երկայնամիտ և առատ ողորմութիւնով ու ճշմարտութիւնով, հաղարներու ողորմութիւն ընող, անօրէնութիւնը, յանցանքը ու մեղքը ներող:» Ել. ԼԳ. 18, 19: ԼԳ. 6, 7: Անիկա «երկայնամիտ և բազումօղորմ» է (Յովնան Գ. 2), «Քանզի ողորմութիւնը կը սիրէ:» Միքիա Է. 18:

Աստուած մեր սրտին Իրեն յանկոյց անթիւ նշաններով զոր զրած է երկինքի մէջ և երկրի վրայ: Բնութեան իրերուն՝ և մարդկային սրտին ճանչցած ամենէն խորին և խանդավառ սիրոյ կապերու միջոցով՝ Ան ջանացած է Ինքզինքը յայտնել մեզի: Այլ սակայն, այս բոլորին մէջ Անոր սիրոյն մէկ խիստ ազատ ցոյքն ունինք

սոսկ: Սիրոյ բոլոր այս ապացոյցներուն հակառակ՝ ամէն բարեւոյ թշնամի մարդոց մտքերն ա՛յն աստիճան կուրցուց որ՝ ա՛յ դարհուրելով կը մօտենան Անոր, խիստ և աններող էակ մը նկատելով զԱնի: Սատանան մարդոց ներկայացուց զԱստուած իբր էակ մը որուն զլեւաւոր ստորոգելիքն է ամենախիստ արդարութիւն, — խստապահանջ դատաւոր մը, քարսիրտ և հարստահարիչ պարտապահանջ մը: Ան զԱրարիչը նկարագրեց իբր էակ մը որ նախանձոտ աչքերով կը հսկէ՝ մարդոց սխառներն ու յանցանքները երեւան հանելու՝ որպէս զի կարենայ իր դատաստաններովն ալցել զանոնք: Խաւարի այս միդամած քօղը փարատելու, և Աստուծոյ անսահ-

ման սէրը յայտնելու համար էր որ Յիսուս մարդոց մէջ ապրելու եկաւ:

Աստուածորդին իշաւ երկինքէն՝ Հա՛յրը ցուցնելու համար:

«Մէկը երբէք զԱստուած տեսած չէ, բայց միածին Որդին որ Հօրը ծոցն է, Անիկա պատմեց:» Յով. Ա.

18: «Մէկը չի ճանչար Հայրը՝ բայց Որդին, և ան՝ որուն Որդին կ'ուզէ յայտնել:» Մատթ. ԺԱ. 27: Երբ աշակերտներէն մին ըսաւ Անոր, «Հայրը մեզի ցու-

Անիկա կոյրեռուն
սեսուքիւն կը փա-
րողէ

ցո՛ւր,» Յիսուս պատասխանեց, «Այսքան ժամանակ ձեզի հետ եմ՝ և զիս չճանչցա՞ր՝ Փրկ՛ւպպոս. ան որ

զիս տեսաւ՝ Հայրը տեսաւ. և դուն ի՞նչպէս կ'ըսես թէ Հայրը մեզի ցուցուր:» Յով. ԺԴ. 8, 9:

Իր երկրաւոր պաշտօնը նկարագրելու ատեն՝ Յիսուս կ'ըսէ, «Տէրը զիս օծեց աղքատներուն աւետարան քարոզելու. զիս զրկեց կոտորած սիրտ ունեցողները բռնկելու, գերիներուն աղատութիւն և կոյրերուն տեսութիւն քարոզելու, հարստահարութիւն կրողները ազատ թող տալու:» Դուկ. Դ. 18: Այս եղաւ ահա իր գործը: Պտրտեցաւ՝ բարիք ընելով, և Սատանայէն տանջուածները բռնկելով: Ամբողջ գիւղեր կային՝ ուր ու է տան մէջ հիւանդութեան հեծեճանք չէր լսուեր, վասն զի Անիկա անոնց մէջէն անցեր և բոլոր հիւանդները բռնկեւ էր: Իր գործը հաստատեց թէ Աստուծոյ Օծեալն էր Ինքը: Սէր, ողորմութիւն և կարեկցութիւն իր կեանքին իւրաքանչիւր գործին մէջ երեւան կուգային: Իր սիրտը գորովալից համակրութեամբ կը զեղուր մարդոց որդինեւուն հանգէպ: Ան մարդկային բնութիւնն զգեցաւ՝ որպէս զի մարդուն պէտքերուն կարենայ մերձենալ: Ամենէն աղքատ և ամենէն տրուպ մարդիկ չէին վախճար Անոր մօտնապու: Մանուկներն իսկ Իրեն կը յարէին: Կը սիրէին Անոր ծունգերուն վրայ ելլել և պիշ նայիլ Անոր խոնուն, սիրահամբոյր դէմքին:

Յիսուս ճշմարտութիւնէն բա՛ռ մ'իսկ զանց չըբաւ, այլ միշտ սիրով կ'արտաբերէր զայն: Ժողովրդին հետ իր յարաբերութեանցը մէջ ամենամեծ նրբազատութիւն՝ և խոհեմ, ազնուաբարոյ ուշադրութիւն կը գործածէր: Ան խստաբարոյ չեղաւ երբէք, ու բնա՛ւ պէտք չեղած ատեն խիստ խօսք մը չլսուեցաւ իր բերնէն, ոչ ալ զգայուն սիրտ մը ցաւցուց ընդունայն: Մարդկային տկարութիւնը չպարսաւնց ամենեւին: Ծշմարտութիւնը

կը խօսէր, սակայն միշտ սիրով: Կը հրապարակէր կեղծաւորութիւնը, անհաւատութիւնը և անօրէնութիւնը. բայց արցունքներ կային իր ձայնին մէջ երբ կ'արտաբերէր իր սաստիկ յանդիմանութիւնները: Լացաւ իր սիրելի քաղաքին՝ Երուսաղէմի վրայ, որ մերժեց ընդունիլ զԻնքը, — ձամբան, ձշմարտութիւնը և Կեանքը: Քաղաքը մերժեց էր զԱնի, Փրկիչը, այլ Ինք միշտ գործադիր խանդաղատանքով՝ նայեցաւ անոր վրայ: Անձնութեան և այլոց բարեկաւութեան հոգածու կեանք մը ապրեցաւ Ան: Ամէն մէկ հոգի թանկագին էր յաշի Իրեն: Պահելով հանդերձ միշտ իր աստուածային վեհութիւնը, յոյժ գործադիր նայուածքով կը խոնարհէր զէպի խւրաքանչիւր անդամն Աստուծոյ ընտանիքին: Բոլոր մարդոց մէջ կը տեսնէր ինկած հոգիներ՝ զոր փրկել իր պաշտօնն էր:

Լացաւ իր սիրելի քաղաքին վրայ

Այս եղաւ ահա՛ իր բովանդակ կեանքին մէջ Յիսուսի ցոյց տուած նկարագիրը՝ որ և Աստուծոյ նկարագիրն է: Հօրը սրտէն է որ աստուածային կարեկցութեան գետը, Քրիստոսի մէջ ակնհեր, կը հոսի մարդոց որդիներուն վրայ: Յիսուս, գործադիր և կարեկցից Փրկիչը, Աստուած էր՝ «մարմնով յայտնուած»: Ա. Տիմ. Գ. 16:

Ան մեղ փրկելու համար էր որ ապրեցաւ, տառապեցաւ և մեռաւ: «Յուերու մարդ»ը եղաւ՝ որպէս զի մասնակցի ընէ մեղ յաւերժական ուրախութեան: Աս-

տուած թոյլատրեց որ իր սիրելի Որդին, չնորհրով ու ճշմարտութիւնով լեցուն, երկինքին անպատում փառքը թողլով՝ մեղքով ապականաւոր, և մահուան ու անէծքին խաւարով մթափնաւ այս աշխարհը գայ: Ան հաճեցաւ որ Յիսուս թողու իր հայրական սիրոյ գիրկը, հրեշտակաց պաշտումը, նախատինք և ամօթ կրելու, անարգանաց և ատկութեան՝ և վերջապէս մահուան մատնուելու համար: «Մեր խաղաղութեան պատիժը Անոր վրայ եղաւ, և Անոր վէրքերովը մենք բժշկուեցանք:»

Տե՛ս զինքը՝ անապատին մէջ

Ես. ԾԳ. 5: Տե՛ս զԻնքը՝ անապատին մէջ, Գեթսեմանիին մէջ, խաչին վրայ: Աստուծոյ անարատ Որդին իր վրայ առաւ մեղքին բեռը: Ինքը՝ որ մէկ էր Հօրը հետ, իր հոգիին մէջ զգաց ահաւոր անդունդը զոր մեղքը կը բռնայ Աստուծոյ և մարդուն միջև: Ու այդ զգացումը սա ցաւագին աղաղակը խից Անոր չրթներէն, «Աստուած Իմ, Աստուած Իմ, զիս ինչո՞ւ թողուցիր:» Մատթ. Իէ. 46: Մեղքին բեռը, անոր ա-

հաւոր ծանրութեանն ու այդ պատճառով հողիին Աստուծոմէ բաժնուելուն զգացումն էր որ խորտակեց Աստուածորդւոյն սիրտը . . . :

Յիսուս Կերսեմանիի սէջ

րասանց այդ քաւութիւնը՝ քանզի մեզ կը սիրէ : Քրիստոս եղաւ միջնորդը՝ որով Ան կրնար Իր անսահման սէրը տարածել անկեալ աշխարհի մը վրայ : «Աստուած Քրիստոսով աշխարհը Իրեն հետ հաշտեցուց» : Բ Կոր. Ե. 19 : Աստուած տառապեցաւ Իր Որդւոյն հետ . . . : Գեթսեմանիի ոգևարի գալարատանջ վայրէկաններուն, Գողգոթայի մահուան արհաւիրքի պահերուն՝ Անսահման Սիրոյ սիրտը մեր փրկութեան գինը վճարեց . . . :

Յիսուս ըսաւ, «Հայրը անոր համար զիս կը սիրէ՝ վասն զի ես Իմ կեանքս կուտամ՝ որպէս զի նորէն առնեմ զանիկա» : Յովհ. Ժ. 17 : Այսինքն՝ «Հայրը ձեզ շատ սիրելուն համար՝ զիս ա՛յլ աւելի կը սիրէ, քանզի»

Բայց այդ մեծ զոհաբերութիւնը չկատարուեցաւ՝ որպէս զի Հօրը սրտին մէջ սէր ստեղծուի մարդուն համար, և որպէս զի զանի փրկելու տրամադրէ զԻնքը . մէջ, ո՛չ : «Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը՝ մինչև Իր միածին Որդին տուաւ» : Յովհ. Գ. 16 : Հայրը մեզ կը սիրէ՝ ոչ թէ այդ մեծ քաւութեան պատճառով, այլ Ինք պատ-

ձեզ փրկելու համար կեանքս տուի : Ինքզինքս ձեր տեղը դնելով և ձեր Երաշխաւորն ըլլալով, ձեր պարտքերն ու օրինազանցութիւնները վրաս առնելով՝ Իմ Հօրս աւելի սիրելի դարձայ . որովհետեւ Իմ զոհաբերութեամբս, Աստուած կրնայ, արդար մնալով, արդարացնել Յիսուսի հաւատքէն եղողը : » Հռովմ. Գ. 26 :

Աստուածորդի՛ն միայն կարող էր մեզ փրկել . քանզի Ինքը միայն՝ որ Հօրը գիտէր էր՝ կրնար յայտնել զԱնի : Ան միայն՝ որ կը ճանչնար Աստուծոյ սիրոյն բարձրութիւնն ու խորութիւնը, կարող էր ճանչցնել այդ սէրը : Անկեալ մարդուն համար Քրիստոսի կատարած անսահման զոհաբերութիւնը միայն կրնար կորսուած մարդկութեան հանդէպ Հօրը տածած սէրն արտայայտել :

«Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը՝ մինչև Իր միածին Որդին տուաւ» : Ան զԱնի տուաւ՝ ոչ միայն մարդոց մէջ ապրելու, անոնց մեղքերը կրելու և զոհուելու անոնց համար, այլ անկեալ ցեղին պարզեւեց զԱնի : Քրիստոս պէտք էր նոյնացնէր Ինքզինքը մարդկութեան շահերուն և կարօտութեանը հետ : Անիկա որ մէկ էր Հօրը հետ, հաճեցաւ անքակտելի կապերով միանալ մարդոց որդիներուն հետ : Յի-

Յիսուս խաչին վրայ

սուս «Ամօթ չի սեպեր եղբայր կոչել զանոնք:» Եբր. Բ. 11: Ան մեր Զոհը, մեր Միջնորդը, մեր Նղբայրն ըլլալով՝ Հօրը աթոռին առջև կը ներկայանայ մեր մարդկային կերպարանքով, ու ամբողջ յաւիտեանականութեան մէջ պիտի մէկ ըլլայ Իր փրկած մարդկութեան հետ—Որդի մարդոյ: Ու այս բոլորը՝ որպէս զի մարդը կարենար բարձրանալ մեղքին աւերումէն և ապակահոյութենէն, կարենար ցոյցնել Աստուծոյ սէրը՝ և մասնակցի սրբութեան ուրախութեանը:

Մեր փրկութեանը համար վճարուած գինը, մեր կրկնաւոր Հօրը մեղի համար Իր Որդին մահուան մատնելովն ըրած անսահման զոհաբերութիւնը՝ պէտք էր որ բարձր գաղափար տար մեզի այն վիճակին վրայ որուն կրնանք համարել Քրիստոսի միջոցով: Երբ ներշնչեալ առաքեալը Յովհաննէս տեսաւ կորստեան մօտ եղող մարդկութեան հանգէպ Հօրը տաժած սիրոյն բարձրութիւնը, խորութիւնն ու լայնութիւնը, պաշտումով ու յարգանքով համակուեցաւ. ու այդ խանդակաթ սիրոյն սաստկութիւնը մարդկային լեզուով բացատրելու անկարող զգալով ինքզինքը, կը հրաւիրէ աշխարհը՝ նկատելու զայն: «Տեսէ՛ք», կ'ըսէ, «Հայրը ինչպիսի սէր չնորհեց մեզի՝ որպէս զի մենք Աստուծոյ որդիք ըսուինք:» Ա. Յովհ. Գ. 1: Ասի ինչ արժէք կուտայ մարդուն: Մարդոց որդիքը՝ օրինազանցութեամբ՝ Սատանային հպատակ կը դառնան: Քրիստոսի քաւիչ պատարագին հաւատալով՝ Ազամին զաւակներն Աստուծոյ որդիք կըրնան ըլլալ: Մարդկային բնութիւնն զգենելով՝ Քրիստոս կը բարձրացնէ մարդկութիւնը: Անկեալ մարդիկ, Քրիստոսի հետ հաղորդակցութեան մէջ զրուելով, կրնան իրօք արժանանալ՝ «Աստուծոյ որդիք» անունին:

Բաղդաստութենէ յոյժ գեր ի վեր է այսպիսի սէր մը: Երկնաւոր Թագաւորին զաւակներ ըլլալ. անգին խոստում: Ինչ անսպառ նիւթ ամենախորին խովմանց: Անքննելի սէրն Աստուծոյ՝ աշխարհի մը համար որ չըսիրեց զինքը...: Այս նիւթին խորհրդածութիւնը կը նուաճէ հոգին, կը գերէ միտքը՝ զայն Աստուծոյ կամքին հպատակեցնելով: Որքան աւելի ջանանք ճանչնալ աստուածային նկարագիրը խաչին լոյսովը, այնքան աւելի կը տեսնենք ողորմութիւն, քաղցրութիւն և ներողութիւն՝ միացած արդարութեան և իրաւանց հետ, ու այնքան աւելի յստակօրէն կը տեսնենք անթիւ ապացոյցներ անսահման սիրոյ մը, և կաթոգի արգահատանքի մը՝ որ կը գերազանցէ մօր մը խանդաղատանքն իր անառակ զաւակին համար:

«Ամէն մարդկային կապ կրնայ խզուիլ,
Բարեկամ բարեկամի անհաւատմանով,
Մայրեր կրնան իրենց որդիք սիրել զաղբիլ,
Երկինք, երկիր վերցապէս հեղափոխուիլ.
Բայց ո եւ է փոփոխութիւն չի՛ կրեր
Ենովային սէրը:»

Որքան աւելի ջանանք
ճանչնալ աստուածային
նկարագիրը խաչին լոյսովը

ԱՐԳԸ՝ սկիզբէն օծուած էր աղնիւ կարողութիւններով և հաւասարակշռեալ մտքով մը: Իր էութեամբը կատարեալ էր ան և Աստուծոյ հետ ներդաշնակ: Մաքուր էին իր խորհուրդներն, և սուրբ՝ իր դիտաւորութիւնները: Բայց՝ անհնազանդութեամբ՝ անոր կարողութիւնները վատթարացան, և եսականութիւնը սիրոյ տեղը բռնեց իր սրտին մէջ: Անոր բնութիւնը օրինադանցութեամբ ան աստիճան տկարացաւ որ՝ ալ անկարելի՝ եղաւ իրեն, իր խել կարողութեամբ, չարին դօրութեանը դիմադրել: Սատանային գերի դարցաւ ան, և յաւէտ անոր ձեռքերուն մէջ պիտի մնար՝ եթէ Տէրը մասնաւոր կերպով չմիջամտէր: Մոլորչին նպատակն էր խախտել մարդուն ստեղծմանն ատեն Աստուծոյ ունեցած խորհուրդը, և երկիրը լեցնել աղէտքով և աւերմունքով, և յետոյ՝ ցոյց տալ թէ այդ բոլոր չարիքն Աստուծոյ մարդ ստեղծելու գործին արդիւնք է:

Իր անմեղ վիճակին մէջ՝ մարդը կ'ապրէր երջանիկ հաղորդակցութեամբ մը Անոր հետ՝ «որուն մէջ ծածկուած են խմսատութեան և գիտութեան բոլոր գանձերը:» Կող. Բ. 3: Բայց ան՝ մեղքէն յետոյ՝ այլևս չէր կարող իր հաճոյքը սրբութեան մէջ գտնել, ու ջանաց պահուիլ Աստուծոյ երեսէն: Այսպէս է տակաւին չվերածնած սրտին վիճակը: Աստուծոյ սրտին հետ մի-

տրան չի բաբախեր ան, և ուստի Անոր հետ հաղորդակցելուն մէջ ո և է հաճոյք չի գտներ: Մեղաւորը Աստուծոյ առջեւ չէր կարող երջանիկ ըլլալ. սուրբ էակն ու ընկերակցութենէն պիտի խոյս տար ան: Եթէ իրեն թոյլ տրուէր երկինքի սեմէն մտնել, հոն պիտի ո և է հաճոյք չգտնէր: Անշահախնդիր սիրոյ ոգին որ հոն կը տիրէ — ուր իւրաքանչիւր սիրտ Անսահման Սիրոյ սրտին կը համապատասխանէ — իր հոգիին ո և է զգայուն թիւր չպիտի թրթռացնէր: Իր խորհուրդներն, իր շահերն ու իր շարժառիթները՝ անհամաձայն պիտի ըլլային անոնց հետ որ հիմն են հոն բնակող սրբոց գործերուն: Երկինքի մեղեդիին մէջ աններդաշնակ խաղ մը պիտի ըլլար ան: Երկինք տանջալայր մը պիտի ըլլար իրեն համար. պիտի միայն բաղձար հեռանալ ներկայութենէն Անոր՝ որ երկինքի լոյսն է, և անոր ուրախութեանց կեդրոնը: Աստուծոյ կողմէն ինքնահաճ վճիռ մը չէ որ ամբարշտներն երկինքէն կ'արտաքսէ. անկէ դուրս կը ձգուին անոնք՝ քանզի անյարմար են անոր բնակիչներուն ընկերակցութիւնը վստելելու: Աստուծոյ փառքը անոնց համար մաշող կրակ մը պիտի ըլլար: Անոնք ուրախութեամբ պիտի բնաջինջ ըլլալ ցանկային՝ որպէս զի կարենային պահուիլ ներկայութենէն Անոր որ մեռաւ զիրենք փրկելու համար:

Անկարելի է որ՝ մենք մեզի՝ ճողոպրինք մեղքին խորխորատէն որուն մէջ ընկըմք ենք: Մեր սրտերը չար են, ու մենք չենք կարող դանոնք փոխել: «Անմաքուրէն ո՞վ կրնայ մաքուր հանել. բնա՛ւ մէկը չի կրնար:» «Մարմնաւոր խորհուրդը Աստուծոյ դէմ թշնամութիւն է. վասն զի Աստուծոյ օրէնքին չի հնազանդիր, մանաւանդ չի կրնար ալ:» Յոր ժ. 4. Հովմ.

Ը. 7: Դաստիարակութիւնը, մտաւոր մշակութիւնը, կամքին կրթութիւնը, մարդկային ջանքեր՝ իրենց ուրոյն սահմանն ունին, բայց հոս չեն կարող բան մ'ընել: Կրնան մարդուս վարքին մէջ առերևույթ փոփոխութիւն մը յառաջ բերել, բայց սիրտը փոխելու, կեանքին աղբերակները մաքրելու անկարող են: Մարդը մեղաւորութենէն սրբութեան փոխուելու համար՝ պէտք է որ զօրութիւն մը ներգործէ ի ներքուստ, և նորոգ կեանք մը տրուի իրեն երկինքէն: Քրիստոս է ահա այդ զօրութիւնը: Անոր Հոգիքը միայն կարող է կենդանացնել հոգիին անկենդան կարողութիւնները և զայն դէպ Ստուում՝ սրբութեան դարցընել: Փրկիչը կ'ըսէ, «Եթէ մարդ մը վերէն չի ծնանի», — եթէ ան չունենայ նոր սիրտ մը, նոր ըղձանքներ, նոր զիտաւորութիւններ և նոր շարժառիթներ՝ որ զինքը նորոգ կեանքի մը առաջնորդեն, — «չի կրնար Ստուում թաղաւորութիւնը տեսնել:» Յովհ. Գ. 3: Աղետաբեր պատրանք մըն է այն զաղափարը թէ մարդուս կը բաւէ լսել իր մէջ ի բնէ գտնուած բարին զարգացնել: Շնչաւոր մարդը Ստուում Հոգիին բա-

Անկարելի է որ՝ մեզ մեզի՝ նոցայից մեզից խորխորսէն որուն մէջ ընկղմեալ ենք

ները չընդունիր, վասն զի անոնք իրեն յիմարութիւն են. ու չի կրնար ալ գիտնալ. քանզի հոգեւոր կերպով կը քննուին:» «Դուն մի զարմանար որ քեզի ըսի, Պէտք է ձեզի նորէն ծնանի:» Ա. Կոր. Բ. 14. Յովհ. Գ. 7: Քրիստոսի մասին գրուած է, «Կեանքը Անով էր, ու կեանքը մարդոց լոյսն էր:» «Անկէ զատ ուրիշ անուն մը չկայ երկինքին տակ մարդոց մէջ տրուած, որով կարողըլանք փրկուելու:» Յովհ. Ա. 4: Գործք. Գ. 12:

Չի՛ բաւեր տեսնել Ստուում սիրայի բարութիւնը, ոչ ալ Անոր նկարագրին բարեացակամութիւնն ու հայրական գորովը: Չի՛ բաւեր որոշել Իր օրէնքին իմաստութիւնն ու արդարութիւնը, և տեսնել որ ան սիրոյ յաւիտենական սկզբունքին վրայ է հիմնուած: Պողոս առաքեալ տեսաւ այս բոլորը՝ երբ աղաղակեց, «Հաւանութիւն կուտամ օրէնքին թէ բարի է:» «Օրէնքը սուրբ է, ու պատուիրանքը սուրբ և արդար ու բարի:» Բայց իր հոգիին դառնութեամբն ու յուսահատութեամբը աւելցուց, «Ես մարմնաւոր եմ, մեղքի տակ ծախուած:» Սրբութեան և արդարութեան կը բաղձար հասնիլ, ու զայդ իրականացնելու անզօր զգալով ինքզինքը, կ'աղաղակէր, «Ի՜նչ խղճալի մարդ եմ ես. ո՞վ զիս պիտի աղատէ այս մահացու մարմինէն:» Հռոմ. Է. 16, 12, 14, 24: Այս աղաղակն է ահա՛ զոր արձակած են ամէն տեղերու և բոլոր ժամանակներու մէջ յոգնած և բեռնաւոր հոգիներ: Ու ամէնուն սա պատասխանը միայն, «Ահա՛ Ստուում Գառը՝ որ աշխարհի մեղքը կը վերցնէ:» Յովհ. Ա. 29:

Ստուում Հոգին ջանացած է խել մը խորհրդապատկերներով լուսարանել այս ճշմարտութիւնը և զայն յստակ կերպով պարզել անոնց որ կը բաղձան իրենց

մեղաւորութեան բնոր թօթախել: Երբ Յակոբ՝ իր Եսաւ եղբայրը խաբելէ վերջ՝ հեռացաւ հայրենի տունէն, ընկճուած էր իր յանցաւորութեանն զգացումին տակ: Միս մինակ և տարազիր, բաժնուած բոլոր այն բաներէն որ կեանքը սիրելի էին դարձուցեր, իր հոգին ճնշող զլխաւոր խռնուրդն այն վախն էր թէ իր մեղքը զինքն Աստուծոյ անջատեր էր, և Երկինք երես էր դարձուցեր իրմէ: Խորին տրտմութեամբ կ'երկնայ չոր գետնին վրայ, ուրիշ բան չունենալով իր շուրջը՝ բայց միայն ամայի լեռներ, և զլխուն վերեւ՝ աստեղազարդ երկինքը: Երբ քունը կը տանի, տարօրինակ լոյս մը աչքին կը զարնէ. և ահա՛, իր պառկած դաշտին մէջ մեծ սանդուխ մը՝ որ մինչև երկինքին դուռը ձգուած կը թուէր, և ուրկէ Աստուծոյ հրեշտակները կ'ելլէին և կ'իջնէին. մինչ՝ վերի փառքէն կը լսուէր Աստուծոյ ձայնը որ սփոփանք և յոյս կ'աւետէր: Ահա այսպէս՝ Յակոբ գիտցաւ թէ ինչ բանի պէտք ունէր իր հոգին, — Փրկիչ՝ մը: Ան ուրախութեամբ և երախտազրտութեամբ տե-

Երբ Բուր կը քնի, արտօրինակ լոյս մը աչքին կը զարնէ

սաւ յայտնուած ճամբայ մը՝ որով ինքը՝ մեղաւոր մը՝ կրնար վերստին հաղորդ ըլլալ Աստուծոյ հետ: Անոր երազին խորհրդաւոր սանդուխը կը ներկայացնէ Յիսուսը, միա՛կ միջնորդ հաղորդակցութեան Աստուծոյ և մարդուն միջև:

Ասի ան միւսնայն խորհրդապատկերն է՝ որուն ակնարկեց Յիսուս՝ Նաթանայելի հետ խօսած ատեն՝ երբ ըսաւ, «Այսուհետեւ պիտի տեսնէք երկինքը բացուած՝ և Աստուծոյ հրեշտակները որ կ'ելլեն և կ'իջնեն Որդւոյ մարդոյ վրայ:» Յովն. Ա. 51: Մարդը՝ ապստամբելով՝ օտարացաւ Աստուծոյ. երկիրը բաժնուեցաւ երկինքէն: Այլևս ու և է հաղորդակցութիւն անկարելի եղաւ զանոնք բաժնող սանդուխին պատճառով: Բայց Քրիստոսով՝ աշխարհ վերստին երկինքին հետ կապուեցաւ: Իր արժանաւորութիւններովը՝ Քրիստոս կամուրջ մ'եղաւ մեղքին բացած անդունդին վրայ, այնպէս որ սպասարկու հրեշտակներ կրնան հաղորդակցիլ մարդուն հետ: Քրիստոս կը միացնէ անկեալ մարդը՝ որ տկար է և անկարող, անսահման զօրութեան Ազրիւրին հետ:

Անկեալ քաւ, «Երկինքը բացուած պիտի տեսնէք»

Բայց ի զո՛ւր մարդիկ յառաջդիմութիւն կ'երազեն, ի զո՛ւր ամենայանդուրն ջանքեր կ'ընեն մարդկութիւնը բարձրացնելու՝ եթէ անոնք զանց կ'ընեն անկեալ ցեղին համար յոյսի և օգնութեան միա՛կ աղբիւրը...: «Ամէն բարի տուրք և ամէն կատարեալ պարգև» (Յակ. Ա. 17)

Աստուծոյ է : Առանց Անոր՝ չկայ նկարագրի ճշմարտ բարձրութիւն : Ու Աստուծոյ տանող միակ ճամբան Քրիստոս է : «Ես եմ», կ'ըսէ, «ճամբան, ճշմարտութիւնը, և Կեանքը . մէկը Հօրը քով չգար՝ եթէ ոչ Ինծմով :» Յովհ. ԺԴ. 6 :

Աստուծոյ սիրտը Իր երկրաւոր զաւակներուն համար կը խանդաղատի սիրով մը որ մահուանէ աւելի զօրաւոր է : Ան Իր Որդին տալով՝ ամբողջ երկինքը շնորհաց մեղի մէկ պարգեւով : Փրկչին կեանքը եւ մահն ու միջնորդութիւնը, հրեշտակներուն սպասարկութիւնը, Հոգիին բարեխօսութիւնը, Հօրը ամէն բանէ վեր և ամէն բանով գործելը, երկնաւոր էակներուն անընդհատ հոգածութիւնը, — այս բոլորը մարդուն համար է :

Ո՛հ, մեղի համար կատարուած սա զարմանահրաշ զոհաբերութիւնը նկատենք յարաժամ : Զանա՛նք գնահատել բոլոր հոգածութիւնն ու կորովը զոր Երկինք կը վասնէ՝ կորսուածները վերաշահելու և զանոնք Հօրը ընտելանալը վերադարձնելու համար : Աւելի զօրաւոր չարժանիքներ և աւելի սղգու միջոցներ կարելի չէր գործածել . գերազանց վարձքը՝ բարի գործերու համար, երկինքի վայելքը, հրեշտակներու ընկերակցութիւնը, Աստուծոյ և Իր Որդւոյն հաղորդութիւնն ու սէրը, մեր բոլոր կարողութեանց զարգացումն ու ընդարձակումը յաւիտենական բովանդակ դարերուն մէջ, — բոլոր ասոնք բաւական գրգիռ և խրախոյս չեն միթէ մեզ մղելու՝ որ սրտանց սիրալիր ծառայութիւն մատուցանենք մեր Սրարչին և Փրկչին :

Եւ, միւս կողմէն, Աստուծոյ դատաստանները՝ մեզքին դէմ վճռուած, անխուսափելի հատուցումը, մեր նկարագրին վատթարացումը, և վերջնական կործա-

նումը՝ ներկայացուած են Աստուծոյ խօսքին մէջ՝ Սատանային ծառայելէն մեզ զգուշացնելու համար :

Աստուծոյ ողորմութիւնը պէտք չէ՞ որ յարգենք : Ի՞նչ աւելի կրնար ընել Ան : Ապա ուրեմն մեր անձերն ուղիղ յարաբերութեան մէջ զնենք Անոր հետ՝ որ մեզ անպատում սիրով սիրեց : Օգտուինք մեր ձեռքին տակ դրուած միջոցներէն, որպէս զի կարող ըլլանք Անոր պատկերին նմանիլ, և վերընդունուիլ հրեշտակներուն ընկերակցութեանը, և Հօրը և Որդւոյն միաբանութեանն ու հաղորդակցութեանը մէջ :

Ես եմ ճամբան, ճամբանութիւնը
և Կեանքը

Ա. ՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԳՐԵ ԲՆԶԱԿԵԱ պիտի արդարանայ Աստուծոյ առջևը: Ինտո՞ր սրբանայ պիտի մեղաւորը: Միայն Բրիտոսի միջոցով է որ կարող ենք Աստուծոյ հետ հաշտուիլ և համիլ սրբութեան: Բայց ԲՆԶԱԿԵԱ երթալու ենք Բրիտոսի: Շատեր, Պէնտէկոստէի որը մեղքի համար համոզուող ամբոխին նման՝ կը հարցընեն, «Ի՞նչ ընենք:» Այդ հարցման ի պատասխան Պետրոսի առաջին բառն եղաւ՝ «Ապաշխարեցէ՛ք:» Ուրիշ

Եսաիի ցաւը՝ երբ իր անդրանկութեան իրաւանց իսպառ կորսուիլը տեսաւ

առթիւ մ'ալ, քիչ յետոյ, ըսաւ, «Ապաշխարեցէ՛ք ու դարձի եկէ՛ք, որպէս զի մեղքերնիդ ջնջուին:» Գործք. Բ. 38: Գ. 19: Ճշմարիտ ապաշխարութիւնը կը պարունակէ մեղքի համար ցաւ և անկէ դարձ մը: Մեղքէն չպիտի կրնանք հրաժարիլ յաւէտ՝ մինչև որ նախ չտեսնենք անոր մեղապարտութիւնը. մինչև սրտանց չդառնանք անկէ, մեր կեանքին մէջ իրական բարեփոխութիւն յառաջ չպիտի գայ:

Շատեր կան որ չեն համար ապաշխարութեան ճշմարիտ բնութիւնը: Ուրիշ շատեր ալ՝ մեղանշած ըլլալուն կը ցաւին. և նոյն իսկ արտաքուստ կը բարեփոխուին, որովհետեւ չար գործերնուն աղետաբեր հետեւանքէն կը վախնան: Բայց առի Աստուծոյ Խօսքին համաձայն ապաշխարութիւն չէ: Այդպիսիներ աւելի իրենց գլխուն դալու տառապանքին՝ քան թէ բո՛ւն իսկ մեղքին համար է որ կ'ողբան: Ահա այդ ցաւն էր որ ունեցաւ Եսաւ՝ երբ իր անդրանկութեան իրաւանց իսպառ կորսուիլը տեսաւ: Բաղասամ, իր ճամբուն վրայ սուր ի ձեռքն կեցող հրեշտակէն սարսափահար, կեանքը կորսնցնելու վախէն միայն ճանչցաւ իր յանցանքը. Բայց մեղքին համար ճշմարիտ զղջում էր ունեցածը, ոչ զի տառապանքն իր փոխութիւն, և ոչ զզուանք՝ չարէն: Յուդա Իսկարիոտ ապրին իր Տէրը մատնելէ վերջ՝ աղաղակեց, «Մեղա՛յ որ անմեղ արին մատնեցի:» Մատթ. Ի. 4:

Այդ խոստովանութիւնը իր մեղապարտ հոգիին խորէն բռնի դուրս կ'աւ՝ իր դատապարտութեանը ահաւոր զգացումէն և

Բաղասամ կեանքը կորսնցնելու վախէն ճանչցաւ իր յանցանքը

Աստուծոյ դատաստանին զարհուրելի ակնկալութենէն: Իր գլխուն դալիք աղէտքները ահուդողի մասնեցին զինքը, սակայն իր հոգին մէջ խորին և սրտաբեկ կակի-
ծը չունէր թէ Աստուծոյ անարատ Որ-
դին էր մատնած, և ուրացած՝ Իսրա-
յէլին Սուրբը: Փարաւոն, Աստուծոյ
դատաստաններուն տակ ընկճուած ա-
տեն կը ճանչնար իր մեղքը, ա՛լ աւելի
պատուհաններու չենթարկուելու
համար, և սակայն կը սկսէր
Երկինքին դէմ խրոխտալ՝ պա-
տուհանները դադրելուն պէս:
Ասոնք բոլորը մեղքին հետե-
ւանքներուն համար կ'ողբային,
բայց բո՛ւն մեղքին համար չէր
իրենց ցաւը:

Այդ խոսովանութիւնը իր
մեղապարհ հոգիին խորէն
բռնի դուրս ելաւ՝ Աստուծոյ
դատաստանին զարհուրելի
ակնկալութենէն

Բայց երբ սերտը Աստուծոյ
Հոգիին ազդեցութեանը տակն
ըլլայ, խիղճը կ'արթննայ, ու մեղաւորը կը սկսի
տեսնել Աստուծոյ օրէնքին խորութիւնն ու սրբու-
թիւնը, օրէնք՝ որ հիմն է Անոր կառավարութեանը եր-
կինքի մէջ և երկրի վրայ: Այն լոյսը
«որ աշխարհ եկող բոլոր մարդիկը կը
լուսաւորէ» (Յովհ. Ա. 9), կը լուսա-
ւորէ հոգիին խորերը, և խաւարին
գաղանիքը ի վեր կը հանէ: Յայն-
ժամ մեղքին համողումը կը զրաւէ
միտքն ու սիրտը: Մեղաւորը՝ Եհո-
վային արդարութեանն զգացումովը
կը համակուի, և՛ իր յանցաւորու-

Լոյսը «որ բոլոր մարդիկը
կը լուսաւորէ»

թիւնովն ու անմաքութեամբը՝ սրտերը Գննողին առ-
ջև երեսնալու ահուդողովը կը բռնուի: Ան կը տեսնէ
Աստուծոյ սէրը, սրբութեան գեղեցկութիւնը, մաքրու-
թեան ուրախութիւնը, և կը բաղձայ մաքրուիլ և եր-
կինքի հետ հաղորդ ըլլալ:

Իր անկումէն յետոյ՝ Դաւիթի աղօթքը մեղքի հա-
մար ճշմարիտ ցաւին բնոյթը կը լուսաբանէ: Անոր զրդ-
ջումը անկեղծ էր և խորին: Ան բնաւ ջանք չըրաւ
պարտեկելու իր մեղապարտութիւնը. սպառնացող դա-
տաստանէն փախչելու փախքը չէր որ ներշնչեց իր
աղօթքը: Դաւիթ տեսաւ իր անօրէնութեանը մեծու-
թիւնը. իր հոգիին աղաղ տեսնելով՝ զզուեցաւ իր մեղ-
քէն: Ոչ միայն թողութեան համար աղօթեց, այլ սրտի
մաքրութեան համար ալ: Սրբութեան ուրախութեանը
կը բաղձար, — Աստուծոյ հետ վերստին միաբան և հա-
ղորդ ըլլալու: Ահա՛ իր հոգիին աղաղակը. —

«Երանի՛ր անոր՝ որուն յանցանքներուն բողոքիւն եղաւ,
ու անոր մեղքերը ծածկուեցան:

Երանի՛ր ան մարդուն՝ որ Տէրը անօրէնութիւն չի սե-
պեր անոր,

Ու որուն հոգիին մէջ ներգութիւն չկայ:»

«Ողորմե՛ք ինձի ո՛վ Աստուած՝ Քու ողորմութեանդ հա-
մեմաս.

Քու առաս գրութեանդ համեմաս ջնջե՛ք իմ յանցանք-
ներս:...

Վասն զի ես կը ճանչնամ իմ յանցանքներս, ու իմ
մեղս միշտ իմ առջեւ է:

Զոպայի մօտիկով մաքրե՛ զիս, ու մաքուր ըլլամ. զիս
լուա՛, ու ձիւնէն աւելի ներմակ ըլլամ:...

Ո՛վ Աստուած՝ իմ մեջս մաքուր սիրտ ստեղծե՛, եւ իմ ներսիցիս ուղիղ հոգի նորոգե՛:

Զիս երեսեդ մի՛ ձգեր, ու Քու Սուրբ Հոգիդ ինձմե մի հաներ:

Քու փրկութեանդ ցնծութի՛ւնը ինձի ետ դարձո՛ւր.

Ու կամաւոր հոգի մը բոլ հաստատե զիս:...

Ո՛վ Աստուած՝ իմ փրկութեանս Աստուածը, փրկե՛ զիս արիւնհեղութենէն.

Ու լեզուս ցնծութեամբ պիտի խօսի Քու արդարութեանդ վրայով:» (Սաղմ. ԼԲ. 1, 2: ԾԱ. 1-14:)

Այսպիսի զղջում մ'արտայայտել՝ մարդուս կարողութենէն վեր է. Քրիստոս միայն կրնայ տալ զայն. Ան որ բարձրը ելաւ՝ ու մարդոց պարգեւներ տուաւ:

Ծիշտ հո՛ս է որ շատեր կը սխալին, և հետեւապէս կը զրկուին այն օգնութենէն զոր Քրիստոս կը ցանկացնորհի իրենց: Անոնք կը կարծեն թէ չեն կարող իրեն գալ՝ մինչև որ նախ չապաշխարեն, և թէ ապաշխարութիւնը իրենց մեղքերուն թողութեանը համար պատրաստութիւն մը կ'ըլլայ: Ծիշդ է որ ապաշխարութիւնը կը կանխէ մեղքերու թողութիւնը. քանզի կոտորած և խոնարհ սիրտն է միայն որ Փրկչի մը պէտքը կը զգայ: Բայց մեղաւորը պէտք է սպասէ մինչև որ ապաշխարէ՝ Յիսուսի

«Զիս լուա՛, ու ձիւնէն աւելի
նեմակ ըլլամ:»

գալէ առաջ: Ապաշխարութիւնը պէ՛տք է արգելք մ'ըլլայ մեղաւորին և Փրկչին միջև:

Ս. Գիրքը բնաւ չի սորվեցնէր թէ մեղաւորը պարտի ապաշխարել՝ պատասխանելէ առաջ Քրիստոսի սա հրաւերին, «Եկե՛ք Ինձի՛» բոլոր յոգնած ու բեռնաւոր ուսանողներ, և ես ձեզ պիտի հանգչեցնեմ:» Մատթ. ԺԱ. 28, Քրիստոսն ելած զօրութիւնն է՝ որ ճշմարիտ ապաշխարութեան կ'առաջնորդէ մարդը: Պետրոս այս խնդիրը պարզեց Իսրայելացւոց առջև՝ երբ սա յայտարարութիւնն ըրաւ անոնց, «Աստուած զանիկա Իր աջ ձեռքովը Առաջնորդ ու Փրկիչ ըլլալու բարձրացոյց՝ Իսրայելին ապաշխարութիւն և մեղքերու թողութիւն տալու:» Գործք. Ե. 31: Ինչպէս որ չենք կարող թողութիւն գտնել՝ առանց Քրիստոսի, նոյնպէս չենք կրնար ապաշխարել՝ առանց խիղճը արթնցնող Քրիստոսի Հոգիին:

Քրիստո՛ս աղբււրն է ամէն ուղիղ զրգման: Ան է միայն որ կրնայ մեղքի դէմ թշնամութիւն դնել սրտերնուս մէջ: Ծշմարտութեան և մաքրութեան համար ամէն մէկ տենչ, մեր մեղաւորութեան մասին ամէն մէկ համոզում՝ ապացոյց մըն է թէ Իր Հոգին կը ներգործէ կոր մեր սրտերուն վրայ:

Յիսուս ըսաւ, «Ես ալ՝ երբ երկրէ բարձրանամ, ամէնն ալ Ինձի պիտի քաշեմ:» Յովհ. ԺԲ. 32: Քրիստոս պէտք է որ յայտնուի մեղաւորներուն՝ իբր աշխարհի մեղքերուն համար մեռնող Փրկիչ: Ու երբ նայինք Գողգոթայի խաչին վրայ զամուսած Աստուծոյ Գառին, վերկութեան խորհուրդը կը սկսի յայտնուիլ մեր մտքերուն, և Աստուծոյ բարութիւնը ապաշխարութեան կ'առաջնորդէ մեզ: Մեղաւորներուն համար մեռնելով՝ Յիսուս այնպիսի սէր մը ցոյց տուաւ որ անմեղանիլ է. ու երբ

մեղաւորը կը տեսնէ այդ սէրը, սիրտը կը շարժի, միտքը կը յափշտակուի, և հոգին զգլումով կը համակուի:

Իրա՛ւ է թէ մարդիկ երբեմն կ'ամչնան մեղաւոր ընթացքնուն համար, և իրենց չար սովորութիւններէն ոմանք կը թողուն, դէպ ի Քրիստոս յարած ըլլալուն զխտակից ըլլալէ առաջ: Բայց ամէն անգամ որ անոնք կը ջանան բարեփոխուիլ, արդարութիւն գործելու անկեղծ փափաքէ մը մղուած, Քրիստոսի զօրութիւնն է որ կը քաշէ զիրենք: Ազգեցութիւն մը՝ որուն անգիտակից են, իրենց հոգիին վրայ կը ներգործէ, ու իրենց խիղճը

կ'արթննայ՝ և արտաքին վարքը կը լաւանայ: Ու երբ Քրիստոս անոնց ակնարկը դարձնէ դէպ ի Իր խաչը՝ և նայիլ տայ Անոր զոր իրենց մեղքերը ծակեցին, պատուիրանքը կը խօսի իրենց խղճին: Կեանքներուն չարութիւնը, սրտերնուն մէջ խորապէս արմատացած մեղքը կը յայտնուի իրենց: Անոնք Քրիստոսի արդարութեանը մասին կը սկսին խելամուռ ըլլալ՝ ու կ'աղաղակեն, «Ի՜նչ անուի լան է եղեր մեղքը, ըստ որում այդպիսի զոհաբերութիւն մըն է պէտք եղեր՝ անոր ճիրաններէն փրկելու համար իր զոհերը: Այսչափ սէր, այսչափ տառապանք, ու այսչափ խոնարհութիւն պէտք է եղեր, որպէս զի չկորուէինք

Փրկութեան խորհուրդին
զիտարիւնը զինքն խաչին
ոսքս պիտի տանի

մենք, այլ յաւիտենական կեանք ունենայինք:»

Մեղաւորը կրնայ զիմազրել այդ սիրոյն, Քրիստոսի յարկը մերժել. բայց եթէ չընդգիմանայ, պիտի յարի Անոր. փրկութեան խորհուրդին գիտութիւնը զինքն խաչին ոտքը պիտի սանկ՝ ապաշխարելով իր մեղքերուն համար՝ որոնք պատճառ եղան Աստուծոյ սիրելի Որդւոյն տառապանքներուն:

Աստուածային միեւնոյն Հոգին՝ որ ընտելեան մէջ կը գործէ, կը խօսի մարդոց սրտերուն, անբացատրելի տենչ մը տակդելով հոն բանի մը համար զոր անոնք չունին: Աշխարհի բաները չեն կարող գոհացնել իրենց բաղձանքը: Աստուծոյ Հոգին զանոնք կը քաջալերէ որոնելու այն բաններն որ միայն կրնան խաղաղութիւն և հանգիստ պարգեւել, — Քրիստոսի չնորձը, սրբութեան ցնծութիւնը: Տեսանելի և անտես ազգեցութիւններով՝ մեր Փրկիչը անդադար կը ջանայ մարդոց խորհուրդները մեղքին սին ու չգոհացնող հաճոյքներէն դարձնել դէպ ի այն օրհնութիւնները զոր անոնք կրնան Իրմով ձեռք բերել: Այն բոլոր հոգիներուն որոնք ի զո՛ւր կը ջանան այս աշխարհիս ծակոտ գուբերէն խմել, աստուածային սա պատգամը կ'ուզղուի, «Ո՛վ որ ծարաւ է՝ թող գայ, և ան որ կ'ուզէ՝ կենաց ջուրը ճրի առնէ:» Յայտ. ԻԲ. 17:

Ո՛վ դուն՝ որ սրտանց կը հառաչես լաւագոյն բանի մը քան ինչ որ աշխարհս կրնայ տալ, գիտցի՛ր թէ այդ հառաչդ Աստուծոյ ձայնն է՝

Եկո՛ւ, եւ
«Կենաց
ջուրը
ձրի առ:»

հոգիիւ խօսող: Խնդրէ՝ Անկէ որ քեզի ապաշխարութիւն տայ, և քեզի յայտնէ Յիսուսը Իր անսահման սիրովն ու կատարեալ մաքրութեամբը: Փրկչին կեանքին մէջ Աստուծոյ օրէնքին սկզբունքները — սէր առ Աստուած և առ մարդ — կատարեալապէս երեւցան օրինակով: Բարութիւն և անշահախնդիր սէր, — ահա՛ աս էր Իր բուն հոգին: Երբ Ասոր կը նայինք, երբ մեր Փրկչն ճառագայթող լոյսը վրանս կ'իջնայ, ո՛հ այն ատեն է որ կը տեսնենք մեր սրտերուն անիծապարտ մեղաւորութիւնը...

Կրնանք՝ Նիկողեմոսի պէս՝ խաբած ըլլալ ինքզինքնիս՝ թէ մեր կեանքը անմեղադրելի է եղած, թէ մեր բարոյական նկարագիրը մաքուր է, ու կարծել թէ պէտք չունինք սլրտերնիս Աստուծոյ առջեւ խոնարհեցնելու ինչպէս հասարակ մեղաւորներ. բայց երբ Քրիստոսի լոյսը ծագի մեր հոգիին մէջ, պիտի տեսնենք ի՞նչքան պիղծ ենք եղեր. պիտի որոշ տեսնենք մեր չարժանիքներուն եսականութիւնը և Աստուծոյ դէմ թշնամութիւնը՝ որ մեր կեանքին իւրաքանչիւր արարքը աղտոտեր է: Յայնժամ պիտի գիտնանք որ մեր արդարութիւնը իրա՛ւ աղտոտ քուրջերու պէս է եղեր (Եսայի ԿԴ. 6), և թէ Քրիստոսի արիւնը միայն կը մեղ մաքրել մեղքին աղտէն, և մեր սրտերը Ասոր նմանութեանը փոխակերպել:

Յայնժամ պիտի գիտնանք որ մեր արդարութիւնը իրա՛ւ աղտոտ քուրջերու պէս է եղեր

Աստուծոյ փառքին մէկ շողը, Քրիստոսի մաքրութեան մէկ նշոյլը, հոգիին խորը թափանցելով՝ ցաւազին կերպով երեւան կը հանէ պղծութեան ամէն մէկ արտո, և մարդկային նկարագրին տձեւութիւնն ու դերութիւնները մերկապարանոց մէջտեղ կը հանէ: Ի յայտ կը բերէ անսուրբ ցանկութիւնները, սրտին անհաւատութիւնը, չրթնեցող պղծութիւնը: Աստուծոյ օրէնքը խափանելով՝ մեղաւորին անհնազանդութիւնը իր աչքին կը պարզուի, և իր հոգին Աստուծոյ Հոգիին խորաթափանց ազդեցութեանը տակ կը խոնարհի ու կը տառապի: Ան ինքզինքէն կը զզուի՝ Քրիստոսի մաքրամաքուր, անարատ նկարագրին ի տես:

Երբ Դանիէլ մարգարէն իրեն զրկուած երկնաւոր պատգամաւորը չրջապատող փառքը տեսաւ, իր տկարութեանը և անկատարութեանն զգացումին տակ ընկճուեցաւ: Ու այդ հրաշալի տեսիլին իր վրայ ըրած ազդեցութիւնը նկարագրելով՝ կ'ըսէ, «Վրաս ուժ չմնաց, և իմ վայելչութիւնս ապականութեան դարձաւ, ու ա՛յ ուժ չունեցայ»: Դան. Ժ. 8: Այսպէս յուզուած հոգին՝ պիտի իր եսականութիւնն առէ, իր անձնասիրութենէն խորին զգուանք պիտի զգայ, և պիտի փնտռէ՝ Քրիստոսի արդարութիւնով՝ սրտի մաքրութիւնը որ համաձայն է Աստուծոյ օրէնքին և Քրիստոսի նկարագրին:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ թէ «Օրէնքին արդարութեանը կողմանէ», — արտաքին արարքներու նկատմամբ, — «անարատ էի»: Փիլ. Գ. 6: Բայց երբ օրէնքին հոգեւոր հանգամանքը որոշակի նկատի առաւ, ինքզինքը մեղաւոր տեսաւ: Օրէնքին տառէն դատելով ինքզինքը, ինչպէս կ'ընեն մարդիկ արտաքին կենցաղին նկատմամբ, մեղքէն ետ կեցեր էր ան. բայց երբ այդ

օրէնքին սուրբ պատուիրանքներուն խորքը նայեցաւ՝ ու ինքզինքը տեսաւ այնպէս ինչպէս Աստուած կը տեսնէր զանի, խոնարհութեամբ ծռելով իր յանցանքը խոտովանեցաւ: «Առանց օրէնքի ատեն մը կենդանի էի,» կ'ըսէ, «բայց երբ պատուիրանքը հասաւ, մեղքը ողջընցաւ ու ես մեռայ:» Հոովմ: Է, 9: Երբ օրէնքին հոգեւոր բնոյթը տեսաւ, մեղքը բժշկեալ իսկ իր տգեղութեամբն երեւցաւ, ու ան այլեւս կորանցուց իր վրայ ունեցած լաւ կարծիքը:

Աստուած բոլոր մեղքերն ալ հաւասար չի նկատեր. Անոր առջեւ յանցաւորութեան տարբեր աստիճաններ կան՝ ինչպէս որ մարդոց առջեւ. բայց ինչքան ալ անհրճան թուի այս կամ այն յանցանքը յաշտ մարդոց, ոչ մէկ մեղք պզտիկ չէ յաշտ Աստուծոյ: Մարդուն դատողութիւնը մասնակի է, անկատար է. բայց Աստուած

իրերը կը դատէ այնպէս ինչպէս են իրօք: Գինեմորը կ'անարգուի, և իրեն կ'ըսուի որ իր մեղքը պիտի երկինքէն զրկէ զինքը: մինչ՝ հպարտութիւն, հասարկութիւն և ցանկութիւն անդատապարտելի կը մնան շատ յաճախ: Բայց ասոնք մեղքեր են որ մասնաւորապէս ատելի են յաշտ Աստուծոյ. քանզի հակառակ են Իր նկարագրին բարութեանը, այն անշահախնդիր սիրոյն՝ որ անմեղ տիեզերքին բարոյական միջնորդարը կը կազմէ: Այն մարդը որ խոշոր

«Աստուած, ողորմէ՛ ինձի՛ մեղաւորիս:»

մեղքի մը մէջ կ'իյնայ, կրնայ իր անարգութեան և թշուառութեան զգացումն ունենալ, և հասկնալ որ պէտք ունի Քրիստոսի շնորհքին. բայց հպարտութիւնը ու է պէտք չ'զգար, այնպէս որ սրտին դռնակը կը փակէ Քրիստոսի դէմ, և այն անհուն օրհնութեանց դէմ զոր Ան տալու եկաւ:

Խեղճ մաքսաւորը որ կ'աղօթէր՝ «Աստուած, ողորմէ՛ ինձի՛ մեղաւորիս,» Ղուկ. ԺԷ. 13, ինքզինքը կը նկատէր իբր խիստ մեղաւոր մէկը, և այլք նոյնպէս մեղաւոր կը նկատէին զանի. բայց ան զգաց իր կարօտութիւնը, ու իր միղապարտութեանն զգացումին տակ ընկճուած, ամօթահար և վշտաբեկ, Աստուծոյ առջեւ ներկայացաւ՝ Անկէ գթութիւն խնդրելու համար: Անոր սիրտը բաց էր՝ որպէս զի Աստուծոյ Հոգին իր շնորհացը գործը կարենար կատարել և մեղքէն ազատել զինքը: Իսկ Փարիսեցին գոռոզ և իր անձին արդարութիւնովը տուգորուած աղօթքը ցոյց տուաւ որ անոր սիրտը փակուած էր Ս. Հոգիին ազդեցութեանը դէմ: Անիկա այնքան հեռացեր էր Աստուծմէ՝ որ այլեւս չէր տեսներ իր հոգիին աղաղ՝ որ այն ատեն միայն կը յայտնուի՝ երբ դէմ առ դէմ կը դրուի աստուծային սրբութեան կատարելութեանը: Ու է պէտք չ'զգաց, և հետեւապէս ոչինչ չընդունեցաւ.

Եթէ մեղաւորութիւնդ կը տեսնես դուն, մի՛ սպասեր ինքզինքդ լաւագոյն ընկու: Քանի՛ քանիններ կան

Փարիսեցին գոռոզ աղօթք ցոյց տուաւ որ անոր սիրտ փակուած էր

որ կը խորհին թէ բաւական լաւ չեն Քրիստոսի գալու համար: Կը կարծես որ քու իսկ ջանքերովդ պիտի կըրնամ լաւագոյն դառնալ: «Միթէ կարելի՞ է որ Եթովպացիս իր մորթը, կամ ինձը իր խայտուցները փոխէ, որ դուք ալ չարութիւն ընելու սորված ըլլալով՝ կարենաք աշէկութիւն ընել:» Երեմ. ԺԳ. 23: Մեր օգնութիւնը միայն Աստուծոյ է: Պէտք չէ սպասենք որ համոզումնիս աւելի հաստատուն դառնայ, կամ պատահութիւնը աւելի նպաստաւոր ըլլայ, կամ աւելի սուրբ խառնուածք ունենանք: Մենք մեզմէ ոչինչ կրնանք ընել: Պէտք է Քրիստոսի երթանք այնպէս ինչպէս ենք:

Բայց ոչ ոք թող ինքզինքը չխաբէ՝ խորհելով որ Աստուծոյ, Իր մեծ սիրովն ու ողորմութեամբ, Իր չնորձը մերժողներն իսկ պիտի փրկէ: Մեղքին խիստ մեղապարտութիւնը խաչին լոյսովը միայն կրնայ տեսնուիլ: Անոնք որ կը պնդեն թէ Աստուծոյ ցանկութեան է որ մեղաւորները չի մերժեր, Գողգոթային թող նային: Քանզի՞ որովհետեւ ուրիշ միջոց չկար որով մարդ կարող ըլլար փրկուիլ, վասն զի առանց այդ զոհաբերութեան անկարելի էր մարդկային ազգին փախչիլ մեղքին ապականիչ ազդեցութենէն, և վերադառնալ իր սուրբ Էակնիքու հետ, — որովհետեւ անկարելի էր անոր՝ վերջապէս մասնակցիլ հոգեւոր կեանքի, — ահա՛ ասոր համար էր որ Քրիստոս Իր վրայ առաւ անհնազանդին մեղապարտութիւնը, և մեղաւորին տեղը տառապեցաւ: Աստուծոյ որդւոյն սէրն ու չարչարանքը և մահը բոլոր կը վկայեն մեղքին ահաւոր մեծութեանը, և կը յայտարարեն թէ անհնա՛ր է անոր իշխանութենէն ազատիլ, և թէ չկայ ո ու է յոյս գերագոյն կեանքի մը՝ եթէ ոչ հոգիին Քրիստոսի հպատակութեամբը:

Անպեղծները երբեմն ինքզինքնին կ'արդարացնեն՝ Քրիստոսեայ ըլլալ դաւանողներու մասին ըսելով, «Ես ալ անոնց չափ բարի եմ: Անոնք ինձմէ աւելի անձնուրաց, ժուժկալ, կամ չղջահայեաց չեն իրենց վարմունքին մէջ: Անոնք ալ հաճոյք և զուարճութիւն կը սիրեն ինձի չափ:» Այսպէս՝ իրենց պարտականութեանը մէջ թերանալին կը չքմեղացնեն իրենք՝ այլոց պակասութիւնները մէջ բերելով: Բայց այլոց մեղքերն ու թերութիւնները ոչ դոք պիտի չարդարացնեն. քանզի Աստուծոյ մեղքի չէ տուեր անկատար, մարդկային օրինակ մը: Աստուծոյ անարատ Որդին մեղքի չնորհուած է իբր տիպար. ու անոնք որ կը գանգատին Քրիստոսեայ ըլլալ դաւանողներու ապօրէն ընթացքին մասին, իրենք պարտին անբասիր կեանք մը ապրիլ, և ազնիւ ու բարի օրինակ հանդիսանալ: Եթէ այդպիսիները ըմբռնեն են թէ ինչ պարտի ըլլալ Քրիստոսեայ մը, այդ պարագային մէջ իրենց մեղքը աւելի ծանր եղած չըլլա՞ր. քանզի իրենք գիտեն եղեր արդարութեան ինչ ըլլալը, և սակայն չեն ուղեր կոր զայն ի գործ դնել:

Զգո՛յ՛ եղիր յապաղելէ: Մեղքերէդ հրաժարելու և Յիսուսի միջոցով սրտի մաքրութիւն փնտռելու գործը մի՛ ձգձգեր: Ծիչդ հո՛ս է որ հաղարաւորներ միւրորեք են՝ իրենց յաւիտենական կորստեան երթալով: Այստեղ մարդկային կեանքին ինչքան կարճ՝ և ո՛ր աստիճան անատոյգ ըլլալուն վրայ չէ որ պիտի ծանրանամ. բայց ահաւոր վտանգ մը կայ — վտանգ՝ որ շատ քիչ է հասկըցուած — Աստուծոյ Հոգիին պաղատող ձայնին զիջանիլը յետաձգելու և մեղքի մէջ ապրիլն ընտրելու մէջ. քանզի ա՛յդ իսկ է իրօք յապաղումը: Մեղքը, ինչքան ալ աննշան համարուի, եթէ գործադրուի, յաւիտենա-

կան կորստեան պատճառ կ'ըլլայ: Ինչ որ չյաղթենք, պիտի մեզ յաղթէ և մեր կորուստը գործէ:

Ազամ և Եւա իրենք զիրենք համոզեցին թէ արգիլուած պտուղէն ուտելու պէս ջնջին բանէ մը այնքան աղետաբեր հետեւանքներ յառաջ չէին գար՝ ինչպէս Աստուած յայտարարած էր: Բայց այդ ջնջին բանը Աստուծոյ անխորտիսելի և սուրբ օրէնքին զանցառութիւնն էր, որ մարդը զատեց Աստուծմէ, և մահը միտցուց աշխարհ, անպատճառ ցաւերով ողողելով զայն: Ու դարերու ընթացքին մէջ տառապանքի շարունակական ազազակը բարձրացաւ մեր այս երկրէն, ու բովանդակ արարչութիւնը երկունքի մէջ ըլլալով կը հեծէ՝ մարդուն անհազանդութեան հետեւանօք: Երկինք նաեւ զգացած է Աստուծոյ դէմ մարդուն ապստամբութեան հետեւանքները: Գողգոթեան յիշատակարան մըն է այն զարմանալի զոհաբերութեան որ հարկ եղաւ՝ քաւելու համար աստուածային օրէնքին զանցառութիւնը: Թեթեւ բան չնկատենք ուրեմն մեղքը:

Իւրաքանչիւր օրինազանցութիւն, ամէն մէկ մերժում Քրիստոսի չնորձքին՝ կամ անոր հանդէպ ցոյց տրուած անխելութիւնը քեզի կը հակադդէ. կը խնայեմք սիրող, կը վատթարացնէ կամքդ, կը բթացնէ իմացողութիւնդ, ու ոչ միայն նուազ հակամէտ կ'ընէ քեզ հնազանդելու, այլ և նուազ կարող՝ Աստուծոյ Ս. Հոգիին գործազուրկ հրաւերներուն պատասխանելու:

Շատեր խողոված խիղճերնին կը հանդարտեցնեն, այն մտքով թէ կրնան ուղած ատեննին՝ փոխել իրենց չար ընթացքը. թէ աստուածային ողորմութեան հրաւերները կրնան արհամարհել ու տակաւին ազդուիլ կրկին ու կրկին: Անոնք կը կարծեն թէ չնորհաց Հոգին արհա-

մարհելէ և ազդեցութիւննին Սատանային կողմը նետելէ վերջ, ահաւոր ծայրայեղութեան վայրկեանի մը՝ կրնան ընթացքնին փոխել: Բայց առի դիւրին գործ չէ: Բովանդակ կեանքի ընթացքին մէջ ասացուած փորձառութիւնն ու դատարարակութիւնը այնպէս կաղապարեր են նկարագրելը՝ որ չատ քիչեր կը ցանկան յայնժամ Յիսուսի պատկերն ընդունիլ:

Նոյն իսկ նկարագրի թերութիւն մը, մեղապարտ փախաք մը՝ որուն յամառաբար կը յարի մարդ, կրնայ՝ ժամանակի ընթացքին մէջ՝ չեղոքացնել աւետարանին բոլոր զօրութիւնը: Կանխամտածմամբ գործուած ամէն մեղք՝ կը դօրացնէ հոգիին ատկութիւնն առ Աստուած: Այն մարդը՝ որ յանդուգն անհաւատութիւն կամ տրիւմար անտարբերութիւն ցոյց կուտայ աստուածային ճշմարտութեան հանդէպ, իր ցեանածը կը քաղէ սոսկ: Ամբողջ Ս. Գրքին մէջ չկայ աւելի ահաւոր ազդարարութիւն մը չարութիւնն առ ոչինչ գրելու դէմ՝ քան Իմաստունին հետազայ խօսքը թէ՝ «Մեղաւորը իր մեղքին չուանովը պիտի բռնուի:» Առակ. Ե. 22:

Քրիստոս պատրաստ է մեղքէն ազատելու մեզ, բայց Ան չի բռնադատեր մեր կամքը. և եթէ յամառ օրինազանցութեամբ մեր կամքը միշտ չարին հակամէտ ըլլայ, ու մենք չցանկանք աղատիլ, եթէ չուզենք ընդունիլ Իր չնորձքը, ինչ աւելի կարող է ընել Ինք: Մենք մեզ կը կործանենք՝ յամառաբար Անոր սէրը մերժելով: «Ահա հիմա՛ է ընդունելի ժամանակը. ահա հիմա՛ է փրկութեան օրը:» «Այսօր եթէ Անոր ձայնը պիտի լսէք, ձեր սրտերը մի՛ խտացնէք:» Բ. կոր. 2. 2: Եբր. Գ. 7, 8:

«Մարդը երեւցածին կը նայի, բայց Տէրը սրտին,»

Ա. Թագ. Ժ. 2. 7, — մարդկային սրտին՝ իր ուրախութեան և տրտմութեան հակասական յուզումներով, — մոլար ու անառակ սրտին, բոյն այնքան պղծութիւններու և խաբէութեանց...: Ան գիտէ անոր շարժառիթները, խորհուրդներն ու գիտաւորութիւնները: Համակ աղտոտ հոգիով Անոր գնա: Սաղմոսերգութիւն պէս պարզէ՛ դանի Ամենատես Աչքին առջև՝ գոչելով, «փորձէ՛ զիս՝ ո՛վ Աստուած, ու գիտցի՛ր իմ սիրտս. զիս քննէ՛ ու գիտցի՛ր իմ մտածմունքներս, և նայէ՛ թէ արդեօք չար ճամբու մէջ եմ, և զիս դէպ ի յաւիտեանական ճամբան առաջնորդէ՛»: Սաղմ. ՃԼԹ. 23, 24:

Շատեր մտաւոր կրօնք մը կ'ընդունին, աստուած-պաշտութեան կերպարանք մը՝ մինչ իրենց սիրտը չէ մաքրուած: Թող աղօթքդ ըլլայ, «Ո՛վ Աստուած, իմ մէջս մաքուր սիրտ ստեղծէ, և իմ ներսիդիս ուղիղ հոգի նորոգէ՛»: Սաղմ. ԾԱ. 10: Քու հոգիիդ հետ հաւատարմօրէն վարուէ՛: Եռանդուն և յարատեւող եղի՛ր, այնպէս ինչպէս պիտի ըլլայի՝ եթէ մահկանացու կեանքդ վտանգի մէջ ըլլար: Ահա՛ հարց մը՝ որ պէտք է որոշուի — և յաւիտեանայէս որոշուի — Աստուծոյ և քու հոգիիդ միջև: Ենթադրուած յոյս մը, և ոչինչ աւելի, աղետաբեր պիտի ըլլայ քեզի:

Աղօթքով քննէ՛ Աստուծոյ կօսքը: Այդ կօսքը քեզի կը յայտնէ, Աստուծոյ օրէնքին ինչպէս և Յիսուսի կեանքին մէջ, մեծ սկզբունքները սրբութեան՝ առանց որուն «ոչ մէկը պիտի տեսնէ Տէրը»: Երբ. ԺԲ. 14: Ան մեղքի նկատմամբ կը համոզէ, և յատկօրէն փրկութեան ճամբան կը ցուցնէ: Ուշադիր եղի՛ր անոր՝ իբր Աստուծոյ ձայնին՝ հոգիիդ խօսող:

Երբ կը տեսնես մեղքին մեծութիւնը, երբ կը տես-

նես ինքզինքդ այնպէս ինչպէս ես իրօք, մի՛ յուսահատիր: Մեղաւորները փրկելու համար էր որ եկաւ Յիսուս: Ոչ թէ մենք ենք որ պիտի հաշտեցնենք զԱստուած մեզի հետ, այլ՝ — ո՛վ անքննելի սէր — «Աստուած էր որ Քրիստոսով աշխարհը իրեն հետ հաշտեցուց»: Բ. Կոր. Ե. 19: Ան գորովալի սիրովը իրեն կը քաշէ իր մոլորած զաւակներուն սրտերը: Չկան երկրաւոր ծնողքներ՝ որ կարենան այնքան համբերել իրենց զաւակներուն յանցանացը և պակասութեանցը որքան Աստուած կը համբերէ անոնց զորս կ'ուզէ փրկել: Ոչ ոք պիտի կարող ըլլար աւելի՛ քաղցրութեամբ վերաբերուիլ օրինազանցին հետ: Մարդկային չրթներ կրքէ՛ք յարտաբերեցին աւելի գոյտը պաղատանք՝ մոլորածներուն ուղղուած: Աստուծոյ բոլոր խոստումներն ու իր բոլոր ազդարարութիւններն անպատում սիրոյ մը յայտարարութիւններն են լոկ:

Երբ Աստուծան գայ քեզի ըսելու թէ մեծ մեղաւոր մըն ես դուն, Փրկչի՛դ նայէ, և Անոր արժանիքներուն մասին խօսէ՛: Անոր լոյսին նայիլդ է որ քեզի պիտի օգնէ: Ճանչցի՛ր մեղքդ, բայց ըսէ՛ թըշնամիքն՝ թէ «Քրիստոս Յիսուս աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու», Ա. Տիմ. Ա. 15, և թէ դուն կրնաս փրկուիլ Անոր անսահման սիրովը: Յիսուս հարցում մ'ըրաւ Սիմոնին՝ երկու պարտատէրներու

Աստուծոյ ձայնը՝
որ հոգիիդ կը խօսի

վրայօք: Մէկը պղտիկ գումար մը կը պարտէր իր տիրոջը, իսկ միւսը մեծկակ գումար մը. բայց ան՝ երկուքին ալ պարտքը չնորհեց անոնց, ու Յիսուս հարցուց Սիմոնին թէ ո՞ր պարտատէրը պիտի ա՛ւելի սիրէր իր տէրը: Սիմոն պատասխանեց. «Որուն որ շատ չնորհեց»: Ղուկ. Է. 43: Մենք մեծ մեղաւորներ էինք, բայց Քրիստոս մեռաւ՝ որպէս զի մեր մեղքերը ներուին մեզի: Անոր կատարած զոհաբերութեան արժանաւորութիւնները բաւական են ներկայացուելու Հօրը՝ ի նպաստ մեզի: Անոնք՝ որոնց շատ ներեց, պիտի աւելի սիրեն զԻնքն ու աւելի մօտ կենան իր աթոռին առջև՝ փառաբանելու զԱնի՝ իր սիրոյն և անսահման զոհաբերութեանը համար: Ո՛րքան աւելի լաւ ըմբռնենք Աստուծոյ սէրը, ա՛յնքան աւելի լաւ պիտի հասկնանք մեղքին յանցապարտութիւնը: Երբ ըմբռնել սկսինք Քրիստոսի կատարած անսահման զոհաբերութիւնն ի նպաստ մեզի, մեր սիրտը պիտի կալզանայ և զղջումով համակուի:

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

«**Մ**Ի յանցանքները ծածկողը յաջողութիւն չի գտներ. բայց զանոնք խոստովանողը ու մէկդի ձգողը ողորմութիւն կը գտնէ:» Առակ. ԻԸ. 13:

Աստուծա՛յ ողորմութիւն ընդունելու պայմանները պարզ, արդար և բանաւոր են: Տէրը դժուարին բաներ չի պահանջեր մեզմէ՝ որպէսզի կարող ըլլանք մեր մեղքերուն թողութիւնն առնելու: Պէտք չունինք երկար և տաժանելի ուխտադնացութիւններ ընելու, կամ ցաւազին ապաշխարանքներ քաշելու՝ հաճոյ ըլլալու համար երկինքի Աստուծոյն կամ քաւելու մեր անօրէնութիւնները. այլ ան որ կը խոստովանի և մէկդի կը ձգէ իր յանցանքը, ողորմութիւն կը գտնէ:

Առաքեալը կ'ըսէ, «Ձեր յանցանքները իրարու խոստովանեցէ՛ք՝ և աղօթք ըրէ՛ք իրարու համար որպէսզի բժշկուիք:» Յակ. Ե. 16: Մեղքերնիւ խոստովանեցէ՛ք Աստուծոյ, որ միայն կրնայ ներել զանոնք, և ձեր յանցանքները իրարու: Եթէ բարեկամդ կամ զրացիդ ցաւցուցեր ես, պէտք է ճանչնաս յանցանքդ, ու անոր պարտականութիւնն է առատապէս

Պէտք չունինք երկար և տաժանելի ուխտադնացութիւններ ընելու:

Կամ ցաւագին
ապաշխարանքներ Բաբելոն

ներել քեզի: Ու յետոյ՝ պարտիս ներում խնդրել Աստուծոյ, քանզի վիրաւորած եղբայրդ Անոր սեփականութիւնն է, ու անոր չարիք ընելովդ մեղանչեցիր իր Արարչին և Փրկչին դէմ: Ու պարագադ կը ներկայացնես միակ ճշմարիտ Միջնորդին, մեր մեծ Քահանայապետին առջև՝ որ «ամէն կերպով փորձը առած է մեզի նման՝ բայց առանց մեղքի», և որ «մեր տկարութիւններուն կը կարեկցի», Ներ. Դ. 15, եւ կարող է «ամէն անօրէնութենէ մաքրել մեզ»: »

Անոնք որ իրենց հոգիները չեն խոնարհեցուցած Աստուծոյ առջև՝ յանցանքնին ճանչնալով, տակաւին չեն կատարած բնդունելութեան առաջին պայմանը: Եթէ փորձարկած չենք այն ապաշխարութիւնը որ զղջալու բան չէ, և ճշմարիտ խոնարհութեամբ ու կոտորած ոգիով չենք խոստովանած մեղքերնիս՝ աստիճանով մեր անօրէնութիւնը, ճշմարտապէս մեղքերու թողութիւն չենք խնդրած երբէք, եւ եթէ չենք խնդրած երբէք, Աստուծոյ խաղաղութիւնը չենք գտած բնաւ: Միակ պատճառը թէ ինչո՞ւ չենք առնել մեր անցեալ մեղքերուն թողութիւնը, սա է որ չենք ուզել մեր սրտերը խոնարհեցնել և հնազանդիլ ճշմարտութեան խօսքին պայմաններուն: Շատ որոշ հրահանգներ են տրուած այս խնդրոյն նկատմամբ: Մեղքերու խոստովանութիւնը, հրապարակային ըլլայ թէ առանձին, պէտք է սրտանց ըլլայ և համարձակօրէն արտայայտուի: Մեղաւորին սրտէն բռնի զուրս գալու չէ ան: Անհոգ կամ

անտարբեր կերպով մը պէտք չէ ըլլայ, ոչ ալ խուրի այնպիսի անձերէ որոնք չեն ճանչցած մեղքնին ատելի հանգամանքը: Հոգիին խորերէն պոռթկացող խոստովանութիւնը՝ անշուշտ կը համարուի անսահման գթութեան Աստուծոյն: Սաղմոսերգուն կ'ըսէ, «Տէրը մօտ է ան ամենուն որոնց սիրտը կոտորած է, և հոգիով խոնարհածները կ'ապրեցնէ»: Սաղմ. ԼԴ. 18:

Ճշմարիտ խոստովանութիւնը մասնաւոր հանգամանք մը ունի, և ինքնուրոյն մեղքեր կը ճանչնայ: Այդ մեղքերը կրնան այնպիսի բնոյթ մ'ունենալ՝ որ պէտք է Աստուծոյ առջև տարուին միայն. կրնան այնպիսի յանցանքներ ըլլալ՝ որ պէտք է խոստովանուին անո՞նց որ վնաս են կրած անոնցմով, կամ կրնան հրապարակային հանգամանք ունենալ՝ ու յայնժամ հրապարակաւ պէտք է խոստովանուին անոնք: Բայց ամէն խոստովանութիւն պէտք է որոշ ըլլայ ու շեշտակի, ճանչնալով բո՞ւն այն մեղքերը որոնց համար յանցաւոր է մարդ:

Սամուէլի օրով՝ Իսրայէլացիք հեռացան Աստուծոյ: Մեղքերնուն հետեւանքները կը կրէին անոնք, քանզի կորուսել էին Աստուծոյ վրայ իրենց հաւատքը, կորուսել՝ իրենց ազգը կառավարելու համար Անոր զօրութիւնն ու իմաստութիւնը ճանչնալու կարողութիւննին, վատահոլութիւննին վերուցել էին Իր դատը պաշտպանելու և արդարացնելու կարողութեանը վրայէն: Տիեզերքին մեծ Վեհապետէն երես դարձուցին անոնք, ու ցանկացին զիրենք շրջապատող ազգերուն պէս կառավարուիլ: Խաղաղութիւն գտնելէ առաջ՝ օտ որոշ խոստովանութիւնն ըրին, «Մեր ամէն մեղքերուն վրայ աս չարութիւնն ալ աւելցուցինք որ մեզի թաղաւոր մը ուղեցինք»: Ա. Թագ. ԺԲ. 19: Պէտք էր խոստովանէին

բո՛ւն այն մեղքը որուն նկատմամբ համոզուելու էին անոնք: Ապերախտութիւննին կը ճնշէր իրենց հոգին և զիւրենք կը բաժնէր Աստուծոյ:

Առանց անկեղծ զղջումի և բարեփոխման խոստովանութիւն մը պիտի երբէք ընդունելի չըլլայ Աստուծոյ: Պէտք է արմատական փոփոխութիւն տեղի ունենայ մարդու կեանքին մէջ. պէտք է մէկդի ընել ամէն ինչ որ անհաճոյ է Աստուծոյ: Ահա՛ այս պիտի ըլլայ մեղքին համար ճշմարիտ ցաւին հետեւանքը: Մեր կողմէն կատարուելիք գործը յստակօրէն պարզուած է մեզի, «Լուացուեցէ՛ք, մաքրուեցէ՛ք. Իմ աչքերուս առջեւն ձեր չար գործքերը մէկդի՛ ըրէք. չարութիւն գործելէն դադարեցէ՛ք, բարութիւն ընել սորվեցէ՛ք. իրաւունքը վնասուեցէ՛ք, զրկուածին ուղղութիւն ըրէք, որքին դատաստանը տեսէ՛ք ու որբեւայրիին դատը պաշտպանենեցէ՛ք»: Ես. Ա. 16, 17: «Երբ ամբարիշտը գրաւը ետ տայ, ու յափշտակածը հատուցանէ, և անօրէնութիւն չընելով կենաց կանոններուն համեմատ քալէ, անիկա անշուշտ պիտի ապրի, պիտի չմեռնի»: Եզեկ. 1Գ. 15: Պօղոս առաքեալ՝ զղջման գործին մասին խօսելով՝ կ'ըսէ, «Իսկ որ Աստուծոյ ուղածին պէս տրտմեցաք, ձեր մէջը ո՛րչափ ջանք գործեց, ո՛րչափ չքմեղութիւն, ո՛րչափ սրտմտութիւն, ո՛րչափ վախ, ո՛րչափ բաղձանք, ո՛րչափ նախանձաւորութիւն, ո՛րչափ վրէժխնդրութիւն: Ամէն կերպով ինքզինքնիդ ցուցուցիք թէ այդ բանին մէջ մաքուր էք»: Բ Կոր. Է. 11:

Երբ մեղքը ընդարմացուցեր է բարոյական ըմբռնումները, մեղաւորը այլեւս չ'որոշեր իր նկարագրին թերութիւնները, ոչ ալ իր գործած չարիքին ծանրութիւնը կ'ըմբռնէ. ու եթէ Ս. Հոգիին համոզիչ զօրու-

թեանը չհպատակի, ան իր մեղքին նկատմամբ մասնակի կուրուքեան մէջ կը մնայ: Անոր խոստովանութիւններն անկեղծ ու ճշմարիտ չեն: Ան ամէն անգամ որ յանցանք մը կը խոստովանի, իր չար ընթացքը չքմեղացնել կը փութայ, յայտարարելով որ եթէ այլ և այլ պարագաներ չըլլային, պիտի չընէր այս կամ այն բանը՝ որուն համար կը յանդիմանուի:

Երբ Ազամ և Եւա արգիլեալ պտուղէն կերան, ամօթի և վախի զգացումով համակուեցան: Միակ մտածումը դոր անոնք ունեցան նախ՝ այն էր թէ ի՞նչպէս չքմեղացնէին իրենց մեղքը և խուսափէին մահուան ահաբեկիչ վճիռէն: Երբ Տէրը իրենց մեղքին մասին հարցուց, Ազամ պատասխանեց, յանցանքը մասամբ Աստուծոյ և մասամբ իր կենակցին վրայ ձգելով, «Ան կնիկը որ ինծի հետ ըլլալու տուիր, ան ինծի տուած ծառէն՝ ու ես կերայ:» Կինն ալ՝ իր կարգին՝ յանցանքը օձին վրայ նետեց՝ ըսելով, «Օձը խափեց զիս՝ ու ես կերայ:» Ծննդ. Գ. 12, 13: Ինչո՞ւ օձը ստեղծեցիր, ինչո՞ւ թոյլ տուիր որ դրախտը գայ: Ահա՛ ասոնք էին իր մեղքին չքմեղացման մէջ մոծուած հարցումները, Աստուծոյ վրայ ձգելով այսպէս՝ իրենց անկմանը պատասխանատուութիւնը: Ինքնարդարացման ոգին՝ ստուրթեան հօրը սրտին մէջ ծագում առաւ և Ազամին բոլոր տղայոց և աղջկանց քով կը գտնուի: Այս տեսակ խոստովանութիւններ Աստուածային Հոգիէն չեն ներշնչուած, և ընդունելի պիտի չըլլան Աստուծոյ: Ծշմարիտ ապաշխարութիւնը մարդը պիտի մղէ իր վրայ առնելու իր յանցանքը և զայն ճանչնալու առանց խաբէութեան և կեղծաւորութեան: Խեղճ մաքսաւորին նման, չհամարձակելով երկինք վերցնել իր աչքերը, պիտի աղաղակէ,

«Աստուած՝ ողորմէ՛ ինձի՝ մեղաւորիս .» ու անոնք որ կը ճանչնան յանցանքնին, պիտի արդարանան, քանզի Յիսուս Իր արեանն արժանաւորութիւնովը պիտի միջնորդէ ապաշխարող հոգիին համար:

Աստուծոյ խօսքին մէջ ճշմարիտ ապաշխարութեան և խոնարհութեան օրինակները կը յայտնեն խոստովանութեան ոգի մը՝ որուն մէջ մեղքը չքմեղացնելու կամ ինքնարդարացման ճիգ չի տեսնուիր բնաւ: Պօղոս առաքեալ ինքզինքն արդարացնելու ջանք չըրաւ ամենեւին. ան իր մեղքը կը նկարագրէ ամենամութ գոյներու տակ, ամենադոյզն ճիգ մ'իսկ չընելով՝ իր յանցանքը թեթեւցնելու համար: Կ'ըսէ, «Բանամայապետներէն իշխանութիւն առած՝ սուրբներէն շատերը բանտարկեցի և անոնց սպաննուած ատենը ես հաւանութիւն տուի: Եւ բոլոր ժողովարաններուն մէջ շատ անգամ զանոնք պատժելով՝ կը բռնադատէի որ հայհոյեն. ու անոնց դէմ կատղած՝ մենչեւ օտար քաղաքները կը հալածէի:» Գործք ԻԶ. 10, 11: Ու չի վարանիր յայտարարելու թէ՛ «Բրիտոս Յիսուս աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու՝ որոնց գլուխը ես եմ:» Ա. Տիմ. Ա. 15:

Ճշմարիտ զղջումով համակուած խոնարհ ու կոտրած սիրտը պիտի գնահատէ Աստուծոյ սէրը և Գողգոթային զինը. ու ինչպէս որդի մը կը խոստովանի սիրելի հօր մը, այնպէս ալ ճշմարտապէս ապաշխարող մեղաւորն իր բոլոր մեղքերը պիտի Աստուծոյ առջև բերէ: Ու գրուած է որ՝ «Եթէ խոստովանինք մեղքերնիս, հաւատարիմ ու արդար է Անիկա՝ մեր մեղքերուն թողութիւն տալու, ու մեզ բոլոր անիրաւութենէ սրբելու:» Ա. Յովհ. Ա. 19:

ՆՈՒԻՐՈՒՄ

ԱՏՈՒԾՈՅ խոստումն է՝ «Ձիս պիտի փնտռէք և պիտի գտնէք, երբ ձեր բոլոր սրտովը փնտռէք զիս:» Երեմ. ԻԹ. 13:

Պէտք է որ մեր սիրտը բոլորովին Աստուծոյ տանք, ապա թէ ոչ մեր մէջ բնաւ տեղի չի կրնար ունենալ ան փոփոխութիւնը որով Անոր նմանութեանը պիտի վերանորոգուինք: Բնութեամբ մենք օտարացած ենք Աստուծմէ: Ս. Հոգին սա տեսակ խօսքերով կը նկարագրէ մեր վիճակը, «Յանցանքներու և մեղքերու մէջ մեռած .» «բոլոր գլուխը հիւանդ, ու բոլոր սիրտը մարած է .» «բնաւ ողջ տեղ չկայ:» Սատանային որոգայթէն բռնուած ենք՝ «իւր կամքին ծառայելու:» Եփ. Բ. 1. Ես. 5, 6: Բ Տիմ. Բ. 26: Աստուած կը ցանկացէ բժշկել մեզ, ազատել մեզ: Բայց որովհետեւ ասի ամբողջական փոխակերպութիւն մը կը պահանջէ, վերանորոգում մը մեր համակ բնութեանը, պէտք է որ մենք մեզ բոլորովին Անոր յանձնենք:

Սատանային որոգայթէն բռնուած ենք

Նսին դէմ պայքարը ամենամեծն է որ երբէք մըդուած ըլլայ: Որպէս զի իր անձը բոլորովին Աստուծոյ կամքին հպատակեցնէ, մարդ կռուելու պէտք ունի. բայց իր հոգին պարտի Աստուծոյ հնազանդիլ՝ սրբութեամբ նորոգուիլ կարենալէ առաջ:

Աստուծոյ կառավարութիւնը հիմնուած չէ՝ ինչպէս Սատանան կ'ուզէ ցոյց տալ՝ կոյր հպատակութեան մը և անխորհուրդ վերհսկումի մը վրայ: Ան մտքին և խղճին կոչ կ'ընէ. «Հիմա եկէ՛ք վիճարանինք:» Նս. Ա. 18: Ահա հրաւերը զոր Աբարիշը կ'ուզէ իր ստեղծած էակներուն: Աստուած չի բռնադատեր իր արարածոց կամքը: Ան չէ կարող բնորոշիլ մեծարանք մը որ յօժարամտաբար և իմաստնօրէն չի մատուցուիր: Լո՛կ բռնի հնազանդութիւն մը պիտի արգիլէր մտքի և նկարագրի ամէն ճշմարիտ զարգացում, պարզապէս մեքենայի մը վերածելով զմարդ: Այդպէս չէ Աբարիշն նպատակը: Ան կը ցանկայ որ մարդը, իր արարիչ զօրութեանը գլուխ-գործոցը, համի՛ որքան կարելի է՝ ամենաբարձր զարգացման: Մեր առջև կը դնէ բարձրութիւնն երանութեան՝ որուն կ'ուզէ որ համինք իր չնորձով: Մեզ կը հրաւիրէ անձերնիս իրեն յանձնել՝ որպէս զի իր կամքը կարենայ կատարել մեր մէջ: Մեզի կը մնայ ընտրել մեղքին ծառայութենէն ազատումը, մասնակցելու համար Աստուծոյ որդւոցը փառաւոր ազատութեան: Մենք մեզ Աստուծոյ յանձնելով, պարտինք՝ ի հարկէ՝ թողուլ ամէն ինչ որ մեզ Անկէ կը բաժնէ: Ասոր համար է որ Փրկիչը կ'ըսէ, «Ձեր մէջէն ամէն մէկը եթէ իր բոլոր ստացուածքէն ետ չկենայ, չի կրնար իմ աշակերտս ըլլալ:» Դուկ. Ժ. Գ. 33: Պէտք է մէկգի թողուլ ամէն ինչ որ կրնայ մեր

սիրտը հեռացնել Աստուծմէ: Մամոնան շատերու կուռքն է դարձած: Արժաթատիրութիւնը, հարստութեանց ցանկութիւնը՝ ոսկի շղթաներ են՝ զանոնք Սատանային կապող: Այլք՝ համբաւն ու աշխարհային պատիւը կը պաշտեն: Անձնատիրաբար կեանք վարելն ու պատասխանատուութենէ զերծ ապրիլը այլոց կուռքն է: Ձենք կարող կէս մը Տէրոջն ու կէս մը աշխարհինն ըլլալ: Աստուծոյ զաւակները չենք դառնար մինչև որ բոլորովին Անոր չյանձնուինք: Կան մարդիկ որ կը կարծեն զԱստուած պաշտել, մինչ՝ զեռ իրենց անձնական ջանքերուն կը վստահին Աստուծոյ օրէնքին հնազանդելու, ուղիղ նկարագիր մը կազմելու և իրենց փրկութիւնն ապահովելու համար: Սրտերնին չէ չարժամ Քրիստոսի սիրոյն խորին մէկ զգացումէն, բայց անոնք կը ջանան Քրիստոսնէական կեանքի պարտականութիւնները կատարել՝ որպէս թէ Աստուած ատի կը պահանջէ իրենցմէ՝ որպէս զի երկինքը չահին: Այդպիսի կրօնք մը ոչինչ չ'արժէր: Երբ Քրիստոս բնակի մարդուս սրտին մէջ, հոգին իր սիրովն ու իրեն հետ հաղորդ ըլլալու ուրախութեամբն այնպէս պիտի համակուի որ Անոր պիտի յարի. ու Անոր վրայ մտածելով՝ ետ պիտի մոռցուի: Աէր առ Քրիստոս պիտի գործելու շարժառիթն ըլլայ: Աստուծոյ ստիպող սէրը զգացողները չեն հարցներ թէ Անոր պահանջները գոհացնելու համար ո՛րքան քիչ բան կրնան տալ, ոչ ալ հետամուտ կ'ըլլան Քրիստոնէական կեանքին ամենացած ստտիճանը փնտռելու, այլ կը ջանան իրենց Փրկչին

Արժաթատիրութեան, հարստութեան ցանկութիւնը՝ ոսկի շղթաներ են՝ զանոնք Սատանային կապող

կամքին կատարեալ համաձայնութեանը համար: Անոնք ամէն ինչ կը թողուն յօժարակամ, և իրենց վնասած առարկային արժէքին համեմատական հետաքրքրութիւն մը ցոյց կուտան: Առանց այդ խորունկ սիրոյն Քրիստոս զաւանդելը սոսկ մնամէջ շատախօսութիւն, չոր ձեւակերպութիւն և յոգնեցուցիչ աշխատութիւն է:

Կը զգաս արդեօք թէ ամէն ինչ Քրիստոսի թողուլը մեծ զոհողութիւն մըն է: Սա հարցումն ըրէ դուն քեզի, «Քրիստոս ի՞նչ է տուած ինծի համար:» Աստուածորդին ամէն ինչ տուաւ — կեանք, սէր և տառապանք — մեր փրկութեանը համար: Ու կարելի է որ մենք, այդպիսի մեծ սիրոյ մը անարժան առարկաներ, մեր սրտերը հեռու պահենք Անկէ: Մեր կեանքին մէջ ամէն վայրկեան Անոր շնորհացը օրհնութիւններուն ենք մասնակցեր, ու ըսեն իսկ այս պատճառով չենք կարող կատարելապէս ըմբռնել խորութիւնը տգիտութեան և թշուառութեան ուրկէ փրկուեցանք: Կրնանք նայել Անոր՝ զոր մեր մեղքերը խոցեցին, և դեռ ուղենք արհամարհել Իր բոլոր սէրն ու զոհաբերութիւնը: Փառաց Տէրօջը անհուն խոնարհութիւնը նկատելով պէտք է տրանջենք՝ որովհետեւ կեանքը կրնանք մտնել միմիայն պայքարելով և անձերնիս խոնարհեցնելով:

Շատ մը հպարտ սրտերու հարցումն է, «Ի՞նչ պէտք

Կրեա՞նք նայիլ Անոր, եւ դեռ ուզե՞նք արհամարհել Իր զոհաբերութիւնը

է ինծի զղջալ և խոնարհիլ՝ Աստուծոյ ընդունուելուս վստահութիւնը կարենալ ունենալէ առաջ: Խնդրե՛մ՝ Յիսուսի դարձո՛ւր նայուածքդ: Անմեղ էր Ան, և ատկէ աւելի՝ երկինքի Իշխանն էր Ան. բայց ի սէր մարդկութեան՝ Ինքզինքը մեղաւոր սեպեց: «Յանցաւորներուն հետ սեպուեցաւ, ու շատերուն մեղքը վերցուց ու յանցաւորներուն համար միջնորդութիւն ըրաւ:» Ես. ԾԳ. 12:

Բայց ի՞նչ թողուցած կ'ըլլանք երբ ամէն ինչ տանք: — Մեղքով սղծուած սիրտ մըն է որ Յիսուսի կուտանք, որպէս զի Ան մաքրէ և սրբէ զանի Իր արիւննովն ու փրկէ անսման սիրովը: Եւ դեռ մարդուս դրժնէր կուգայ ամէն ինչ թողուլ...: Ես ամօթ կը զգամ այդ նկատմամբ լսել, ամօթ կը համարեմ գրել...:

Աստուած մեզմէ չի պահանջեր թողուլ բան մը զոր պահել մեզի համար խիստ օգտակար է: Ամէն ինչ որ Ան կ'ընէ, Իր զաւակներուն բարեոյն համար է: Իցի՛ւ թէ բոլոր անոնք որ Քրիստոսը չեն ընտրած, կարող ըլլային ըմբռնել թէ Ան անհունապէս լաւագոյն բաներ ունի իրենց պարգեւելու քան ինչ որ իրենք անձերնուն համար կը փնտռեն: Մարդ իր անձին ամենամեծ վնաս և անիրաւութիւն ըրած կ'ըլլայ՝ երբ Աստուծոյ կամքին հակառակ խորհի կամ գործէ: Ու և է ճշմարիտ ուրախութիւն չի կրնար գտնուիլ այն ճամբուն վրայ՝ որ արգելուած է Անկէ որ գիտէ թէ ո՞րն է լաւագոյնը, և որ ամէն ինչ ի բարին կը տնօրինէ Իր արարածոց համար: Օրինադանցութեան ճամբան թշուառութեան և կործանման ճանապարհն է:

Մեծ սխալ մըն է ենթադրել թէ Աստուած կ'աշխարհի Իր զաւակներուն տառապիլը տեսնել: Բովանդակ

Երկինք մարդուն երջանկութեանը կը շահագրգռուի : Մեր երկնաւոր Հայրը Իր արարածոց ոչ մէկուն առջեւ չի խափաներ ուրախութեան միջոցները : Աստուածային պահանջումները մեզ կը հրաւիրեն հրաժարիլ այն բաներէն որոնք տառապանք և յուսախաբուրութիւն կը պատճառեն մեզի, և որոնք մեր առջեւ կը փակեն երջանկութեան և երկինքի դուռը : Աշխարհի Փրկիչը՝ Կրնդունի մարդիկը այնպէս ինչպէս են իրօք, իրենց բոլոր կարօտութիւններովն, անկատարութիւններովն ու տկարութեամբը. ու Ան ոչ միայն պիտի մեղքէ մաքրէ և Իր արեւնովը փրկութիւն չնորհէ, այլ պիտի գոհացում տայ սրտի բաղձանքներուն բոլոր անոնց որ կը հաւանին Իր լուծը կրել և Իր բեռը տանիլ : Անոր նպատակն է խաղաղութիւն և հանգիստ հաղորդել բոլոր անոնց որ Իրեն կուգան կենաց հացին համար : Ան մեզմէ կը պահանջէ՝ կատարել միայն այն պարտականութիւնները որոնք մեր քայլերը պիտի առաջնորդեն երանութեանց բարձրութիւններու որոնց երբէք չէ կարող հասնիլ անհնազանդը : Հոգիին ճշմարիտ, ուրախալի կեանքն է իր մէջ կազմուած ունենալ Քրիստոսը՝ փառաց յոյսը :

Շատեր՝ կը հարցնեն՝ «Ի՞նչպիսի ես զիս Աստուծոյ յանձնեմ :» Կը ցանկաս դուն քեզ Անոր յանձնել, բայց տկար ես բարոյապէս, տարակոյսին գերի դարձած, ու մեղաւոր կեանքիդ սովորութիւններովը կը կառավարուիս : Խոստումներդ և որոշումներդ աւաղէ չուսններու կը նմանին : Չես կարող իշխել մտածումներուդ, դրդումներուդ և իղձերուդ վրայ : Խոստմնազանցութիւններուդ և վրիպած յանձնառութեանդ գիտակցութիւնը կը տկարացնէ անկեղծութեանդ վրայ ունեցած վստահութիւնդ, և զգալ կուտայ քեզի թէ Աստուած չէ կարող

ընդունիլ քեզ . բայց պէտք չէ յուսահատիս դուն : Կամքի ճշմարիտ ուժն է զոր հասկնալու պէտք ունիս : Ա՛յս է մարդուն բնութեանը մէջ կառավարիչ զօրութիւնը, այսինքն որոշելու կամ ընտրելու կարողութիւնը : Ամէն ինչ կամքին ուղիղ գործելէն կախում ունի : Ընտրելու կարողութիւնը Աստուած է տուեր մարդոց, իրենց կը մնայ զայն մարդել : Չես կարող փոխել սիրտդ, չես կարող՝ դուն քեզմէ՝ Աստուծոյ տալ անոր խանդաղատանքը . բայց կրնաս զԻնքը պաշտելն ընտրել : Կրնաս Անոր տալ կամքդ, յետոյ Ան պիտի գործէ քու մէջդ կամենալը և ընելը Իր հաճութեանը համեմատ : Այսպէս՝ համակ բնութիւնդ Քրիստոսի Հոգիին ազդեցութեանը տակ պիտի զրուի . զգացումներդ Անոր վրայ պիտի կեդրոնանան, խորհուրդներդ համաձայն պիտի ըլլան Անոր հետ :

Բարութեան և սրբութեան բաղձանքներ ունենալդ աղէկ . բայց եթէ այդչափով գոհ ըլլաս դուն, բանի մը պիտի չծառայես անոնք : Շատեր պիտի կորսուին, յուսալով և փափաքելով հանդերձ Քրիստոնեայ ըլլալ : Անոնք կամքերնին Աստուծոյ հպատակեցնելու կէտին չեն համիր : Քրիստոնեայ ըլլալ չեն ընտրել հիմա :

Կամքին ուղիղ գործածութեամբը՝ կատարեալ փոփոխութիւն մը կրնայ յառաջ գալ կեանքիդ մէջ : Քրիստոսի հպատակեցնելով կամքդ, դուն քեզ կը կցորդես այն զօրութեան հետ որ վեր է ամէն իշխանութիւններէ և պետութիւններէ : Վերէն քեզի զօրութիւն պիտի հաղորդուի՝ հաստատուն պահելու համար քեզ, ու այսպէս՝ միշտ Աստուծոյ յանձնելով ինքզինքդ, պիտի կարող ըլլաս ապրիլ նոր կեանքը՝ որ է հաւատքի կեանքը :

ՀԱՒԱՏՔ ԵՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ս. Հողիէն արթննալուն պէս՝ կը սկը-
սիս տեսնել մեղքին պժգալի բնութիւնը, ա-
նոր զօրութիւնը, յանցապարտութիւնը և յա-
ռաջ բերած աղէտները, ու ա՛լ զարշնոք կը նայիս
անոր: Կը զգաս որ մեղքը բաժնիր է քեզ Աստուծոյ,
թէ չարին իշխանութեան գերի ես դարձեր: Ո՛րքան
աւելի ջանք ընես ազատելու, ա՛յնքան աւելի կը զգաս
անկարողութիւնդ: Շարժառիթներդ անմաքուր են.
պիղծ է և սիրտդ: Կը տեսնես որ կեանքդ եսասիրու-
թեամբ և մեղքով է համակուեր: Կը բաղձաս թողու-
թիւն գտնել, մաքրուիլ, ազատ ըլլալ: Աստուծոյ հետ
ներդաշնակ ըլլալու և Անոր նմանելու համար ի՞նչ կա-
րող ես ընել:

Քեզի պէտք եղածը խողաղութիւն է, — երկինքի
թողութիւնն ու խողաղութիւնը և սէրը հողիդ մէջ:
Ստակով չես կարող գնել զայն, խելքով չէ կարելի զայն
ձեռք ձգել, իմաստութիւնը չի կրնար հասնիլ անոր:
Երբէք չես կարող յուսալ՝ քու խօս ջանքերովդ՝ ձեռք
անցունել զայն: Բայց Աստուած քեզի կը չնորհէ զայն
իբր պարզեւ՝ «առանց ստակի և առանց գնոյ:» Ես
ԾԵ. 1: Քո՛ւլիդ է, եթէ միայն ուզես ձեռքդ երկնցնել
ու պլնդ բռնել զայն: Տէրը կ'ըսէ, «Եթէ ձեր մեղքերը
կրկնակի կարմիրի պէս են, ձիւնի պէս ձերմակ պիտի

ըլլան. եթէ որդան կարմիրի պէս են, ասրի պէս պիտի
ձերմնան:» Ես. Ա. 18: «Ձեզի նոր սիրտ պիտի տամ,
ու ձեր ներսիդին նոր հողի պիտի գնեմ:» Եզեկ. 19. 26:

Մեղքերդ խոտովանեցար, ու սրտանց մէկզի ձգե-
ցիր զանոնք: Որոշեցիր ինքզինքդ Աստուծոյ տալ:
Հիմա Անոր գնա՛, և խնդրէ՛ Իրմէ որ լուայ մեղքերդ
և քեզի նոր սիրտ մը տայ: Ու յետոյ՝ հաւատա՛ որ
Ան կը կատարէ զայդ՝ քանզի խոստացեր է: Ասի այն
գասն է զոր Յիսուս սորվեցուց՝ երբ երկրի վրայ էր,
թէ պէտք է հաւատանք որ կ'առնենք Աստուծոյ մեղի
խոստացած պարգեւը՝ և թէ մերն է ան: Յիսուս կը բժշկէր
հիւանդութիւնները բոլոր անոնց որ կը հաւատային Իր զօ-
րութեանը. Ան կ'օգնէր անոնց՝ տեսնելի բաներու մէջ,
որպէսզի Իր վրայ վստահութիւն ունենային անտեսա-
նելի բաներու համար. ու այսպէս՝ զանոնք կ'առաջնոր-
դէր հաւատալու թէ Ինք իշխանութիւն ունէր մեղքերու
թողութիւն տալու: Ահա ինչ որ Ան յատկօրէն յայ-
տարարեց՝ անդամալոյծը բժշկած ատեն, «Որպէս զի զիս-
նայ քե Որդին մարդոյ իշխանութիւն ունի երկրի վրայ
մեղքերու քողորթիւն տալու, (ան ատեն անդամալոյծին
ըստ), Ելի՛ր, մահի՛ճդ ա՛ռ ու տո՛ւնդ գնա:» Մատթ.
Թ. 6: Յովհաննէս աւետարանիչն ալ այսպէս կ'ըսէ՝
Քրիստոսի հրաշքներուն վրայ խօսելով, «Ասոնք գրուե-
ցան որ հաւատաք թէ Յիսուսը Քրիստոսն է, և որ հա-
ւատալով կեանք ունենաք Անոր անունովը:» Յովհ. Ի. 31:

Ս. Գրիգոր պարզ պատմութեանէն թէ ի՞նչպէս Յի-
սուս հիւանդը բժշկեց, կրնանք սորվիլ ի՞նչպէս պէտք է
հաւատալ Անոր՝ մեղքերու թողութեան համար: Բեկթ-
հեղձայի անդամալոյծին պատմութիւնը նկատի առնենք:
Խեղճ հիւանդը տնօգնական էր մնացեր. երեսուն և

«Ելի՛ր, մանինդ ա՛ռ, ու տունդ գնա՛:»

Նմանապէս մեզաւոր մըն եւս դուն: Չես կրնար քաւել անցեալ մեղքերդ, չես կարող փոխել սիրտդ ու սրբացնել ինքզինքը: Բայց Աստուած կը խոստանայ այս բոլորն ընել քեզի համար Քրիստոսի միջոցով: Հաւատա՛ւ այդ խոստումին: Խոստովանէ՛ մեղքերդ, և Աստուծո՛յ յանձնէ ինքզինքդ: Անոր ծառայելու կա՛մք ըրէ: Ասի ընկուղ պէս, Աստուած պիտի Իր խօսքը կատարէ քեզի: Եթէ կը հաւատաս խոստումին, — եթէ կը հաւատաս որ մեղքերդ ներուած են քեզի ու մաքրուած ես դուն, —

ուրիշ տարիէ ի վեր չէր գործածած իր սրունքները: Այսուհանդերձ Յիսուս հրամայեց անոր, «Ելի՛ր, մանինդ ա՛ռ ու քալէ՛:» Հիւանդը կարող էր ըսել, «Տէ՛ր, եթէ կ'ուզես դիւ բժշկել, պիտի նսաղանդիմ Դու խօսքիդ:» Բայց ո՛չ, ան հաւատաց Քրիստոսի խօսքին, հաւատաց թէ բժշկուած էր, ու մէկէն ճիգ մ'ըրաւ. կաւեցաւ քալել, ու քալեց: Քրիստոսի ըսածին պէս ըրաւ, ու Աստուած զօրութիւն տուաւ անոր: Մարդը կատարեալապէս բժշկուեցաւ:

Աստուած կ'իրականացնէ հաւատքդ. բժշկուած ես, ճիշդ ինչպէս Յիսուս անդամալոյծին կարողութիւն տուաւ քալելու՝ երբ մարդը հաւատաց թէ բժշկուած էր: Ասի այսպէս եւ եթէ կը հաւատաս ասոր:

Բժշկուած ըլլալդ զգալու մի՛ սպասեր, այլ ըսէ՛, «Կը հաւատամ, այսպէս եւ, ոչ թէ որովհետեւ կը զգամ զայդ, այլ քանզի Աստուած խոստացեր է:»

Յիսուս կ'ըսէ, «Ինչ բան որ աղօթքով կը խնդրէք, հաւատացէ՛ք թէ պիտի առնէք ու պիտի ըլլայ ձեզի:» Մարկ. ԺԱ. 24: Այս խոստումը պայման մը ունի, — այն է թէ Աստուծոյ կամքին համեմատ պէտք է խնդրենք: Բայց Աստուծոյ կամքը մեզ մեղքէն մաքրել է. մեզ Իր զաւակներն ընել ու մեզ կարող ընել սուրբ կեանք մ'ապրելու: Ուստի կրնանք այդ օրհնութիւնները խնդրել, ու հաւատալ թէ կ'առնենք զանոնք, և չնորհալիլ ըլլալ Աստուծոյ որ առիթն զանանք: Մեր առանձնաշնորհումն է Յիսուսի դիմել ու մաքրուել, և օրէնքին առջեւ կենալ առանց ամօթահարութեան և խղճի խայթի: «Իսկ արդ զատապարտութիւն չկայ Քրիստոս Յիսուսով եղողներուն որոնք մարմնաւոր կերպով չեն վարուիր, այլ հոգեւոր կերպով:» Հռովմ. Բ. 1:

«Ամբիծ ու անտաւս Կառ մը:»

Այսուհետեւ դուն քու անձիդ տէրը չես. գնով ծախու առնուեցար: «Չէ թէ ասպականացու արծաթով կամ ոսկիով փրկուեցաք, ... այլ Քրիստոսի պատուական արիւնովը՝ որպէս թէ ամբիծ ու անտաւս գառի մը:» Ա. Պետ. Ա. 18, 19: Աստուծոյ հաւատալուդ այս պարզ արար-

քով՝ Ս. Հոգին սրտիդ մէջ նոր կեանք մըն է ծնուցեր: Այլեւս դուն նորածին մանուկ մըն եւս Աստուծոյ ընտանիքին մէջ, ու Ան քեզ կը սիրէ՝ ինչպէս կը սիրէ Իր Որդին:

Հիմա որ դուն քեզ Յիսուսի տուիր, այլեւս ես մի՛ դառնար, Անկէ մի՛ բաժնուիր, այլ ոչ ըստ օրէ ըսէ՛, «Ես Քրիստոսինն եմ. ինքզինքս Անոր եմ տուեր.» ու խնդրէ՛ Անկէ որ Իր Հոգին տայ քեզի, ու Իր Հոգիքովը պահէ քեզ: Ինչպէս որ ինքզինքդ Աստուծոյ տալով ու Անոր հաւատալով է որ Իր զաւակը կը դառնաս, այնպէս ալ պէտք է Անոր մէջ ապրիս: Առաքեալը կ'ըսէ, «Ինչպէս որ ընդունեցաք Յիսուս Քրիստոս Տէրը, Անով քարկցէք:» Կող. Բ. 6:

Կան մարդիկ որ կը կարծեն թէ պարտին փորձի ենթարկուի՝ և ապացուցանել Տէրոջը թէ բարեկիսուած են՝ Անոր օրհնութիւնը կարենալ հայցել առաջ: Բայց անոնք նոյն իսկ հիմա՛ կարող են հայցել Աստուծոյ օրհնութիւնը: Առանց Անոր Հոգիքին և Քրիստոսի Հոգիին ինչպէս պիտի կրնան օգնել իրենց տկարութիւններուն, կամ չարին զիմաղրել: Յիսուս կ'ուզէ որ Իրեն գանք այսպէս ինչպէս ենք, մեղաւոր, անօգնական, բոլորովին Իրմէ կախալ: Կրնանք Անոր դալ մեր բոլոր տկարութիւններովը, մեր յիմարութիւններովն ու մեղաւորութեամբը, և Իր ոտքն իյնալ զզջումով: Անոր փառքն է Իր սիրոյ թեւերովը չընկալաւ մեզ, մեր վէրքերը կապել և ամէն անմաքրութենէ մաքրել մեզ:

Հո՛ս է որ հազարաւորներ կը սխալին. չեն հաւատար որ Յիսուս կը ներէ իրենց՝ անձնապէս, անհատապէս: Աստուծոյ խօսքին չեն վստահիր: Պայմաններն ընդունողները միայն գիտեն թէ ամէն մեղքի համար

ձրիապէս թողութիւն կը տրուի: Մէկզի՛ ըրէ դուն այն կասկածը թէ Աստուծոյ խոստումները քեզի չեն պատկանիր: Անոնք իւրաքանչիւր ապաշխարող օրինադանցի համար են: Քրիստոսի միջոցով զօրութիւն և Հոգիք հայթայթուած են հրեշտակներու ձեռքով հաղորդուելու ամէն մէկ հաւատացեալ հոգիի: Ոչ ոք այնքան մեղաւոր է որ կարող չըլլայ զօրութիւն, մաքրութիւն և արդարութիւն գտնել Յիսուսի մէջ որ մեռաւ ամենուս համար: Ան կը սպասէ որ մեր վրայէն հանէ մեղքով արատաւորուած ու աղտոտած հանգիւրձները, և մեզի հազցնէ արդարութեան սպիտակ պատմութեանները. կը հրաւիրէ մեզ ապրիլ, և ոչ մեռնիլ:

Աստուած մեզի հետ չի վարուիր այնպէս ինչպէս մահկանացու մարդիկ կը վարուին իրարու հետ: Անոր խորհուրդները՝ ողորմութեան, սիրոյ և ամենագողար կարեկցութեան խորհուրդներ են: Ան կ'ըսէ, «Թող ամբարիշտը իր ճամբայէն՝ ու անօրէն մարդը իր խորհուրդներէն հրաժարի և Տէրոջը դառնայ, ու Մնիկա պիտի ողորմի անոր, ու մեր Աստուծոյն՝ քանզի Անիկա առատաւ

Ան կը սպասէ որ մեզի հազցնէ արդարութեան սպիտակ պատմութեանները:

պէս կը ներէ:» «Քու յանցանքներդ մէջի պէս, ու քու մեղքերդ ամպի պէս ջնջեցի:» Ես. ԾԵ. 7. ԽԴ. 22:

«Մեռնողին մեռնիլը չեմ ուզեր, կըսէ Տէր Եհովան. ուստի դարձէ՛ք ու ապրեցէ՛ք:» Եզեկ. ԺԸ. 32: Սա-

«Մինչդեռ ինքն շատ հեռու էր, իր հայրը տեսաւ զանկա:»

տանան միշտ պատրաստ է մեղմէ խելու. Աստուծոյ օրհնեալ խոստումները: Ան կը ցանկայ մեր հոգիէն կոր-զել յոյսի ամէն նշույլ և լոյսի ամէն շող. բայց պէտք չէ անոր թող տաս զայդ ընկ: Ականջ մի՛ տար փորձիլին, այլ ըսէ՛, «Յիսուս մեռաւ՝ որպէս զի ես ապրիմ: Ան կը սիրէ զիս՝ և չ'ուզեր որ կորսուիմ: Գթած Հայր մը ունիմ երկնաւոր. ու թէ՛ պէտ չարաչար գործածեցի

Իր սէրը, թէ՛ վատնեցի ինծի պարզեւած օրհնութիւնները, պիտի ելլեմ երթամ իմ Հօրս՝ ու ըսեմ,

Մեղանչեցի Երկինքին դէմ ու Քու

առջեւդ, և ա՛լ արժանի չեմ Քու որդիդ բուռելու. զիս Քու վարձկաններուդ մէկուն պէս ըրէ՛:» Առակը քեզի կ'ըսէ

Թէ ի՛նչպէս պիտի ընդունուի մոլորեալը. «Մինչդեռ ինքը շատ հեռու էր, իր հայրը տեսաւ զանկա, ու գուրջը շարժեցաւ, և վազելով՝ անոր պարանոցին վրայ ինկաւ ու համբուրեց զանկա:» Ղուկ. ԺԵ. 18-20:

Բայց նո՛յն իսկ այս առակը, ինքնին յուզիչ և սրը-

տաչարժ, անզօր կը մնայ արտայայտելու երկնաւոր Հօրը անսահման գութը: Տէրը Իր մարգարէին միջոցով կը յայտարարէ, «Քեզ յաւիտենական սիրով սիրեցի. անոր հաւատ ողորմութեամբ քեզ իսկեցի:» Երեմ. ԼԱ. 3: Մինչդեռ մեղաւորը՝ Հօրը տունէն հեռու՝ օտար երկրի մէջ կը փճացնէ իր ունեցածը, Հօրը սիրտը կը մորմոքի՝ անոր համար. ու Աստուծոյ դառնալու ամէն բաղձանք որ հոգիին մէջը կ'արթնայ, Անոր Հոգիին գորովագութ հրաւերն է որ կը պազատի, կ'աղերսէ, դէպ ի Հօրը սիրոյ սիրտը քաշելով մոլորեալը:

Ս. Գրքին առատ խոստումները աչքիդ առջև ունենալով՝ դեռ կրնա՞ս տարակոյսին տեղի տալ: Կրնա՞ս հաւատալ թէ երբ խեղճ մեղաւորը անձկայ դարձի գալ, ու բաղձայ մէկրի ձգել իր մեղքերը, Տէրը խոստօրէն արգիլէ զանի զղջումով Իր ոտքերուն նետուելէ: Հեռու քեզմէ այդպիսի խորհուրդներ: Ոչինչ կարող է աւելի միասել հոգիիդ քան այդպիսի աննպաստ գաղափար կազմել մեր երկնաւոր Հօրը նկատմամբ: Ան մեղքը կ'ատէ, բայց կը սիրէ մեղաւորը, ու Ինքզինքը տուաւ յանձին Քրիստոսի, որպէս զի ամէն անոնք որ ուղեն կարող ըլլան փրկուիլ և յաւերժական երանութիւն ունենալ փառաց թագաւորութեանը մէջ: Կարելի՞

«Միթէ կիներ իր կարգի երանութիւնը կրնա՞յ մոռնալ:»

էր գործածել լեզու մը աւելի ազդու և աւելի գորովալի քան այն զոր Ինքն ընտրեց արտայայտելու համար հանդէպ մեզի տաճած Իր սէրը: Ան կը յայտարարէ,

«Միթէ կ'ընէ իր կաթնակեր մանուկը կրնայ մոռնալ, այնպէս որ իր որովայնին ծննդեանը վրայ չգլթայ. թէև անոնք մոռնան, բայց ես քեզ պիտի չմոռնամ:» Ես. ԽԹ. 15:

Վեր նայէ՛, ո՛վ դուն որ կը տարակուսիս և կը դուռնաս. քանզի Յիսուս կ'ապրի միջնորդութիւն ընկող մեղի համար: Շնորհակալ եղիւր Աստուծոյ Իր սիրելի Որդւոյն պարգեւին համար, ու աղօթէ՛ որ Ան ի դուր մեռած չըլլայ քեզի համար: Ս. Հոգին քեզ կը հրաւիրէ այսօր: Յիսուսի՛ եկուր բոլոր սրտովդ, ու պիտի կրնաս Անոր օրհնութիւնը խնդրել:

Խոստումները կարգացած ատենդ՝ յիշէ՛ որ անոնք արտայայտութիւնն են անձառելի սիրոյ և գլխութեան: Անսահման Սիրոյ մեծ սիրտը դէպ ի մեղաւորը կը ձգտի անհո՛ւն գլխով: «Անո՛վ փրկութիւն ունինք մենք Իր արեանը միջոցով. մեղքի թողութիւնը:» Եփես. Ա. 7: Այո՛, միայն հաւատա՛ որ Աստուծո՛ւ է օգնականդ: Ան կը ցանկայ Իր բարոյական պատկերը վերանորոգել մարդուն մէջ: Երբ Անոր մօտենաս խոստովանութեամբ և զղջումով, Ինքն ալ քեզի պիտի մօտենայ ողորմութիւն նով և թողութեամբ:

Խոստումներ կարգացած ատենդ

ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՑՈՅՑԸ

«**Ա**ժէկը Գրիստոսի մէջ է, անիկա նոր ստեղծուած մըն է. հիները անցան, և ահա ամէն բան նոր եղաւ:» Բ. Կորն. Ե. 17:

Մարդ մը թերեւս անկարող ըլլայ ըսել իր դարձի գալուն ձիւղ ատենը կամ տեղը, կամ անոր բոլոր պարագաները նկարագրել մի առ մի. բայց ասի չի հաս-

տատեր որ դարձի եկած չըլլայ ան: Գրիստոս ըսաւ Նիկողեմոսին, «Հովը ո՛ւր որ ուզէ՛ կը փչէ, և անոր ձայնը կը լսես, բայց չես գիտեր ուրիկէ՛ կուգայ կամ ո՛ւր կ'երթայ. այսպէս ալ է այն ամէնը որ Հովիկէն կը ծնանի:» Յովհ. Գ. 8: Ինչ-

«Հովը ո՛ւր որ ուզէ՛ կը փչէ:»

պէս է հովը, որ չերեւար, բայց որուն արդիւնքները յատկօրէն կը տեսնուին և կը զգացուին, այնպէս է և Աստուծոյ Հոգին՝ իր ներգործութեամբը մարդկային սրտին վրայ: Վերածննդ

այն զօրութիւնը, զոր ոչ ոք կարող է տեսնել, նորոգ կեանք մը կը ծնուցանէ հոգիին մէջ. նոր էակ մը կը ստեղծէ Աստուծոյ պատկերին պէս:

Մինչ Ս. Հոգիին գործը լոյն է և անզգալի, իր արդիւնքները բացայայտ են: Եթէ սիրտը նորոգուել է Աստուծոյ Հոգիէն, կեանքը պիտի վկայէ այդ մասին: Թէպէտեւ մենք ոչինչ կարող չենք ընել մեր սրտերը փոխելու կամ Աստուծոյ հետ հաշտուելու համար. թէպէտ մենք մեզի կամ մեր բարի գործերուն ընաւ պէտք չէ վստահինք, մեր կեանքը պիտի յայտնէ թէ Աստուծոյ Հոգին կը բնակի կոր մեր մէջ: Փոփոխութիւն մը պիտի տեսնուի՝ նկարագրին, սովորութիւններուն և զբաղմունքներուն մէջ: Ատոնց անցեալին և ներկային միջև եղած հակապատկերը պիտի յստակ ըլլայ և որոշ: Նկարագիրը կը յայտնուի՝ ոչ թէ պատահական բարի կամ չար գործքերէ, այլ սովորական խօսքերու կամ գործերու ձգտումէն:

Ծիչդ է որ մարդ կարող է առերեւոյթ կիրթ վարմունք մ'ունենալ՝ առանց Քրիստոսի վերանորոգիչ զօրութեանը: Ազդեցիկ ըլլալու փառասիրութիւնը և իր նմաններէն յարգուելու տենչը կրնան բարեկարգ կեանք մը յառաջ բերել: Անձնապատուութիւնը կրնայ գէշ բաներէ ետ կեցնել մեզ: Անձնասէր սիրտ մը կրնայ վահանձն գործեր կատարել: Արդ ի՞նչ միջոցով կարելի պիտի ըլլայ մեզի՝ որոշել որո՞ւ կողմը կը գտնուինք:

Ո՞վ ունի մեր սիրտը: Որո՞ւ հետ են մեր խորհուրդները: Որո՞ւ մասին կը սիրենք խօսիլ: Որո՞ւ նկատմամբ կը տածենք մեր ամենաջերմ գուրգուրանքն ու մեր ամենալաւ կորովները: Եթէ Քրիստոսին ենք մենք, մեր մտածումներն Մնոր հետ են, ու մեր ամենաքաղցր

խորհրդածութիւններն Մնոր նկատմամբ են: Մնորը կը նկատենք ամէն ինչ որ ունինք և ենք: Կը բաղձանք իր պատկերին նմանիլ, իր հոգին չնչիլ, իր կամքը կատարել և հաճելի ըլլալ Մնոր՝ ամէն բանի մէջ:

Անոնք որ Քրիստոս Յիսուսով նոր ստեղծուածներ կը դառնան, Հոգիին պտուղը պիտի ցոյց տան, «սէր, խնդութիւն, խաղաղութիւն, երկայնամտութիւն, բարութիւն, հաւատարմութիւն, հեղութիւն, ժուժկալութիւն» (Գաղ. Ե. 22, 23: Այլեւս նախկին ցանկութիւններուն համեմատ պիտի չքալեն անոնք, այլ Աստուածորդուն հաւատքովը իր քայլերուն պիտի հետեւին, իր նկարագիրը պիտի ցոյցանան, ու պիտի իրենք զիրենք մաքրեն ինչպէս որ Անիկա մաքուր է: Այն բաները՝ զոր ատեն նով կ'ատէին, հիմա կը սիրեն. և այն բաները՝ զոր երբեմն կը սիրէին, հիմա կ'ատեն: Գոռովն ու ամբարտաւանը կը դառնայ հեզ և խոնարհ: Մնամիան ու իշխանականը կ'ըլլայ լուրջ և քաղցրաբարոյ: Գինեմոլը՝ ժուժկալ, և խառնակեացը՝ մաքուր կ'ըլլայ: Աշխարհի սին սովորութիւններն ու հորածնութիւնները մէկդի կը թողուին: Քրիստոնեայք «արտաքին զարգ» չեն վնասուեր, այլ «սրտին ծածուկ մարդը, անհղծութիւնով հեզ ու հարգարտ հոգիին զարգ» (Ա. Պետ. Գ. 3, 4):

Երբ գրաւը ես ցալ

Ծշմարխտ ապաշխարութիւնն այն է որ բարենորոգ գուժ յառաջ կը բերէ: Երբ մեղաւորը գրաւը կտ տայ,

յախշտակածը հատուցանէ, իր մեղքերը խոստովանի, և զԱստուած ու իր նմանները սիրէ, յայնժամ կրնայ վրաստան ըլլալ որ մահէն կեանքի փոխուած է:

Երբ, իբր մոլորեալ ու մեղապարտ էակներ, Քրիստոսի գանձ՝ և Իր ներսով շնորհքին հաղորդ ըլլանք, սէր կը բղխի սրտերնուս մէջ: Յայնժամ ամէն ծանրութիւն մեզի թեթեւ կուգայ. քանզի քաղցր է Քրիստոսի դրամ լուծը: Պարտականութիւնը՝ ուրախութիւն կը դառնայ, և զոհողութիւնը՝ հաճոյք: Այն ճամբան որ առաջ խաւարամած կը թուէր, կ'ողողուի Արդարութեան Արեգակին ճաճանչներովը:

Քրիստոսի նկարագրին սիրելիութիւնը պիտի տեսնուի Իր հետեւողներուն քով: Ան Իր հաճոյքը Աստուծոյ կամքը կատարելու մէջ կը գտնէր: Սէր առ Աստուած, և նախան-

ձաւորութիւն Անոր փառքին համար, — ահա՛ ասոնք էին մեր Փրկչին կեանքին երկու գլխաւոր ազդակները: Սէրն էր որ կը գեղեցկացնէր և կ'ազնուացնէր Անոր բոլոր

Ճամբան կ'ողողուի Արդարութեան Արեգակին ճաճանչներովը:

գործերը: Սէրը Աստուծոյն է: Զվերածնած սիրտը չէ կարող ծնունդանել կամ արտադրել դայն: Ան կը գտնուի միայն այն սրտին մէջ ուր Յիսուս կը թագաւորէ: «Մենք կը սիրենք, քանզի առաջ Ան մեզ սիրեց:» Ա. Յովն. Դ. 19: Աստուածային շնորհքով վերանորոգուած սրտին մէջ՝ սէրը բոլոր գործքերուն պատճառն է: Ան կը բարեփոխէ նկարագիրը, կը կառավարէ շարժառիթները, կ'իշխէ կիրքերուն վրայ, կը նուաճէ թշնամութիւնը, և կ'ազնուացնէ զգացումները: Այդ սէրը՝ հոգիին մէջ սնուցուելով՝ կը քաղցրացնէ կեանքը, և ազնուացուցիչ ազդեցութիւն մը կը սփռէ իր շուրջը:

Երկու սխալներ կան որոնց դէմ Աստուծոյ զաւակները — մանաւանդ անոնք որ նոր կ'ապաւինին Անոր շնորհքին — մասնաւորապէս պարտին զգոյշ կենալ: Առաջինը, որուն վրայ՝ արդէն ծանրացանք, իրենց գործերուն նախին է, վստահելով բանի մը գոր անոնք կրնան ընել՝ Աստուծոյ հետ հաշտուելու համար: Ո՛վ որ ջանք կ'ընէ սուրբ ըլլալ իր իսկ գործերով՝ օրէնքը պահելով, անկարելիութեան մը կը ձեռնարկէ: Ամէն ինչ որ մարդ կրնայ ընել առանց Քրիստոսի՝ եսասիրութեամբ և մեղքով է ապականած: Քրիստոսի շնորհքն է միայն՝ հաւատքի միջոցով՝ որ մեզ կրնայ սրբացնել:

Միւս ոչ նուազ վտանգաւոր սխալն ալ այն է որ Քրիստոսի հաւատալով՝ մարդիկ Աստուծոյ օրէնքը պահելէն ազատ կը կացուցուին. և թէ քանի որ հաւատքով Քրիստոսի շնորհքին հաղորդ կ'ըլլանք, մեր գործերը ու և է առնչութիւն չունին մեր փրկութեանը հետ:

Բայց հոս պէտք է նկատի առնեն որ հնազանդութիւնը լոկ արտաքին հաճոյախառնութիւն մը չէ, այլ սիրոյ ծառայութիւն մը: Աստուծոյ օրէնքը բուն իսկ

Իր բնութեանը արտայայտութիւնն է, սիրոյ մեծ սկզբունքին մարմնացումը, և հետեւապէս հիմը Անոր կառավարութեան երկինքի մէջ և երկրի վրայ: Եթէ մեր սրտերը վերանորոգուած են Աստուծոյ նմանութեամբը, եթէ ապտուածային սէրը հաստատուել է մեր հոգիին մէջ, ո՞չ ապաքէն Աստուծոյ օրէնքը պիտի գործադրենք մեր կեանքին մէջ: Երբ սիրոյ սկզբունքը հաստատուի սրտին մէջ, երբ մարդ վերանորոգուի զինքը Ստեղծողին պատկերին պէս, նոր ուխտին խոստումը պիտի կատարուի, «Իմ օրէնքներս անոնց սրտին մէջ պիտի դնեմ, ու անոնց մտքին մէջ պիտի գրեմ զանոնք»: Եբր. Ժ. 16: Ու եթէ օրէնքը գրուած է սրտին մէջ, ո՞չ ապաքէն պիտի կանոնաւորէ կեանքը: Հնազանդութիւնը—սիրոյ ծառայութիւնը և հպատակութիւնը—ճշմարիտ նշանն է աշակերտութեան: Ս. Գիրքը կ'ըսէ, «Աս է Աստուծոյ սէրը որ Անոր պատուիրանքները պահենք»: «Ան որ կ'ըսէ թէ Ես զԱնիկա ճանչցայ, ու Անոր պատուիրանքները չի պահեր, ստախօս է, ու անոր մէջ ճշմարտութիւն չկայ»: Ա. Յովն. Ե. 3. Բ. 4: Փոխանակ մարդը ազատ կացուցանելու հնազանդութենէ, հաւատքն է՝ ու միայն հաւատքը՝ որ մեզ հաղորդ կ'ընէ Բրիստոսի չորհրդին. ու այդ չորհրդն ալ մեզ կարող կ'ընէ հնազանդելու:

Սեր հնազանդութիւնովը չէ որ փրկութիւն կը ստանանք. քանզի փրկութիւնը Աստուծոյ ձրի պարգեւն է, որ հաւատքով կը ստացուի: Բայց հնազանդութիւնը հաւատքին պտուղն է: «Գիտէք որ Անիկա անոր համար յայանուեցաւ որ մեր մեղքերը վերցնէ, ու Իր մէջ մեղք չկայ: Ամէն ով որ Անոր մէջ կը կենայ՝ մեղք չի գործեր. ան որ մեղք կը գործէ, զԱնիկա տեսած չէ ու

զԱնիկա ճանչցած չէ»: Ա. Յովն. Գ. 5, 6: Ահա՛ բուն փորձաքարը: Եթէ Բրիստոսի մէջ կենանք, եթէ Աստուծոյ սէրը մեր մէջ բնակի, մեր զգացումները, մեր խորհուրդները, մեր գործերը՝ համաձայն պիտի ըլլան Աստուծոյ կամքին հետ որ արտայայտուած է Իր սուրբ օրէնքին պատուիրանքներուն մէջ: «Որդեակներ, մէկը ձեզ չխաբէ. ան որ արդարութիւն կը գործէ, արդար է, ինչպէս որ Անիկա արդար է»: Ա. Յովն. Գ. 7: Արդարութիւնը կը սահմանուի կանոնովը Աստուծոյ սուրբ օրէնքին, ինչպէս արտայայտուած է Սինայի վրայ տրուած տասը պատուիրանքներուն մէջ:

Բրիստոսի վրայ եղած անուանական այն հաւատքը որ մարդիկն ազատ կը կացուցանէ Աստուծոյ հնազանդելու պարտաւորութենէն, հաւատք չէ, այլ յանձնապատասխանութիւն: «Դուք չորհրդով փրկուած էք, հաւատքի միջոցով»: Բայց «հաւատքը, եթէ հետը գործ չունենայ, ըստ ինքեան մեռած է»: Եփ. Բ, 8. Յակ. Բ, 17: Յիսուս՝ աշխարհ գալէ առաջ՝ ըսաւ Իր մասին, «Ո՛վ Աստուած, Բու կամքդ կատարելու փափաքեցայ, ու Բու օրէնքդ Իմ ներսիցիս է»: Ու երկինք համբառնալէն անմիջապէս առաջ նորէն յայտարարեց, «Ես Իմ Հօրս պատուիրանքները պահեցի, ու Անոր սիրոյն մէջ կեցի եւ՛մ»: Գիրքը կ'ըսէ, «Ասով գիտենք թէ զԱնիկա կը ճանչնանք եթէ Անոր պատուիրանքները պահենք...: Ան որ կ'ըսէ թէ Անոր մէջ կը բնակի, այնպէս պէտք է քալէ՝ ինչպէս որ Անիկա քալեց»: Յովն. ԺԵ. 10. Ա. Յովն. Բ. 3-6: «Բրիստոս ալ մեզի համար չարչարուեցաւ, ու մեզի օրինակ մը թողուց՝ որպէսզի Իր շաւիղներուն հետեւինք»: Ա. Պետ. Բ. 21:

Յաւիտենական կեանքի պայմաններն այսօր են ինչ

որ եղած են միշտ, — ինչ որ էին Եդեմի մէջ, մեր նախա-
ծնողաց անկումէն առաջ, — կատարեալ հնազանդու-
թիւն Աստուծոյ օրէնքին, կատարեալ արդարութիւն:
Եթէ յաւիտեանական կեանքը ուրիշ ու է պայմանով
չտրոհուէր, յայնժամ բովանդակ տիեզերքին երջանկու-
թիւնը պիտի վտանգուէր: Դուռ պիտի բացուէր մեղ-
քին համար, իր բոլոր աղէտներովն ու թշուառութիւն-
ներովն ի միասին, որոնք պիտի յաւերժանային:

Ազամին համար հնար էր՝ իր անկումէն առաջ՝ ար-
դար նկարագրել մը կազմել՝ Աստուծոյ օրէնքին հնազան-
դելով: Բայց ան չբռաւ դայդ, ու իր մեղքին պատճա-
ռով՝ մեր բնութիւնները վատթարացան, և մենք ան-
կարող ենք ինքզինքնիս արդարացնել: Մեղաւոր ու
պիղծ ըլլալով՝ չենք կարող կատարելապէս հնազանդիլ
սուրբ օրէնքի մը: Մենք մեղմէ չունինք արդարութիւն
որով կարող ըլլանք Աստուծոյ օրէնքին պահանջումները
գոհացնել: Բայց Քրիստոս մեզի համար ազատման միջոց
մըն է պատրաստած: Ան երկրի վրայ՝ ապրեցաւ՝ միեւ-
նոյն նեղութեանց մէջտեղը որոնց մենք կը հանդիպինք,
ու ապրեցաւ՝ առանց մեղանշելու: Մեզի համար մեռաւ,
ու հիմայ կ'առաջարկէ մեր մեղքերն Իր վրայ առնել, և
Իր արդարութիւնը մեզի տալ: Եթէ դուն քեզ Անոր
տաս, և զինքն բնգունիս իբր քու Փրկիչդ, յայնժամ,
ինչքան ալ մեղապարտ եղած ըլլայ կեանքդ, Անոր սի-
րոյն համար արդար կը սեպուիս դուն: Քրիստոսի նկա-
րագրի քու նկարագրիդ տեղը կը բռնէ, ու դուն Աս-
տուծոյ առջեւ կ'ընդունուիս բնաւ չմեղանշածի պէս:

Աւելին կայ. Քրիստոս կը փոխէ սիրտդ. անոր մէջ
կը բնակի հաւատքի միջոցով: Քրիստոսի հետ այս կա-
պակցութիւնդ պահէ՛ դուն հաւատքով, ու միշտ Անոր

յանձնէ կամքդ, ու որքան ատեն որ ասի ընես դուն,
Ան քու մէջդ պիտի ներգործէ կամենալը և ընելը Իր
հաճութեանը համեմատ: Ուստի կրնաս ըսել, «Ես որ
հիմա մարմնիւ կ'ապրիմ, Աստուծոյ Որդւոյն հաւատ-
քովը կ'ապրիմ, Ան որ զիս սիրեց, ու Իր անձը մատնեց
ինծի համար:» Գաղ. Բ. 20: Այսպէս ըսաւ Յիսուս Իր
աշակերտներուն, «Ձէ թէ դուք էք որ կը խօսիք, այլ
ձեր Հօրը Հոգին՝ որ ձեր ներսիդին կը խօսի:» Մատթ. Ժ.
20: Արդ, քու մէջդ ներգործող Քրիստոսի հետ միեւնոյն
ողին պիտի ցոյց տաս, և միեւնոյն գործերը գործես, —
գործեր արդարութեան, և գործեր հնազանդութեան:

Ուրեմն մեր մէջ ոչինչ ունինք որով կարենանք
պարծնալ: Հպարտանալու ու է տեղ չունինք: Մեր
յոյսին միակ հիմը Քրիստոսի արդարութեանը մէջ է՝ որ
մեզի կը սեպուի, և այն արդարութեան մէջ՝ որ յառաջ
կուգայ Հոգիին մեր մէջ: Եւ մեր միջոցով գործելովը:

Երբ հաւատքի մասին կը խօսինք, զանազանութիւն
մը կայ զոր պէտք է ի մտի ունենանք: Տեսակ մը դա-
ւանանք կայ՝ որ բոլորովին կը տարբերի հաւատքէն:
Աստուծոյ գոյութիւնն ու գործութիւնը, Անոր խօսքին
ճշմարտութիւնը՝ այնպիսի իրողութիւններ են որ նոյն իսկ
Սատանան և իր հրեշտակները չեն կարող իրապէս ու-
րանալ: Ս. Գիլքը կ'ըսէ որ «Դեւերն ալ կը հաւատան
և կը սարսափին:» Յակ. Բ. 10: Բայց ասի հաւատք չէ:
Բուն հաւատքը — այն որ սիրով ի գործ կը դրուի և կը
մաքրէ հոգին — ոչ միայն Աստուծոյ Խօսքը կը դաւանի,
այլ Անոր կամքին կը հպատակի. սիրտը Անոր կը հա-
զանդեցնէ, և սիրոյ զգացումներն Անոր վրայ կը սեւեռէ:
Այս հաւատքին միջոցով՝ հոգին Աստուծոյ պատկերին
կը վերանորոգուի: Ու այն սիրտը որ իր չվերածնած վի-

ճակին մէջ չի հնազանդիր Աստուծոյ օրէնքին, մանաւանդ չի կրնար ալ, հիմա անոր սուրբ պատուէրները կատարելուն մէջ կը գտնուի իր ցնծութիւնը, և Սաղմոսեղօսին հետ կ'աղաղակէ, «Ո՛րքան կը սիրեմ Քու օրէնքդ, ան է ամէն օր իմ ուրախութիւնս:» Սաղմ. ՃԺԹ. 97: Ու օրէնքին արդարութիւնը կը կատարուի մեր մէջ՝ «որ մարմնաւոր կերպով չենք քալեր, այլ հոգեւոր կերպով:» Հռոմ. Բ. 1:

Կան մարդիկ որ ճանչցած են Քրիստոսի ներողամիտ սէրը, և որոնք իրապէս կը ցանկան Աստուծոյ դաւանելը ըլլալ, բայց և այնպէս կը տեսնեն որ նկարագրելին անկատար է, անմեղադրելի չէ իրենց կեանքը, ու պատրաստ են տարակուսելու թէ արդեօք Ս. Հոգին վերանորոգած է սրտերնին: Այդպիսիներուն ևս կ'ըսեմ, Յուսահատութեամբ մի՛ լքուիք: Շատ անգամներ Յիսուսի ոտքերուն քով պիտի ծնրադրենք ու արտասուենք մեր պարտազանցութիւններուն և սխալանացը համար. սակայն պէտք չէ յուսահատինք: Եթէ թշնամիէն յաղթունք իսկ, Աստուծոյ երեսէ ձգուած, մոռցուած ու մերժուած չենք: Ո՛չ. Քրիստոս Աստուծոյ ալ կողմն է, որ նաև կը բարեխօսէ մեզի համար: Սիրելի առաքեալը Յովհաննէս կ'ըսէ, «Այս բաները կը գրեմ ձեզի որ մեզք չգործէք, և եթէ մէկը մեզք գործելու ըլլայ, Հօրը քով բարեխօս ունինք Յիսուս Քրիստոս արդարը:» Ա. Յովհ. Բ. 1: Ու մի՛ մոռնար Քրիստոսի սա խօսքը, «Հայրը ձեզ կը սիրէ:» Յովհ. Ժ. 27: Ան կը ցանկայ իրեն մօտեցնել քեզ, և իր մաքրութիւնն ու սրբութիւնը ցոյցած տեսնել քու մէջդ: Եւ եթէ ուզես դուն քեզ իրեն յանձնել, Ան որ քու մէջդ բարի գործ մը սկսեց, մինչև Յիսուս Քրիստոսի օրը պիտի կատարէ: Աղօթէ՛

աւելի ջերմեանդ օրէն. հաւատա՛ աւելի հաստատօրէն: Երբ մեր անձնական զօրութեանը վրայէն վստահութիւնն իսկ վերցնենք, մեր Փրկչին զօրութեանը վստահինք, և օրհնենք զԱնիկա որ մեր երեսին փրկութիւնն է:

Ո՛րքան մօտ երթաս Յիսուսի, ա՛յնքան յանցապարտ պիտի երեւաս դուն քու աչքերուդ. քանզի տեսութիւնդ պիտի աւելի յստակ ըլլայ, ու անկատարութիւններդ պիտի աչքի զարնեն՝ իբր լայն և յստակ հակապատկեր Անոր կատարեալ բնութեանը: Ասի ապացոյց մըն է թէ Սատանային խաբէութիւններն իրենց զօրութիւնը կորուսած են, և թէ Աստուծոյ Հոգիին կենդանարար ազդեցութիւնը կ'արթնցնէ կոր քեզ:

Յիսուսի համար խորունկ սէր չէ կարող բնակիլ սրտի մը մէջ որ իր մեղապարտութեանն զգացումը չունի: Քրիստոսի շնորհքով փոխուած հոգին պիտի սքանչանայ Անոր աստուածային նկարագրին վրայ. բայց եթէ մեր բարոյական տձեւութիւնները չենք տեսներ, ասի աներկբայ ապացոյցն է թէ Քրիստոսի հրապոյցին և վսեմութեանը նկատմամբ գաղափար չենք ունեցած:

Ո՛րքան նուազ համարում ունենանք մենք մեր վրայ, ա՛յնքան աւելի պիտի ըմբռնենք մեր Փրկչին անհուն մաքրութիւնն ու հրապոյրը: Մեր մեղապարտութեանն զգացումը մեզ կը նետէ գրկին մէջ Անոր որ կարող է ներել մեզի, ու երբ հոգին՝ զգալով իր անկարողութիւնը՝ Քրիստոսը փնտռէ, Ան ինքզինքը պիտի յայտնէ զօրութիւնով: Ո՛րքան աւելի մեր կարօտութեանն զգացումը մեզ մղէ Անոր մօտ և Աստուծոյ Խօսքին, ա՛յնքան աւելի պիտի բարձր գաղափարներ կազմենք իր նկարագրին մասին, ու պիտի աւելի կատարեալ կերպով ցոյցանենք իր պատկերը:

ՔՐԻՍՏՈՍՈՎ ԱՃՈՒՄ

ՄԻՔՏԻ փոփոխութիւնը՝ որով Աստուծոյ որդիք կը դառնանք՝ Ս. Գրքին մէջ ծնանելու նմանցում է։ Դարձեալ՝ բաղդատուած է հողագործին ցանած բարի սերմին ծլելուն։ Նմանապէս անոնք որ նոր դարձի եկած են Քրիստոսի, «Նորածին մանուկներու» նման պէտք է աճին՝ արանց և կանանց հասակին բարձրութեան՝ Յիսուս Քրիստոսով։ Ս. Պետ. Բ. 2։ Եփես. Գ. 15։ Կամ՝ արտին մէջ ցանուած բարի սերմին նման՝ պէտք է աճին անոնք և պտուղ բերեն։ Եսայի կ'ըսէ որ «անոնք արդարութեան բուսկներն պիտի կոչուին՝ զոր Տէրը անկեր է Իր փառքին համար»։ Ես. ԿԱ. 3։ Այսպէս՝ ընտելանէն յուսաբանութիւններ քաղուած են, մեզի օգնելու համար աւելի լաւ բերքներու հողեւոր կեանքին

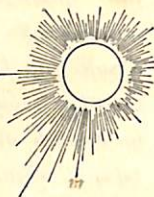
«Ամենք արդարութեան բուսկներն պիտի կոչուին»։

խորհրդաւոր ճշմարտութիւնները։

Մարդուն բոլոր խմաստութիւնն ու հանձարը կարող չեն կեանք արտադրել ընտելեան մէկ ամենափոքր առարկային մէջ։ Աստուծոյ հաղորդած կեանքովն է միայն՝ որ թէ՛ բոյս թէ՛ անասուն կրնան ապրել։ Նմանապէս Աստուծոյ կեանքովն է միայն որ հողեւոր կեանքը կը ծնանի մարդոց սրտերուն մէջ։ Մինչև որ մարդ մը «վերէն չծնանի», Յովն. Գ. 3, չէ կարող մասնակցել այն կեանքին զոր Քրիստոս տալու եկաւ։

Ինչպէս է կեանքի մասին, այնպէս է և աճման նկատմամբ։ Աստուած է որ կոկորդ կը ծաղկեցնէ և ծաղիկը պտուղի կը փոխէ։ Իր զօրութեամբ է որ սերմը կ'ուռճանայ. «առաջ խտրը, ետքը հասկը, անկէ ետեւ լեցուն ցորենը հասկին մէջ»։ Ու Ովսէէ մարդարէն Իսրայէլի մասին կ'ըսէ որ «անիկա չուշանի պէս պիտի ծաղկի»։ «Յորենի պէս պիտի կենդանանան, ու որթի պէս պիտի ծաղկին»։ Մարկ. Գ. 28։ Ովսէէ ԺԳ. 5, 7։ Ու Յիսուս կ'ըսէ մեզի, «Նայեցէ՛ք դաշտի չուշաններուն, ինչպէս կ'աճին»։ Դուկ. ԺԲ. 27։ Տունկերն ու ծաղիկները կ'աճին՝ ոչ թէ իրենց մտահոգութեամբ կամ ջանքովը, այլ ստանալով ինչ որ Աստուած մատակարարած է անոնց կեանքին համար։ Տղան չէ կարող իր մտահոգութեամբն ու զօրութեամբը՝ իր հասակը բարձրացնել։ Ոչ ալ դուն կարող ես՝ քու մտահոգութեամբ կամ ջանքովդ՝ հողեւոր աճուած ձեռք բերել։ Տունկն ու տղան կ'աճին՝ զիրենք չըջապատող բաներէն ստանալով ինչ որ պէտք է իրենց գոյութեանը համար, — օդ, արև և անունդ։ Բնութեան այդ պարգեւներն ինչ որ են անասունին կամ բոյսին համար, այն է Քրիստոս Իրեն յուսացողներուն համար։ Ան իրենց «յաւիտենական լոյս»ն է, «արև ու վահան է»։ Ես.

Կ. 19: Սաղմ. 27. 11: «Իսրայելյն ցօղի պէս» պիտի ըլլայ: «Հնճուած խոտի վրայ իջած անձրեւի պէս պիտի իջնէ:» Ուսէէ ԺԴ. 5: Սաղմ. ՀԲ. 6: Ան կենդանի ջուրն է, «Աստուծոյ տրուած հացը՝ որ երկինքէն կ'իջնէ, և աշխարհի կեանք կուտայ:» Յովհ. 2. 33:

Իր Որդւոյն աննման պարզեւորը՝ Աստուած աշխարհը շրջապատած է շնորհաց միջնորդութեամբ մը աշխարհի իրական՝ որքան մեր երկրագունդը պատող օդը: Ամէն անունք որ կ'ուզին այդ կենսատու միջնորդութեամբ շնչել, պիտի ապրին և աճին՝ մինչև համայն Քրիստոս Յիսուսով արանց և կանանց հասակին:

Ինչպէս ծաղիկը
արեւուն կը դառնայ

Ինչպէս ծաղիկը արեւուն կը դառնայ, որպէս զի անոր ճառագայթները գեղեցկութիւն և համաշարժութիւն տան իրեն, նոյնպէս մենք պարտինք Արդարութեան Արեգակին՝ դառնալ՝ որպէս զի երկնային լոյսը կարենայ փայլել մեր վրայ, և մեր նկարագիրները զարգանան Քրիստոսի նմանութիւնով:

Յիսուս միեւնոյն բանը կը սորվեցնէ՝ երբ կ'ըսէ, «Իմ մէջս կեցէք, ու ես ձեր մէջը: Ինչպէս որ ձեւը չի կրնար ինքնիշխան պտուղ տալ, եթէ որովորեւ վրայ հաստատուած չըլլայ, նոյնպէս ալ դուք չէք կրնար՝ եթէ իմ վրաս հաստատուած չըլլաք: ... Առանց Ինծի՝ բան մը չէք կրնար ընել:» Յովհ. ԺԵ. 4, 5: Սուրբ կեանք մը ապրելու համար այնքան կախեալ ես Քրիստոսէն, որքան ձեւը

կախեալ է մայր-որովէն՝ աճելու և պտուղ տալու համար: Առանց Անոր կեանք չունիս դուն: Փորձութեան գիմարդրելու կամ շնորհաց և սրբութեան մէջ աճելու համար զօրութիւն չունիս: Բայց Անոր մէջ կենալով՝ կրնաս յաջողիլ: Կեանքդ Անկէ առնելով՝ ոչ պիտի ցամքիս ոչ ալ անպտուղ դառնաս: Զուրի ճամբաները տրեւելու ծառի մը պէս պիտի ըլլաս:

Շատեր կը կարծեն թէ պարտին իրենց վերածնունդի դրօժը դնել մասամբ առանձին կատարել: Անոնք Քրիստոսի են յուսացեր՝ մեղքերնուն թողութեան համար, բայց հիմա կը ջանան ուղղութեամբ ապրիլ՝ իրենց անձնական զօրութիւնով: Բայց ամէն այդպիսի ջանք պիտի ամուլ մնայ: Յիսուս կ'ըսէ, «Առանց Ինծի բան մը չէք կրնար ընել:» Շնորհաց մէջ մեր աճումը, մեր ուրախութիւնը, մեր օգտակարութիւնը բոլոր կախեալ են Քրիստոսի հետ մեր միութենէն: Ամէն օր և ամէն փամ Անոր հետ հաղորդ ըլլալով, — Անոր մէջ կենալով, — է որ պիտի կարող ըլլանք աճիլ շնորհաց մէջ: Ան ոչ միայն մեր հաւատքին առաջնորդն է, այլ և կատարողը: Քրիստոս է և պիտի ըլլայ միշտ առաջինն ու վերջինը: Ան մեզի հետ պէտք է ըլլայ ոչ միայն մեր կեանքին սկիզբն ու վերջը, այլ ճամբուն մէջ ամէն մէկ քայլի: Դաւիթ կ'ըսէ, «Ամէն առեւ Տէրը իմ առջեւ դրի, որովհետեւ իմ աջ կողմն է, պիտի չառանձնիմ:» Սաղմ. ԺԶ. 8:

«Ինչպէս պիտի կրնամ Քրիստոսի մէջ կենալ»՝ պիտի հարցնես: — Միեւնոյն կերպով որ նախ ընդունեցար զԻնքը: «Ինչպէս ընդունեցաք Քրիստոս Յիսուս Տէրը, Անով քակեցէք:» «Արդարեւ հաւատքէն պիտի ապրի:» Կող. Բ. 6: Եբր. Ժ. 38: Դուն քեզ Աստուծոյ տուիր՝ ամբողջովին իրենն ըլլալու, իրեն ծառայելու և հաւ-

զանդելու համար. ու Քրիստոսը ընդունեցար իր քու Փրկիչդ: Չէիր կարող՝ դուն քեզի՝ քաւել մեղքերդ, կամ փոխել սիրտդ. բայց ինքզինքդ Աստուծոյ տուած ըլլալով՝ հաւատացիր թէ Ան՝ ի սէր Քրիստոսի՝ այս բոլորը կատարեց քեզի համար: Հաւատալով Քրիստոսին եղար դուն, ու հաւատքով պիտի Անոր մէջ աճիս, — տալով ու առնելով: Պէտք է որ ՏԱՍ ամէն ինչ, — սիրտդ, կամքդ, ծառայութիւնդ, — ինքզինքդ Անոր տաս՝ իր պահանջումներուն հնազանդելու համար. ու առնես ամէնը, — Քրիստոսը՝ ամէն օրհնութեան լիութիւնը, որպէս զի Ան քու սրտիդ մէջ ընակիւ և ըլլայ զօրութիւնդ, արդարութիւնդ և յաւիտենական օգնականդ, — որպէս զի հնազանդելու կարողութիւն տայ քեզի:

Առաւօտուն Աստուծոյ նուիրէ դուն քեզ. առի է՛ն առջի գործդ ըրէ: Թող աղօթքդ ըլլայ՝ «Ո՛վ Տէր, բրէ՛ որ քեզի պատկանիմ բոլորովին. բոլոր ծրագրերնս ոտքերուդ քով կը գնեմ ես: Բու ծառայութեանդ մէջ գործածէ՛ զիս այսօր: Իմ մէջս ընակէ, և թող Քեզմով ընեմ ամէն ինչ:» Ասի ամենօրեայ խնդիր մըն է: Ամէն առաւօտ՝ դուն քեզ Աստուծոյ նուիրէ՛ այդ օրուան համար: Բու բոլոր ծրագրերնդ Անոր հպատակեցուր, Իր նախախնամութեան ցոյց տալիք ուղղութեանը համեմատ զանոնք գործադրելու կամ մէկդի ձգելու համար: Այսպէս՝ օր ըստ օրէ կրնաս Աստուծոյ յանձնել կեանքդ՝ որ երթալով պիտի Քրիստոսի կեանքին նմանի:

Քրիստոսի մէջ ապրուած կեանք մը հանդատաւէտ կեանք մըն է: Մարդ թերեւս յափշտակեալ զգացումներ չունենայ, բայց պէտք է ունենայ ֆիայուն, խաղաղաւէտ վստահութիւն մը: Յոյսդ քու մէջդ չէ. Քրիստոսի մէջ է: Տկարութիւնդ Իր զօրութեանը կը միանայ. ազիտու-

թիւնդ Իր խմաստութեանը, անհատատութիւնդ Իր սուկուն կարողութեանը: Ուստի պէտք չէ դուն քեզի նայիս, միտքդ պէտք չէ սեւեռի քու ետիդ վրայ, այլ Քրիստոսի նայէ դուն: Թող մտածումդ հանդի Իր սիրոյն և Իր նկարագրին գեղեցկութեանն ու կատարելութեանը վրայ: Քրիստոս՝ Իր անձնութեանը թեանը մէջ, Քրիստոս՝ Իր խոնարհութեանը մէջ, Քրիստոս՝ Իր սրբութեանն ու մաքրութեանը մէջ, Քրիստոս՝ Իր աննման սիրոյն մէջ, — ահա՛ հոգիիդ նկատելիք նիւթը: ՉԱնի սիրելով, զԱնի օրինակելով, բոլորովին Անոր վստահելով է որ պիտի Իր նմանութեանը փոխակերպուիս դուն:

Յիսուս կ'ըսէ, «Իմ մէջս կեցէք:» Այս խօսքը՝ հանգիստի, տեւակահորութեան և վստահութեան գաղափարը կուտայ: Ան նորէն կը հրաւիրէ, «Ե՛կէ՛ք Ինձի, ... ու ձեզ պիտի հանգչեցնեմ:» Մատթ. ԺԱ. 28. 29: Սաղմոսերգութիւն հետագայ խօսքը միեւնոյն խմատը կ'արտայայտէ, «Տէրո՛ջը համբերէ, ու Անո՛ր սպասէ:» Եսայի ԼԵԱ սա վստահութիւնը կուտայ, «Չեր զօրութիւնը հանդարտութեամբ և ապաւինութեամբ կ'ըլլայ:» Սաղմ. ԼԵ. 7. Ես. Լ. 15: Այս հանգիստը անգործութեան մէջ չի կայանար, քանզի Փրկչին հրաւերին մէջ հանգիստի խոտուած աշխատութեան կոչին է միացած: «Իմ լուծու ձեր վրայ առէք... ու ձեր անձերուն հանդատութիւնը

Ահա՛ հոգիիդ նկատելի նիւթը

պիտի գտնէք :» Մատթ. ԺԱ. 29 : Այն մարդը որ կատարելապէս կը վստահի Քրիստոսի, Անոր համար գործելու մէջ պիտի խիստ եռանդուն և գործունեայ ըլլայ :

Երբ մարդուս միտքը իր ետին վրայ կանգ կ'առնէ, կը հեռանայ Քրիստոսէն՝ որ աղբիւրն է զօրութեան և կեանքի : Ասոր համար է որ Սատանան յարատեւ կերպով կը ջանայ մեր ուշադրութիւնը դարձնել՝ Փրկչէն, ու այսպէս հողիին Անոր հետ ունեցած միութիւնը և հաղորդակցութիւնն արգիլել : Ան պիտի ջանայ միտքդ դարձնել աշխարհի հաճոյքնեւուն, կեանքի հողերուն ու անձկութիւննեւուն և հնհուլքներուն, այլոց պակասութեանցը կամ քու խակ թերութիւններուդ և անկատարութեանցդ : Զգուշացի՛ր, մի՛ գուցէ անոր հնարքներէն խաբուիս : Շատեր՝ որ իրապէս խղճամիտ են, և որոնք Սատուծոյ համար ապրիլ կը ցանկան, շատ յաճախ թշնամիէն կ'առաջնորդուին՝ իրենց յանցանքներուն և տկարութեանցը վրայ կանգ առնելու, և այսպէս՝ զանոնք անջատելով Քրիստոսէն, ան կը յուսայ յաղթանակը տանիլ : Պէտք է որ մեր ետին վրայ կեդրոնանանք ու թողունք որ անձկութիւն և վախ մեզ պաշարեն թէ արդեօք պիտի փրկուինք : Այս բոլորը հողիին կը դարձնէ մեր զօրութեան աղբիւրէն : Հողիիդ պաշտպանութիւնը Սատուծոյ յանձնէ, ու Անոր յուսա : Յիսուսի վրայ խօսէ՛, ու Ան թող խոկմանցդ նիւթն ըլլայ : Թող Անոր մէջ անհետանայ ետդ : Վանէ՛ ամէն տարակոյս. փարատէ՛ վախերդ : Ըսէ՛ Պօղոս առաքեալին հետ, «Այլեւս կենդանի եմ, չէ թէ ես՝ այլ Քրիստոս կենդանի է իմ մէջս» : Բայց ես որ հիմա մարմնաւոր կ'ապրիմ՝ Սատուծոյ Որդւոյն հաւատքովը կ'ապրիմ, Ան որ զիս սիրեց՝ ու Իր անձը ինծի համար մատնեց :» Գաղ. Բ. 20 :

Հանգստացի՛ր Սատուծոյ մէջ : Ան կարող է Իրեն յանձնած բանդ պահել : Եթէ Իր ձեռքերուն մէջ դնես ինքզինքդ, Ան քեզ բոլորովին յաղթող պիտի հանդիսացնէ Անով որ քեզ սիրեց :

Երբ Քրիստոս մարդկային ընտրութիւնն զգեցաւ, մարդկութիւնը Իրեն կապեց սիրոյ այնպիսի կապով մը որ ու է է զօրութեամբ չի խորտակուիր եթէ ոչ մարդուն իր խակ կամքովը : Սատանան շարունակ մեղի պիտի ներկայացնէ հրապոյրներ՝ այդ կապը մեղի խորտակել տալու համար, — մեզ Քրիստոսէն զատելու համար : Այս բանին մէջ է որ պէտք ունինք հսկելու, պայքարելու, աղօթելու՝ որպէս զի ոչինչ կարենայ մեզի ուրիշ տէր մը ընտել տալ. քանզի միշտ աղատ ենք զայդ ընելու : Բայց թող մեր աչքերը Քրիստոսի վրայ սեւեռենք միշտ, ու Ան պիտի մեզ պահպանէ : Յիսուսի նայելով՝ ապահով կ'ըլլանք : Ոչինչ կրնայ մեզ Իր ձեռքէն խլել : Շարունակ անոր նայելով՝ «կը փոխուինք փառքէ փառք՝ որպէս թէ Տէրոջը Հոգիէն :» Բ. Կոր. Գ. 18 :

Անա՛ այսպէս էր որ առաջին աշակերտները իրենց սիրելի Փրկչին նմանեցան : Երբ անոնք լսեցին Քրիստոսի խօսքերը, զգացին թէ պէտք ունէին Անոր : Փնտռեցին զիւրքը, գտան զԱնի, և Անոր հետեւեցան : Անոր հետ էին տան մէջ, սեղանին բոլորովին, առանձինն և ի հրապարակի Անոր հետ էին՝ ինչպէս աշակերտներ իրենց ուսուցչին հետ, ամէն օր սուրբ ճամբարտութեան դասեր ըսելով Իր [մտքածոր] չրթներէն : Անոր կը նայէին՝ ինչպէս ծառաներ իրենց տիրոջ՝ պարտականութիւննին ստովելու համար : Այդ աշակերտները «մեղի պէս կրից ենթակայ» (Յակ. Ե. 17) մարդիկ էին : Անոնք միեւնոյն պայքարներն ունէին մղելու մեղքին դէմ. միեւնոյն

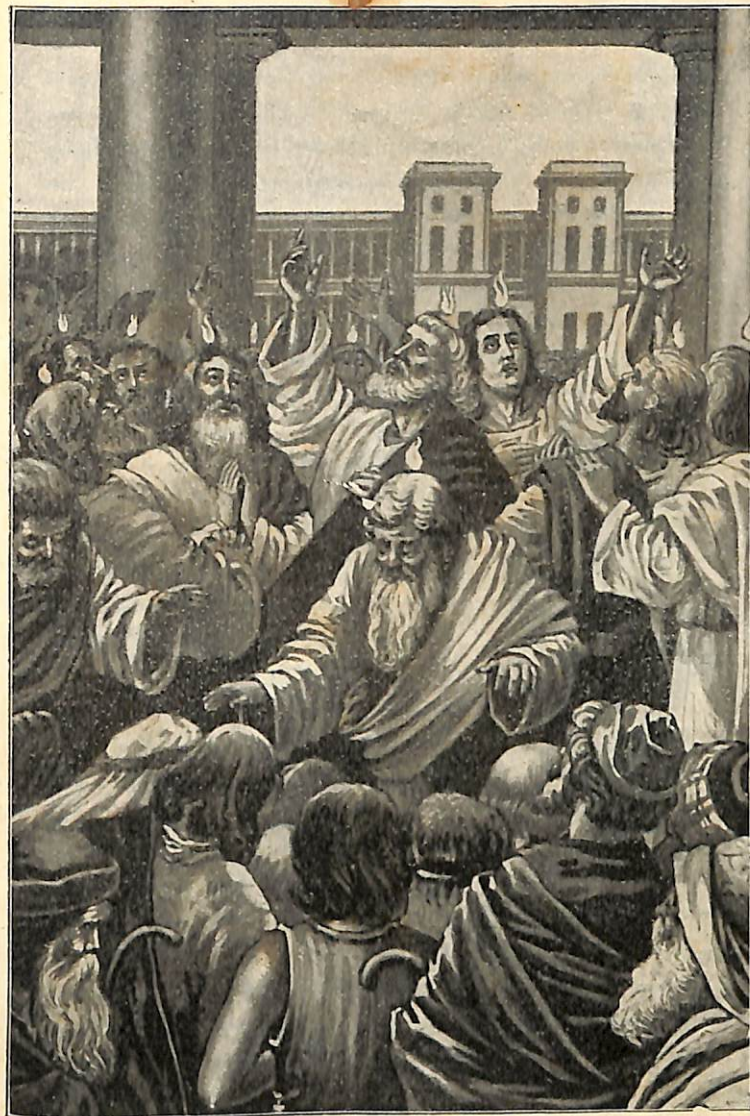

Անտ հետ էին սան մէջ, սեղանին բոլորսիքը

մարդուն նկարագիրը յայտնուեցաւ իրեն, ան տեսաւ իր անձին անկատարութիւնը, և այդ զիտակցութեամբ խոնարհեցաւ: Զօրութիւնը և համբերութիւնը, կարողութիւնը և քաղցրութիւնը, մեծվայելչութիւնը և հեղութիւնը՝ զոր ինքը կը նկատէր Աստուածորդւոյն ամենօրեայ կեանքին մէջ, հիացմամբ և սիրով կը համակէին իր հոգին: Օր ըստ օրէ դէպ ի Քրիստոս կը ձգտէր անոր սիրտը, մինչև որ իր Վարդապետին համար ունեցած սիրոյն մէջ անհետացաւ իր հար: Անոր վրիժառու, փառասէր բնութիւնը Քրիստոսի շինիչ զօրութեանը հզատակեցաւ: Սուրբ Հոգւոյն վերածնիչ ազդեցութիւնը նորոգեց իր սիրտը: Քրիստոսի սիրոյն զօրութիւնը անոր մէջ նկարագրի փոփոխութիւն մը գործեց: Այս է ահա Յիսուսի հետ միանալու ստոյգ արդիւնքը: Երբ Քրիս-

չնորհքին պէտք ունէին՝ սուրբ կեանք մը ապրելու համար:

Նոյն խակ Յովհաննէս, սիրելի աշակերտը, որ ամենէն աւելի ցոլացուց Փրկչին նմանութիւնը, նկարագրի այդ քաղցրութիւնը չունէր ի բնէ: Ան ոչ միայն յանձնապատանէր ու փառասէր, այլ և յախուռն ու ռիսակալ: Բայց երբ Աստուած-

Պէնսեկոսեմ

տոս բնակի մարդուս սրտին մէջ, անոր բնութիւնը բոլորովին կը փոխուի: Քրիստոսի Հոգին և սէրը կը կակղացնեն սիրտը, կը նուաճեն հոգին, և դէպ ի Աստուած ու դէպ ի երկինք կը բարձրացնեն մտածումներն ու փափաքները:

Երբ Քրիստոս երկինք համբարձաւ, Անոր ներկայութեանը զգացումը տակաւին Իր աշակերտներուն հետ էր: Անձնական ներկայութիւն մըն էր՝ սիրալիր և լուսալից: Յիսուս, Փրկիչը, որ անոնց հետ պտըտեր, խօսեր և աղօթեր էր, որ յոյսի և սիրտինքի խօսքեր ուղղեր էր անոնց սրտերուն, մինչ խաղաղութեան պատգամը Իր շրթներուն վրայ էր դեռ, անոնց քովէն երկինք էր յափշտակուած, ու հրեշտակներու բաղմութիւնը զիրենք ընդունած ատեն՝ Իր ձայնին շեշտերը ետ էին դարձեր անոնց, — «Ահա՛ ձեզի հետ եմ մինչեւ աշխարհի վերջը:» Մատթ. ԻԸ. 20: Ան երկինք էր ելած մարդկային կերպարանքով: Անոնք գիտէին թէ Աստուծոյ աթոռին առջև էր Ան, տակաւին իրենց Բարեկամն ու Փրկիչը. թէ Իր համակրանքը չէր փոխուած. թէ տառապող մարդկութեան հետ նոյնացած էր տակաւին: Ան Աստուծոյ առջև կը ներկայացնէր Իր թանկագին արեանը արժանիքը, ցոյց տալով Իր վիրաւորեալ ձեռքերն ու ոտքերը, ի յիշատակ այն դնոյն զոր վճարեր էր Իր փրկեալներուն համար: Գիտէին թէ Ան երկինք էր ելած՝

«Ահա ձեզի հետ եմ մինչեւ աշխարհի վերջը:»

իրենց համար տեղեր պատրաստելու, և թէ նորէն պիտի գար՝ ու զիրենք Իր քովն առնէր:

Երբ՝ համբարձումէն յետոյ՝ մէկտեղ եկան անոնք, փութկոտ էին իրենց աղերսները Հօրը ներկայացնելու՝ Յիսուսի անունովը: Հանդիսաւոր յարգանքով և երկիւզով ծնրադրեցին աղօթելու, կրկնելով սա խոստումը, «Իմ անունովս ինչ որ խնդրէք Հօրմէն, պիտի տայ ձեզի. մինչև հիմա Իմ անունովս բան մը չխնդրեցիք. խնդրեցէ՛ք ու պիտի առնէք, որպէս զի ձեր ուրախութիւնը կատարեալ ըլլայ:» Յովհ. Ժ. 9. 23, 24: Անոնք հաւատքի ձեռքը հետզհետէ աւելի բարձր երկնցուցին՝ սա զօրաւոր փաստով, «Քրիստոս է որ մեռաւ, մահաւանդ որ յարութիւն ալ առաւ՝ և Աստուծոյ աջ կողմն է, որ նաև մեզի համար բարեխօսութիւն կ'ընէ:» Հուով. Բ. 34: Ու Պէնտէկոստէն անոնց բերաւ ներկայութիւնը Մխիթարիչին՝ որուն նկատմամբ Քրիստոս ըսեր էր, թէ «Անիկա ձեր մէջ պիտի ըլլայ.» և թէ «Աղէկ է ձեզի եթէ Նս երթամ. քանզի եթէ Նս չերթամ, Մխիթարիչը ձեզի չգար. հապա եթէ երթամ, զանիկա ձեզի կը զըրկեմ:» Յովհ. Ժ. 17: Ժ. 9. 7: Այնուհետև Յիսուս Իր Հօգիովը չարունակ Իր զաւակներուն սրտին մէջ պիտի բնակէր: Անոնց հետ Իր հաղորդակցութիւնը աւելի սերտ էր՝ քան երբ հետեւնին էր անձամբ: Իրենց մէջ բնակող Քրիստոսի լոյսն ու սէրը և զօրութիւնը կ'արտաբայէին անոնց միջոցով, այնպէս որ մարդիկ, տեսնելով, «կը զարմանային, ու իմացան որ անոնք Յիսուսի հետ էին:» Գործք. Դ. 13:

Ամէն ինչ որ էր Յիսուս առաջին աշակերտներուն, նոյնը կը ցանկաց ըլլալ այսօր Իր զաւակներուն համար. քանզի Իր վերջին աղօթքին մէջ, չուրջը հաւաքուած

ունենալով Իր աշակերտներուն խմբակը, ըսաւ՝ «Ոչ միայն ասոնց համար կ'աղաչեմ, հապա ասոնց խօսքով բոլոր ինծի հաւատացողներուն համար ալ:» Յովհ. Ժ. 17. 20:

Յիսուս աղօթեց մեզի համար, ու խնդրեց որ մէկ ըլլանք Իրեն հետ, ինչպէս որ Ինքը մէկ էր Հօրը հետ: Ո՛հ, ի՜նչ միութիւն: Փրկիչը ըսեր էր Իր մասին, «Որդին Ինքիրմէն բան մը չի կրնար ընել:» «Հայրը որ Իմ մէջս կը բնակի, Ան կը գործէ այն գործքերը:» Յովհ. Ե. 19: Ժ. 10: Արդ, եթէ Քրիստոս կը բնակի մեր սրտերուն մէջ, պիտի մեր մէջ գործէ «կամենալը և ընելը Իր հաճութեանը համեմատ:» Փիլ. Բ. 13: Պիտի գործենք մենք ինչպէս Ան գործեց. պիտի մրեւնոյն ոգին ցոյց տանք: Ու այսպէս՝ սիրելով զԻնքն ու Իր մէջը բնակելով, պիտի «ամէն բանի մէջ աճինք Անով որ զլուս է, այսինքն Քրիստոս:» Եփես. Դ. 15:

ԳՈՐԾ ԵՒ ԿԵԱՆՔ

Կենդանի ջուրերու աղբիւրէ մը ցայտող
առուակի նման

արհամարհեց: Նմանապէս՝ հրեշտակները շարունակ այլոց եւ ջանակութեանը համար գործելու տուած են իրենք

ԱՍՏՈՒԱԾ աղբիւրն է կեանքի, լոյսի և ուրախութեան՝ բովանդակ տիեզերքին համար: Արեւուն արծակած ճառագայթներուն նման, կենդանի ջուրերու աղբիւրէ մը ցայտող առուակի մը նման՝ օրհնութիւններ կը բղխին Անկէ Իր բոլոր արարածոց վրայ: Եւ ուր որ ալ Աստուծոյ կեանքը մարդոց սրտերուն մէջ ըլլայ, սէր և օրհնութիւն պիտի տարածէ այլոց վրայ:

Մեր Փրկիչն անկեալ մարդիկը բարձրացընելու և փրկելու մէջ կը գտնէր Իր ուրախութիւնը: Ասոր համար Ան Իր անձը պատուական չսեպեց, այլ խաչը յանձն առաւ, ամօթն

զիրենք: Այս է իրենց ուրախութիւնը: Ինչ որ անձնասէր սրտերու համար ստորնացուցիչ ծառայութիւն պիտի նկատուէր, — սպասաւորել թշուառ մարդոց, որոնք ամէն տեսակէտով ալ ստորադաս են իրենցմէ, թէ՛ նկարագրով և թէ՛ դասակարգով, — անմեղ հրեշտակներու գործն է: Քրիստոսի անձնազոհ սիրոյ ոգին՝ երկինքի մէջ տիրող և անոր բուն իսկ երանութիւնը կազմող ոգին է: Ահա՛ այս ոգին է զոր Քրիստոսի հետեւողները պիտի ստանան, գործը՝ զոր պիտի կատարեն:

Երբ Քրիստոսի սէրը բնակի սրտի մը մէջ, քաղցր հոտի մը նման չէ կարող ծածկուիլ: Անոր սուրբ ազդեցութիւնը պիտի զգացուի բոլոր անոնցմէ որոնց հետ յարաբերութեան մէջ կը մտնենք: Քրիստոսի ոգին մարդուն սրտին մէջ՝ նման է անապատին մէջ աղբիւրի մը որ կը բղխի գովացնելու ամէնը, և կորսուելու մօտ եղողնեւրուն մէջ կը ծնուցանէ կենաց ջուրէն խմելու փափաք մը:

Սէր առ Յիսուս պիտի իյայտ գայ գործելու բաղձանքով մը՝ ինչպէս Ան կը գործէր, մարդկութիւնը օրհնելու և բարձրացնելու համար: Ան պիտի մեղ մղէ սէր, դուրս և համակրանք տածելու մեր երկնաւոր Հօրը խնամքին տակ եղող բոլոր արարածոց հանդէպ:

Մեր Փրկիչն երկրաւոր կեանքը՝ հանգիստի և Իր անձին նուիրուած կեանք մը չէր. այլ կ'աշխատէր Ան յարատեւ, եռանդուն և անխոնջ ջանքով՝ կորսուած մարդկութեան փրկութեանը համար: Մտաւէն մինչև Գողգոթա՝ անձնուրացութեան շաւղին հետեւեցաւ, ու երբեք չջանաց խոյս տալ դժնդակ պարտականութիւններէ, դժուարին ճամբորդութիւններէ և տաժանելի հոգէ և աշխատանքէ: «Որդին մարդոյ չեկաւ սպասաւորութիւն ընդունելու,» ըսաւ Ինք, «այլ սպասաւոր

բուժիւն ընելու, և Իր կեանքը շատերու համար փրկանք տալու:» Մատթ. Ի. 28: Ահա՛ այս էր Իր կեանքին միակ նպատակը: Ուրիշ ամէն ինչ երկրորդական էր և ստորադաս: Իր ուսուցիչն ու խմելիքը Աստուծոյ կամքը կատարելն ու Անոր գործն ի գլուխ հանելն էր: Եւն ու Իր անձին շահը տեղ չունէին Անոր աշխատութեանը մէջ:

Նմանապէս՝ Քրիստոսի չնորհքին հաղորդ եղողները պիտի կազմ և պատրաստ ըլլան՝ ու և է գոհողութիւն ընելու, որպէս զի այլք՝ որոնց համար Ան մեռաւ՝ կարող ըլլան մասնակցիլ երկնային պարգեւին: Անոնք պիտի կրցածնին ընեն՝ աշխարհը լաւագոյն դարձնելու՝ հոն երջանիկ և ուրախ ապրելու համար: Այս ոգին ճշմարտապէս դարձի եկած սրտի մը անհրաժեշտ պտուղն է: Մէկը որ հաղիւ կը ճանչնայ Քրիստոսը՝ և ահա՛ իր սրտին մէջ տենչանք մը կը դգայ այլոց ճանչցելու թանկագին բարեկամը զոր գտած է Յիսուսի մէջ. փրկարար և սրբարար ճշմարտութիւնը չէ կարող փակուած մնալ իր սրտին մէջ: Եթէ Քրիստոսի արդարութիւնովն զգեստաւորուած ենք մենք, ու մեր մէջ ընակող Իր Հոգիին ուրախութեամբը համակուած, պիտի կարող չըլլանք լուռ մնալ: Եթէ ճաշակեր և տեսեր ենք թէ Տէրը բարի է, բան մը պիտի ունենանք ըսելու: Մեր նմանները Փրկչին մօտենալու պիտի հրաւիրենք, ինչպէս բնաւ Փրկալոս՝ երբ գտաւ զԱնի: Պիտի ջանանք անոնց ներկայացնել Քրիստոսի հրապոյրները՝ և հանդերձեալ աշխարհին անտեսանելի իրականութիւնները: Պիտի ջերմ փախաք մ'ունենանք Յիսուսի քայած շուղին հետեւելու: Պիտի եռանդուն բաղձանք մ'ունենանք որ մեր շուրջը գտնուողները տեսնեն «Աստուծոյ Դառը» որ աշխարհի մեղքը կը վերցընէ:»

Ու մեր նմանները օրհնելու ջանքերնիս պիտի օրհնութիւններ բերեն մեր վրայ: Այս էր ահա փրկութեան խորհուրդին մէջ Աստուծոյ մեղի յատկացուցած դերին բուն նպատակը: Ան մարդոց արտօնութիւն է չնորհած հաղորդ ըլլալ աստուածային ընութեանը, և՛ իրենց կարգին՝ այդ օրհնութիւններն իրենց նմաններուն հաղորդել: Այի ամենաբարձր պատիւն է, ամենամեծ ուրախութիւնը՝ որ կարելի է Աստուծոյ՝ պարգեւել մարդոց: Սիրոյ աշխատութեանց այս կերպով մասնակցողները իրենց Սրարչին աւելի՛ մօտ կը բերուին:

Աստուած կարող էր Աւետարանի պատգամն ու սիրոյ սպասաւորութեան բոլոր գործը երկնաւոր հրեշտակներուն յանձնել: Ան կրնար ուրիշ միջոցներ գործածել Իր նպատակին իրագործմանը համար: Բայց Իր անսահման սիրովը հաճեցաւ մեզ գործակից ընել Իրեն հետ, Քրիստոսի հետ և իր հրեշտակներուն, որպէս զի հաղորդ ըլլանք օրհնութեան, ուրախութեան, հոգեւոր բարձրացման՝ որոնք անշահախնդիր սպասաւորութենէ յառաջ կուգան:

Յիսուսի տառապանքներուն հաղորդ ըլլալիս մեզ աւելի՛ մօտ կը բերէ Անոր: Այլոց բարեխառութեանը համար անձնազոհութեան ամէն մէկ գործ բարեգործութեան ոգին կը զօրացնէ նուիրատուին սրտին մէջ, զանի աւելի սերտիւ միացնելով աշխարհի Փրկչին հետ՝ «որ հարուստ էր, բայց ձեզի համար աղքատացաւ, որ դուք Անոր աղքատանալովը հարստանաք:» Ու կեանքը մեզի օրհնութիւն մը կ'ըլլայ այն ատեն միայն երբ պատասխանենք մեր ստեղծմանը աստուածային նպատակին:

Եթէ կ'ուզես երթալ գործել ինչպէս Քրիստոս կը ցանկայ որ Իր աշակերտներն ընեն, եթէ կ'ուզես հոգի-

ներ անոր մօտ տանիլ, պիտի պէտքն զգաս աստուածային բաներու մէջ աւելի՛ խորին փորձառութեան մը և աւելի մեծ գիտութեան մը, ու արդարութեան պիտի անօթեանաս ու ծարաւնաս: Պիտի Աստուծոյ թախանձեա, ու հաւատքդ պիտի զօրանայ, և հոգիդ պիտի առատօրէն խմէ փրկութեան աղբիւրէն: Ընդդիմամարտ հակառակութիւն և նեղութիւններ պիտի Ս. Գրքին քով առաջնորդեն քեզ ու աղօթքի մղեն: Քրիստոսի չնորհքովն ու գիտութիւնովը պիտի ածիս դուն ու շատ փորձառութիւն ձեռք ձգես:

Այոց համար գործելու անշահախնդիր ոգին՝ նկարագրի խորութիւն, հաստատութիւն և Քրիստոսանման քաղցրաբարոյութիւն կուտայ, և խաղաղութիւն և երջանկութիւն կը պարգեւէ զայն ստացողին: Անոր տենչանքները կը բարձրանան: Անհոգութիւն և եսականութիւն այլեւ իր սրտին մէջ տեղ չեն ունենար: Քրիստոնէական չնորհքները այսպէս ի գործ դնողները պիտի ածին և զօրանան՝ Աստուծոյ ծառայութեանը մէջ գործելու համար: Անոնք յստակ հոգեւոր ըմբռնումներ և հաստատուն և յարածուն հաւատք պիտի ունենան՝ ու աղօթելու զօրութիւննին պիտի աւելնայ: Աստուծոյ Հոգին՝ ներգործելով իրենց մտքին վրայ՝ հոգիին նուիրական ներդաշնակութիւնները կ'արթնցնէ՝ աստուածային հպման ի պատասխան: Իրենց նմաններուն բարեոյն համար այսպէս անվերապահօրէն աշխատողները՝ ամենէն ապահով կերպով կը գործեն իրենց անձերուն փրկութիւնը:

Շնորհաց մէջ ածելու միակ միջոցն է անշահախնդրաբար կատարել բուն ան գործը զոր Յիսուս մեզի պատուիրած է, այսինքն աշխատիլ՝ մեզի չնորհուած կարողութեանց չափով՝ բարեկաւութեանը անոնց որ կը

կարօտին օգնութեանը զոր կրնանք տալ իրենց: Ուժը մարդանքով կը ստացուի. գործունէութիւնը բուն իսկ պայմանն է կեանքին: Անոնք որ կը ջանան Քրիստոնէական կեանքը պահպանել՝ կրաւորաբար ընդունելով չնորհաց միջոցով եկած օրհնութիւնները, ու ոչինչ ընելով Քրիստոսի համար, պարգապէս ապրիլ կը փորձեն՝ ուսելով, առանց աշխատելու: Ու հոգեւոր, ինչպէս բնական աշխարհին մէջ՝ ատոր հետեւանքը կ'ըլլայ այլաւերում և ապականութիւն: Իր սրունքները մարգել չուզող մարդը պիտի շատ չանցած զանոնք գործածելու կարողութիւնը կորսնցնէ: Նմանապէս՝ իր աստուածատուր կարողութիւնները զարգացնել չուզող Քրիստոնեան՝ ո՛չ միայն չ'աճիր Քրիստոսով, այլ՝ արդէն ունեցած զօրութիւնը կը կորսնցնէ:

Քրիստոսի Եկեղեցին՝ Աստուծմէ կարգուած գործիչն է մարդոց փրկութեանը համար: Անոր գործն է աշխարհի տանիլ աւետարանը: Ու այդ պարտականութիւնը կը ծանրանայ բոլոր Քրիստոնէից վրայ: Ամէն ոք՝ իր տաղանդին և պատեհութեանցը չափով՝ պարտի Քրիստոսի յանձնարարութիւնը կատարել: Մեզի յայտնուած Քրիստոսի սէրը մեզ պարտական կը կացուցանէ հանդէպ ամէն անոնց որ զՍնի չեն ճանչնար: Աստուած մեզի լոյս է տուած, բայց ոչ թէ լոկ մեզի համար, այլ որպէս զի անոնց հաղորդենք զայն:

Եթէ Քրիստոսի հետեւողները իրենց պարտականութիւններուն քաջածանօթ ըլլային, հազարաւորներ պիտի ըլլային հոն ուր մէկ հոգի կայ այսօր՝ աւետարան քարոզող՝ հեթանոս երկիրներու մէջ: Ու ամէն անոնք ալ որ չէին կարող անձնապէս ստանձնել այդ գործը, պիտի անոր աշակցէին իրենց նիւթական միջոցներովը, իրենց

համակրութեամբն ու աղօթքներովը։ Ու Քրիստոնեայ երկիրներու մէջ պիտի չատ աւելի ջանք ի գործ դրուէր՝ հոգիներու փրկութեանը համար։

Պէտք է կայ անպատճառ հեթանոս երկիրներ երթալ, ոչ ալ թողուլ ընտանեկան անձուկ չըջանալը (եթէ հոն է որ պիտի մեր պարտականութիւնը կատարենք), գործելու Քրիստոսի համար։ Կրնանք այդ գործը կատարել մեր ընտանեկան շրջանակին մէջ, մեր եկեղեցւոյն մէջ, և անոնց մէջ որոնց հետ յարաբերութիւն կ'ունենանք, ու որոնց հետ առեւտրական գործ կ'ընենք։

Մեր Փրկչին երկրաւոր կեանքին մեծագոյն մասն անցաւ՝ համբերատար աշխատութեամբ՝ ատաղձագործի խանութին մէջ ի Նազարէթ։ Սպասաւորող հրեշտակներ կ'ընկերանային կենաց Տէրոջը՝ երբ Ան զեղացիներու և մշակներու հետ միասին կ'անցնէր, անծանօթ, անշուք։

Իր պաշտօնը այնքան հաւատարմօրէն կը կատարէր՝ այդ խոնարհ արհեստն ի գործ դնելով՝ որքան երբ հիւանդներ կը բժշկէր կամ Գալիլեայի ծովուն հողմակոծ ալեացը վրայ կը քալէր։ Այսպէս և մինք՝ կեանքի ամենախոնարհ պարտականութեանց և ամենահամեստ զիբքերու մէջ՝ կրնանք քալել և գործել Յիսուսի հետ։

Անիկա Գալիլեայի ծովուն հողմակոծ ալեացը վրայ կը քալէր

Առաքեալը կ'ըսէ, «Ամէն մէկը ինչ կոչումի մէջ որ կանչուեցաւ, թող անոր մէջը կենայ։» Ա. Կոր. Է. 24։ Գործի մարդը կարող է իր գործը այնպիսի կերպով վարել՝ որ անով իր Տէրը փառաւորէ՝ հաւատարմութեանը պատճառով։ Եթէ ան Քրիստոսի ճշմարիտ հետեւող մըն է, պիտի իր կրօնքն ի գործ դնէ իր բոլոր գործերուն մէջ, ու մարդոց յայտնէ Քրիստոսի ոգին։ Արհեստաւորը կարող է գործունեայ և հաւատարիմ ներկայացուցիչն ըլլալ Անոր որ կեանքի ամենախոնարհ շրջանակներում կը գործէր Գալիլեայի լեռներուն մէջ։ Ամէն ոք որ Քրիստոսի անունը կ'անուանէ, պարտի այնպէս շարժիլ որ մարդիկ, տեսնելով իր բարի գործերը, փառաւորելու մղովն իրենց Արարիչն ու Փրկիչը։

Շատեր իրենց ձիրքերը Քրիստոսի ծառայութեանը գործածելէ ազատ կը կացուցանեն անձերնին, այն պատճառով մէջ բերելով թէ ուրիշները գերազանց կարողութիւններով և բարեմասնութիւններով՝ օժտուած են։ Ընդհանրապէս այն կարծիքը կայ թէ անոնք միայն՝ որ մասնաւոր տաղանդներով են օժտուած՝ պարտաւոր են իրենց կարողութիւնները Աստուծոյ ծառայութեանը նուիրել։ Շատեր այն եղրակացութեան են եկած թէ տաղանդները տրուած են միմիայն այս ինչ դասակարգի մը որ այլոց վրայ բացառութիւն կը կազմէ, և թէ իրենք՝ ընականաբար՝ կոչուած չեն ոչ աշխատութեան մասնակցելու և ոչ ալ վարձատրութեան։ Բայց տաղանդներուն առակին մէջ այսպէս չէ ներկայացուած։ Երբ տանուտէրը կանչեց իր ծառաները, իւրաքանչիւրին իր գործը տուաւ։

Միայն իր ոգիով կրնանք կեանքի ամենախոնարհ պարտականութիւնները կատարել՝ «որպէս թէ Տէրոջը։»

Կող. Գ. 23: Եթէ Աստուծոյ սէրը մեր սրտին մէջ է, պիտի յայտնուի մեր կեանքին մէջ: Քրիստոսի անուշ հոտը պիտի մեզ չըջապատէ, ու մեր ազդեցութիւնը պիտի վսեմացնէ ու օրհնէ մեր ընկերները:

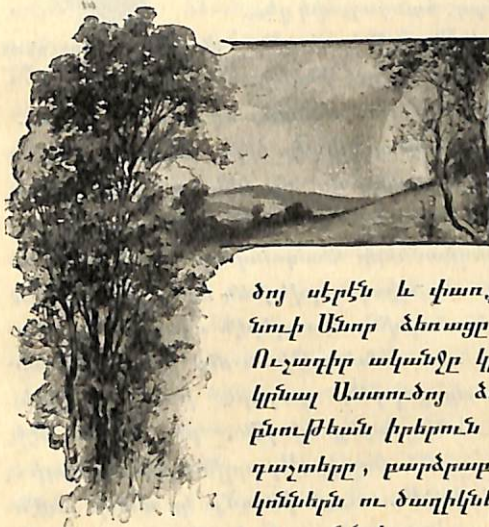
Պէտք է սպասես որ մեծ առիթներ ներկայանան քեզի, և կամ պէտք է արտասովոր կարողութիւններ ակնկալես՝ Աստուծոյ համար գործելու սկսելէ առաջ: Մի՛ ալ մտածեր թէ մարդիկ քու մասիդ ի՞նչ պիտի խորհին: Եթէ ամենօրեայ կեանքդ վկայութիւն մըն է հաւատքիդ մաքրութեանն ու անկեղծութեանը, և քու նմաններդ համոզուած են թէ իրենց բարիք ընել կը ցանկաս դուն, ջանքերդ պիտի բոլորովին ապարդիւն չըլլան:

Քրիստոսի ամենէն տրուալ և աղքատ աշակերտներն իսկ կարող են այլոց օրհնութիւն ըլլալ: Անոնք թերեւս չգիտնան թէ մասնաւոր բարիք մը կ'ընեն կոր, բայց իրենց անգիտակից ազդեցութեամբը կրնան բարձրացնել օրհնութեան կոհակներ՝ որոնք պիտի խորանան ու լայնանան, ու օրհնեալ արդիւնքին մասին կրնան բան մը չը գիտնալ մինչև վերջնական վարձքի հատուցման օրը: Անոնք չեն զգար կամ չեն գիտեր թէ մեծ բան մը կ'ընեն իրենք: Իրենցմէ չի պահանջուիր որ իրենք գիրենք անձկութեամբ յղճնեցնեն՝ մեծ յաջողութիւն ձեռք բերելու համար: Պէտք է միայն յառաջ երթան անոնք հաւատարմօրէն կատարելով գործը զոր Աստուծոյ նախախնամութիւնը իրենց ցոյց կուտայ, ու իրենց կեանքը անօգուտ եղած պիտի չըլլայ: Անոնց հոգին պիտի երթալով Քրիստոսի նմանութեանը հաղորդ ըլլայ: Աստուծոյ հետ գործակից են անոնք այս կեանքին մէջ, ու այսպէս կը պատրաստուին բարձրագոյն գործին և հանգերձեալ կեանքին անխառն ուրախութեանը:

ԱՍՏՈՒԱԾԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՂՄԱԹԻԻ և այլազան են միջոցները որոնցմով Աստուած կը ջանայ Ինքզինքը ճանչցնել մեզի և Իրեն հետ հաղորդ ընել մեզ:

Բնութիւնը մեր զգայարանքներուն կը խօսի անդադար: Այն սիրտը որ բաց է աստուածային բաներուն՝ պիտի ազդուի Աստու-

ծոյ սէրէն և փառքէն որ կը յայտնուի Անոր ձեռացը գործերուն մէջ: Ուշադիր ականջը կրնայ լսել և հասկրնալ Աստուծոյ ձայնը որ կը խօսի բնութեան իրերուն միջոցով: Դալար դաշտերը, բարձրաբերձ ծառերը, կոկոններն ու ծաղիկները, օդաչու ամպը, անձրեւը, քաղցրակարկաչ վրտակը, երկինքին փառքը՝ կը խօսին մեր սրտերուն և մեզ կը հրաւիրեն ծանօթանալ Անոր հետ որ ատոնք բոլորն ըրեր է:

Մեր Փրկիչը իր քանկագին դասերը բնութեան իրերով միաւորեց

Մեր Փրկիչը իր թանկագին դասերը բնութեան

իրերովը միաւորեց: Ծառերը, թռչունները, հովտին ծաղիկները, բլուրները, լիճները, գեղեցիկ երկնակամարը, ինչպէս և ամենօրեայ կեանքի դէպքերն ու պատահարները՝ բոլոր ճշմարտութեան խօսքերուն զօդեց, որպէս զի Իր դասերը կարենային յաճախ մեր միտքը գալ, նոյն իսկ մեր բազմազաւ կեանքին հոգերուն մէջ:

Աստուած կ'ուզէ որ Իր զաւակները գնահատեն Իր գործերը և հաճոյք զգան այն պարզ, հանդարտիկ գեղեցկութենէն որով Ան պճներ է մեր այս երկրաւոր բնակարանը: Գեղեցկին սիրահարն է Ինք, ու մանաւանդ առերեւութապէս հրապուրիչ բաներէ աւելի կը սիրէ նկարագրի գեղեցկութիւնը, և կը ցանկայ որ մշակենք մաքրութիւնը և պարզութիւնը—ծաղիկներուն չնորայի դարդարանքը:

Աստուծոյ ստեղծածները հնազանդութեան և վստահութեան անդին դասեր պիտի սորվեցնեն մեզի՝ եթէ միայն ունին դնենք անոնց ձայնին: Աստուծոյն սկսկով, որոնք

անասնամանութեան մէջ իրենց շրջանը կը բոլորեն դաբերէ ի վեր, մինչև աննշմարելի հիւլէն, բնութեան մէջ ամէն ինչ իր Արարչին կը հնազանդի: Ու Աստուած խնամք կը տանի ամէն բանի համար, և Իր ստեղծած բոլոր բաները կը պահէ: Ան որ անասնամանութեան մէջ թաւալող անթիւ աշխարհները կը բռնէ, միեւնոյն ատեն

Ան որ անասնամանութեան մէջ բաւալող անթիւ աշխարհները կը բռնէ

Միեւնոյն ատեն պիտի լը հոգայ ճնշողութիւն

պիտոյքը կը հոգայ ճնշողութիւն, որ, անսխալ, իր խոնարհ

երգը կը ճռուողէ: Երբ մարդիկ իրենց ամենօրեայ դարձին կ'երթան, ինչպէս երբ աղօթքի կը կայնին. երբ գիշերը կը հանգչին, ու երբ առաւօտուն կ'ելլեն. երբ հարուստը իր ապարանքին մէջ խնճոյք կուտայ, կամ երբ աղքատը իր զաւակները չորաբեկ ճաշին շուրջը կը բոլորէ, — մեր երկնաւոր Հօրը գործովի ակնարկը միշտ ասոնց ամենուն վրայ է: Արցունքի ոչ մէկ կաթիլ աննշմարելի չի մնար Աստուծոյմէ. չկայ ժպիտ զոր Ան չնշմարէ:

Եթէ մենք կատարեալապէս հաւատայինք, այս իրողութեանց, բոլոր անտեղի հանուքները պիտի փարատէին: Մեր կեանքը այնքան յուսախարութիւններով չպիտի համակուէր՝ ինչպէս հիմա. քանզի ամէն ինչ, մեծ թէ փոքր, պիտի յանձնէինք Աստուծոյ՝ որ բազմապատիկ հոգերով չէ չփոթած, կամ անոնց ծանրութեանը տակ ընկճուած: Ո՛հ, պիտի յայնժամ վայելէինք հողի խաղաղութիւն մը՝ զոր շատոնց չեն ճաշակած շատեր:

Երբ երկրիս հրապուրիչ գեղեցկութիւններէն հմայուիս դուն, խորհէ՛ հանդերձեալ աշխարհին՝ որ մեղքէ կամ մահէ պիտի չապականի երբէք, և ուր բնութիւնը պիտի անէծքին հետքերը չկրէ: Թող երեւակայութիւնդ մտքիդ մէջ նկարէ փրկուածներուն բնակարանը, ու յիշէ՛ որ վառ երեւակայութեանդ պատկերացուցածէն շատ աւելի փառաւոր պիտի ըլլայ ան: Բնութեան բիւրաւոր և այլազան պարգեւներուն մէջ՝ զորս Աստուած մեզի տուեր է, Իր փառքին մէկ խիստ աղօտ ցոլքը միայն կը տեսնենք: Գրուած է, «Այն բաները զոր աչք չէ տեսեր, և ականջ չէ լսեր, և մարդուն սրտին մէջ չեն ինկեր, Աստուած զԻնքը սիրողներուն պատրաստեց»: Ա. Կոր. Բ. 9:

Բանաստեղծն ու բնագէտը շատ բաներ ունին

ըսելու բնութեան վրայ, բայց Քրիստոնեան է որ ամենաբարձր գնահատումով կը վայելէ երկրին գեղեցկութիւնները, քանզի գիտէ որ իր Հայրն է ստեղծելու ամէն ինչ, և Որուն սէրը գրուած կը տեսնէ ծաղկին, թուփին և ծառին վրայ: Ոչ ոք կարող է կատարելապէս հասկընալ լեռներուն և հովիտներուն, գետերուն և ծովերուն նշանակութիւնը՝ եթէ ոչ ան որ անոնց վրայ կը տեսնէ մարդոց հանգէպ Աստուծոյ ունեցած սիրոյն մէկ արտայայտութիւնը:

Աստուած մեզի կը խօսի Իր նախախնամական գործերովն ու Իր Հոգիին ազդեցութեամբը մեր սրտին վրայ: Մեր պարագաներուն և մեզ չըջապատող իրաց մէջ, մեր շուրջը ամէն օր անցած դարձած փոփոխութեանց մէջ թանկագին դասեր կրնանք գտնել՝ եթէ միայն մեր սրտերը բաց ըլլան զանոնք որոշելու համար: Սաղմոսերգուն աստուածային նախախնամութեան գործերուն վրայ խորհելով՝ կ'ըսէ, «Տէրոջը ողորմութիւններովը երկիրը լեցուն է»: Սաղմ. ԼԳ. 5: «Ո՞վ է իմաստուն որ այս բաները պահէ, անիկա Տէրոջը ողորմութիւնը պիտի հասկընայ»: Սաղմ. ձե. 43:

Աստուած մեզի կը խօսի Իր խօսքին մէջ: Հոն յըստակ և որոշ կերպով յայտնուած կը գտնենք Իր նկարագիրը, մարդոց հետ Իր յարաբերութիւնները և փրկութեան մեծ գործը: Հոն մեր առջեւ պարզուած է նահապեհներու և մարդարէից և հին ժամանակներու ուրիշ սուրբ մարդոց պատմութիւնը: Անոնք «մեզի նման կրից ենթակայ» (Յակ. Ե. 17) մարդիկ էին. դժուարութիւններու և վնասութեանց դէմ պայքարեցան՝ մեզի նման. փորձութեանց մէջ ինկան՝ ինչպէս մենք կ'իյնանք, ու նորէն սրտապնդեցան անոնք ու Աստու-

ծոյ Հնորձքովը յաղթեցին: Անոնց օրինակը մեզ կը քաջալերէ արդարութեան հետամտելու: Ի նկատի ունենալով անոնց Հնորձած թանկագին փորձառութիւնները, լոյսը, սէրը և օրհնութիւնները՝ զոր անոնք վայելեցին, և իրենց հաղորդուած Հնորձքովը կատարած գործերնին, զանոնք ներշնչող Հոգին մեր մէջ կ'արծարծէ սուրբ նախանձաւորութեան մը բոցը, և ջերմ փափաք մը՝ անոնց նկարագրին նման նկարագիր մը ունենալու, — անոնց նման Աստուծոյ հետ քաղելու:

Յիսուս ըսաւ Հին Կտակարանի Գրքերուն մասին, ու որքան աւելի ճշմարիտ է Նորին նկատմամբ, — «Անոնք են որ Ինծի համար կը վկայեն»: Յովհ. Ե. 39: Փրկիչին համար, Ան՝ որուն վրայ կեդրոնացած են յաւիտենական կեանքի մեր յոյսերը: Այո՛, ամբողջ Ս Գիրքը Քրիստոսի մասին կը խօսի: Ստեղծագործութեան առաջին պատմութիւնէն, — քանզի «առանց Անոր բան մը չեղաւ ինչ որ եղաւ» (Յովհ. Ա. 3), — մինչև վերջին խոստումը, «Ահա՛ ես շուտով կուգամ» (Յայտ. ԻԲ. 12), Իր գործերուն մասին կը կարդանք և Իր ձայնը կը լսենք: Եթէ Փրկիչը ճանչնալ կ'ուզես, Ս. Գիրքերը քննէ:

Աստուծոյ խօսքերովը լեցուր սիրտդ համակ: Կենդանի ջուրն են անոնք, հրատոյզոր ծարաւդ մարդու երկինքէն իջած կենդանի հացն են: Յիսուս կը յայտարարէ, «Եթէ Որդւոյ մարդոյ մարմինը չուտէք, ու Անոր արիւնը չխմէք, ձեր անձերուն մէջ կեանք չէք ունենար»: Ու Ինքզինքը կը բացատրէ՝ ըսելով, «Այն խօսքերը զոր ես ձեզի կը խօսիմ, հոգի և կեանք են»: Յովհ. Զ. 54, 64: Մեր մարմինները մեր կերած ու խմած բաներովը կը կազմուին, և ինչպէս է բնական յօրինուածին մէջ, այնպէս է և հոգեւորին մէջ. մեր խորհրդա-

ծուծեան նիւթ եղող բաներն են որ հոգեւոր բնութիւն-
նիս կը դաշնաւորեն և կը զօրացնեն:

Փրկագործութեան խորհուրդը նիւթ մըն է որուն
հրեշտակները կը ցանկան ակնկառոյց նայիլ, և որ փր-
կուածներուն գիտութիւնն ու երգը պիտի կազմէ յաւեր-
ժութեան անվախճան դարերու միջոցին: Չ'ա՞րժեք
միթէ ուշադրութեամբ ուսումնասիրել զայն հիմա: Բրիս-
տոսի անսահման ողորմութիւնն ու սէրը, մեզի համար
կատարուած զոհաբերութիւնը, ամենէն լուրջ և հանդի-
սաւոր խորհրդածութեանց նիւթ պէտք է ըլլան: Պար-
տինք պի՛շ նայիլ մեր Փրկչին և Բարեխօսին նկարագրին:
Պէտք է խոկալ պաշտօնին վրայ Անոր որ Իր ժողո-
վուրդը իրենց մեղքերէն փրկելու եկաւ: Երբ՝ այսպէս
հոգեպիշ նայինք երկնային բաներուն, մեր հաւատքն ու
սէրը պիտի աւելի աճին զօրանան, և մեր ազօթքները
երթալով պիտի աւելի ընդունելի դառնան Աստուծոյ,
քանդի անոնք հետզհետէ աւելի հաւատքով և սիրով
պիտի խառնուին, ու իմաստուն և ջերմեռանդ ըլլան:
Յիսուսի վրայ աւելի հաստատուն վստահութիւն պիտի
ունենանք, և ամենօրեայ, կենդանի փորձառութիւն
մը Իր զօրութեան՝ որ կարող է բոլորովին փրկել զա-
նոնք որ Իրմով Աստուծոյ կուգան:

Փրկչին կատարելութիւններուն վրայ խորհրդածե-
լով՝ պիտի ցանկանք խաղառ բարեխիղճութիւն և Անոր մաք-
րութեան պատկերին վերանորոգուիլ: Հոգիի անօթու-
թիւն մը և ծարաւ մը պիտի ունենանք նմանելու Անոր
զոր կը պաշտենք: Ո՛րքան աւելի մեր մտածութիւնները
հանգչին Բրիստոսի վրայ, ա՛յնքան աւելի պիտի ալլոց խօ-
սինք Անոր նկատմամբ, և զԱնի ներկայացնենք աշխարհի:

Ս. Գրքը գիտուններու համար չէ գրուած միայն.

ան՝ ընդհակառակը՝ հասարակ ժողովրդին համար է սա-
մանուած: Փրկութեան համար անհրաժեշտ եղող ճշմար-
տութիւնները ցորեկուան պէս պայծառ ներկայացուած
են հոն, ու ոչ ոք պիտի սխալի և իր ճամբան կորսնցնէ՝
եթէ ոչ անոնք որ կը հետեւին իրենց դատողութեան՝
փոխանակ յատկօրէն յայտնուած Աստուծոյ կամքին:

Ս. Գրքերուն սորվեցուցած բաներուն մասին պէտք
չէ ու է մարդու վկայութեանը դիմենք, այլ մենք
պարտինք քննել Աստուծոյ խօսքերը մեզի համար: Եթէ
թողունք որ այլք մեր տեղը խորհրդածեն, մեր կորովը
պիտի տկարանայ, և մեր կարողութիւնները զարգանա-
լու անընդունակ պիտի ըլլան: Մտքին ազնիւ կարողու-
թիւնները՝ խորհրդածութեան արժանի նիւթերու վրայ
մտածելու մարդանքի պակասութենէն՝ կրնան ա՛յնքան
տկարացած ըլլալ, որ կորսնցնեն Աստուծոյ Խօսքին խո-
քին նշանակութիւնները ըմբռնելու կորովը: Միտքը
պիտի ընդարձակի՝ եթէ զբաղի Ս. Գրքին նիւթերուն
յարաբերութիւնը հետազօտելու, բաղդատելով հաստուած
հաստուածի հետ, և հոգեւոր բաները՝ հոգեւոր բաներու:

Ոչինչ աւելի յարմար է իմացականութիւնը զօրա-
ցնելու քան Ս. Գրքերուն ուսումնասիրութիւնը: Ու-
րիշ ու է գիրք չէ կարող այնքան բարձրացնել մտա-
ծումներն ու կորով տալ մտաւոր կարողութեանց որքան
Աստուածաշունչը՝ իր մեծ և ազնուացուցիչ ճշմարտու-
թիւններով: Եթէ Աստուծոյ Խօսքը ուսումնասիրուէր
պէտք եղածին պէս, մարդիկ պիտի ունենային մտքի
լայնութիւն մը, նկարագրի ազնուութիւն մը և հաւ-
տատամտութիւն մը զոր ա՛յնքան հաղուադէպ է տես-
նել այս ժամանակներուն մէջ:

Սակայն Ս. Գրքերուն արագ ընթերցումէն չառ-

քիչ կ'օգտուի մարդ։ Մէկը կարող է Աստուածաշունչը կարդալ ծայրէ ծայր՝ առանց կարենալու տեսնել անոր գեղեցկութիւնը կամ հասկնալ անոր խորին և թաքուն նշանակութիւնը։ Հատուած մը որ կ'ուսումնասիրուի՝ մինչև որ միտքը յստակօրէն ըմբռնէ անոր իմաստը և փրկութեան խորհուրդին հետ ունեցած կապակցութիւնը, աւելի կ'արժէ՝ քան խել մը գլուխներու ընթերցումը առանց որոշ նպատակի և առանց ունէ գրական բան մը սորվելու։ Ս. Գիրքը թող քովդ ըլլայ միշտ։ Կարգա՛ դայն՝ ամէն անգամ որ առիթ ունենաս. համարներ տպաւորէ՛ յիշողութեանդ մէջ։ Նոյն իսկ փողոցը քալած ատենդ՝ կրնաս հատուած մը կարդալ, և անոր վրայ խորհրդածելով միտք պահել զայն։

Չենք կարող իմաստութիւն ստանալ՝ առանց ամփոփ ուշադրութեան և աղօթքով ուսումնասիրութեան։ Ս. Գրքին ինչ ինչ մասերը արդարեւ անքան պարզ են որ սխալ չեն հասկցուիր. բայց կան ուրիշներ որոնց նշանակութիւնը մակերեսութային չէ, և հետեւապէս մէկ ակնարկով աչքի չի դարձեր։ Պէտք է հատուած հատուածի հետ բաղդատել։ Պէտք է խնամքով քննել և աղօթքով խորհրդածել։ Ու այդպիսի ուսումնասիրութիւն մը պիտի լիուլի վարձատրուի։ Ինչպէս հանքագործը երկրի մակերեսային տակ ծածկուած թանկագին մետաղի երակներ կը գտնէ, նոյնպէս և ան որ յարատեւ կերպով կը քննէ Աստուծոյ Խօսքը՝ պահուած գանձի պէս, անոր մէջ պիտի գտնէ մեծարժէք ճշմարտութիւններ՝ որոնք ծածկուած կը մնան անփոյթ ընթերցողին աչքերէն։ Հոգեշունչ խօսքերը՝ սրտին մէջ պահուելով՝ կենաց աղբիւրէն բոլորող ջուրի վտակներ պիտի ըլլան։

Առանց աղօթքի բնաւ պէտք չէ ուսումնասիրել Ս.

Գիրքը։ Անոր [նուիրական] էջերը բանալէ առաջ՝ պարտինք Ս. Հոգիին լուսաւորութիւնը հայցել, ու պիտի տրուի մեզի։ Երբ Յիսուս տեսաւ Նաթանայէլը որ Իրեն կուգար, ըսաւ, «Ահա՛ իրաւքընէ Իսրայէլացի մը՝ որուն սրտին մէջ նենգութիւն չկայ։» Նաթանայէլ ըսաւ Անոր, «Ուրկէ՞ կը ճանչնաս զիս։» Յիսուս պատասխանեց, «Իեռ Փրկապոս քեզ չկանչած, դուն որ թղթնիրն տակն էիր, ես քեզ տեսայ։» Յովհ. Ա. 47, 48։ Ու Յիսուս պիտի մեզ ալ տեսնէ՝ առանձին աղօթած ատեննիս՝ եթէ ճշմարտութիւնը զիսնալու համար լոյս խնդրենք Իրմէ։ Լոյսի աշխարհէն հրեշտակներ պիտի հետն ըլլան անոնց որ խոնարհ սրտով աստուածային առաջնորդութիւն կը խնդրեն։

Ս. Հոգին կը բարձրացնէ և կը փառաւորէ Փրկիչը։ Իր գործն է Յիսուսը ներկայացնել, Անոր արդարութեան մաքրութիւնը, և այն մեծ փրկութիւնը զոր Անով ունինք, Յիսուս կ'ըսէ, «Իմնէս պիտի առնէ ու ձեզի պատմէ։» Յովհ. Ժ. 9. 14։ Ճշմարտութեան Հոգին միակ ճշմարտ ուսուցիչն է աստուածային ճշմարտութեան։ Որքան մեծ արժէք տուած պէտք է ըլլայ Աստուած մարդկային ազգին՝ ըստ որում Իր Որդին տուաւ՝ որպէս զի Ան մեռնի անոր համար, և Իր Հոգին կը յատկացնէ իրր Ուսուցիչ և շարունակական Առաջնորդ մարդուն։

Ինչպէս հաճադործը բանկազին մետաղի երակներ կը գտնէ

ԱՂՕԹՔԻ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵՌՈՒԹԵԱՆ և յայտնութեան միջոցով, Իր նախախնամութեամբն ու Իր Ս. Հոգիին ազդեցութեամբը՝ Աստուած կը խօսի մեզի: Բայց ատենք բաւական չեն. պէտք ունինք նաեւ մեր սրբերը Անոր բանալու: Հոգեւոր կեանք և կորով ստանալու համար՝ պարտինք իրական յարաբերութիւն ունենալ մեր երկնաւոր Հօրը հետ: Կրնանք մտքով Անոր վերանալ. կրնանք խորհրդածել Անոր գործերուն, ողորմութիւններուն և օրհնութեանցը վրայ. բայց ասի՝ ընդարձակ իմաստով՝ Անոր հետ հաղորդակցելի չէ: Աստուծոյ հետ հաղորդակցելու համար՝ պէտք է բան մը ունենանք ըսելու Անոր՝ մեր ներկայ կեանքին մասին:

Աղօթել՝ սիրտը բանալ է Աստուծոյ՝ իբր մտերիմ բարեկամի մը: Ոչ թէ որովհետեւ հարկ է մեր ինչ ըլլալը գիտցնել Աստուծոյ, այլ որպէս զի կարող ըլլանք զիրնքն ընդունիլ: Աղօթքը զԱստուած մինչև մեզի չ'իջեցներ, այլ մեզ մինչև Անոր կը բարձրացնէ:

Յիսուս՝ երկրի վրայ եղած ատեն՝ Իր աշակերտներուն սորվեցուց թէ ինչպէս աղօթելու է: Ան սորվեցուց անոնց՝ ամենօրեայ պէտքերնին ներկայացնել Աստուծոյ, և իրենց բոլոր հոգը Անոր վրայ ձգել: Ու վստահութիւնը զոր անոնց ստաւ՝ թէ իրենց աղերսները պիտի լսուէին, մեզի ալ կուտայ:

Ու Ինքն ալ՝ մարդոց մէջ ապրած ատեն՝ յաճախ աղօթքի կը կայնէր: Մեր Փրկիչը Իր վրայ առաւ մեր կարօտութիւններն ու տկարութիւնները, այնպէս որ ազաւաւոր մը և խնդրարկու մը դարձաւ. Իր Հօրմէն խնդրելով միշտ զօրութեան նոր միջերք, որպէս զի կարենար պարտականութիւններ կատարել և փորձութեանց դիմադրել: Ամէն բանի մէջ մեր օրինակն է Ան: Մեր տկարութիւններուն մէջ եղբայր մըն է, «ամէն կերպով փորձը առած՝ մեզի նման»: Բայց Ինք անմեղ ըլլալով՝ Իր բնութիւնը մեղքէն ետ կը կենար: Հոգեկան բոլոր տաղանդներն ու չարչարանքները կրեց՝ մեղաստից աշխարհի մը մէջ: Իր մարդկային բնութիւնը աղօթքը պահանջ մը և արտօնութիւն մը դարձուց՝ Իրեն: Ան Իր Հօրը հետ հաղորդակցելուն մէջ ակոխանք և ուրախութիւն կը գտնէր: Արդ, եթէ մարդոց Փրկիչը, Աստուածորդին՝ աղօթելու պէտքը կը զգար, ո՞րքան աւելի մենք, տկար և մեղաւոր մահկանացուներ, պարտինք ջերմեռանդ և անդադրում աղօթքի պէտքն զգալ:

Մեր երկնաւոր Հայրը կը սպասէ մեր վրայ թափելու Իր օրհնութեանց լուծիւնը: Մեզի կը մնայ լիառատ խմել անսահման սիրոյ աղբիւրէն: Ի՞նչքան սալեցուցեցի բան է որ այնքան քիչ կ'աղօթենք: Աստուած միշտ պատրաստ է և յօժար՝ լսելու Իր զաւակներուն է՛ն տրուպին անկեղծ աղօթքը, այսուհանդերձ մեր պէտքերն Աստուծոյ գիտցնելու մասին ինչ մեծ դժկամակութիւն ցոյց կուտանք: Երկինքի հրեշտակները ինչ կրնան խորհիլ արդեօք խեղճ ու անկարող մարդոց մասին՝ որոնք փորձութեան ենթակայ են, երբ Աստուծոյ անսահման սիրոյ սիրտը կը մորմոքի անոնց հանգէպ, պատրաստ՝ տալու անոնց աւելի քան ինչ որ իրենք

կրնան խնդրել կամ խորհիլ, և դեռ անքան քիչ կ'ազօթեն անոնք, ու անքան քիչ հաւատք ունին: Հրեշտակները կը սիրեն խոնարհիլ Աստուծոյ առջև: Կը սիրեն Աստուծոյ մօտն ըլլալ: Աստուծոյ հետ հաղորդակցութիւնը իրենց գերազոյն ուրախութիւնը կը նկատեն անոնք: Եւ սակայն, այս աշխարհիս որդիքը, որոնք անքան կը կարօտին այն օգնութեան զոր Աստուած միայն կարող է տալ, կը թուին գոհ քաղել՝ զուրկ Իր Հոգիին լոյսէն, և հեռու՝ Իր աստուածային ներկայութենէն:

Չարին խաւարը կը պարուրէ զանոնք որ ազօթքը զանց կ'ընեն: Թշնամիին փորձութիւնները մեղանկութեամբ կը թերահրեն զիրենք: Ու այս բոլորը՝ քանզի չեն գործածեր անոնք այն արտօնութիւնները զոր Աստուած տուած է անոնց՝ ազօթքի աստուածային կարգադրութեամբ: Աստուծոյ աղաքներն ու աղջիկները ինչո՞ւ զփկամակութիւն ունենան ազօթելու՝ երբ ազօթքը հաւատքին ձեռքին մէջ այն բանալին է որ կը բանայ երկինքի գանձատունն՝ ուր ամբողջութեամբ են Ամենակալին անսահման բարիքները: Առանց անդադրում ազօթքի և աշարուջ հակման՝ վտանգի մէջ ենք յարաճուն անհոգութեան մէջ իյնալու և չիտակ ձամբէն խոտորելու: Հակառակորդը անդադար կը ջանայ չնորհաց աթոռին ձամբան խափանել մեր առջև, որպէս զի կարող չըլլանք՝ ջերմնառնող ազօթքով և հաւատքով՝ չնորհք և զօրութիւն ստանալ, իր փորձութիւններուն դիմադրելու համար:

Ինչ ինչ պայմաններ կան՝ որոնցմով կարող ենք յուսալ թէ Աստուած պիտի լսէ մեր ազօթքները և պատասխանէ անոնց: Այդ պայմաններուն առաջինն այն է որ Իր օգնութեան կարօտ ըլլալիս զգանք: Անոր խոստումն է, «Ես ծարաւին վրայ ջուր պիտի թափեմ, և

անջուր երկրին վրայ՝ հեղեղներ:» Ես. ԽԴ. 3: Անոնք որ անօթի և ծարաւ են արդարութեան, որոնք Աստուծոյ կը փափաքին, կարող են վստահ ըլլալ թէ պիտի պիտի յազենան: Բայց պէտք է որ սիրտը բաց ըլլայ Ս. Հոգիին ազդեցութեանը, եթէ կ'ուզէ Աստուծոյ օրհնութիւնն ընդունիլ:

Մեր մեծ կարօտութիւնն ինքնին ապացոյց մըն է, ու աւելի պերճախօսօրէն կը խօսի ի նպաստ մեզի: Բայց պէտք է Տէրը փնտռել՝ որպէս զի այս բաներն ընէ մեզի՝ համար: Ան կ'ըսէ, «Խնդրեցէ՛ք, ու պիտի տրուի ձեզի:» Ու «Ան որ Իր Որդւոյն չխնայեց, այլ ամենուն համար մատնեց զԱնիկա, ալ ի՞նչպէս Անոր հետ ամէն բաները մեզի չի պարգեւեր:» Մատթ. Է. 7. Հովմ. Ը. 32:

Եթէ մեր սրտերուն մէջ անօրէնութիւն պահենք, եթէ ծանօթ մեղքի մը յարինք, Տէրը չպիտի լսէ մեզի. բայց ապաշխարող և կոտրած հոգիին ազօթքը պիտի միշտ ընդունուի: Երբ մեր բոլոր ծանօթ յանցանքներն ուղղուին, կրնանք հաւատալ որ Աստուած մեր աղերսներուն պիտի պատասխանէ: Մեր անձնական արժանիքը պիտի երբէք մեզ չյանձնարարէ Աստուծոյ. Յիսուսի արժանաւորութիւնն է որ պիտի մեզ մաքրէ. այսուհանդերձ գործ մ'ունինք ընելու՝ որ է ընդունելութեան պայմաններուն համաձայնիլ:

Ազդու ազօթքին մէկ ուրիշ տարրը հաւատքն է: «Ան որ Աստուծոյ կը մօտենայ՝ պէտք է հաւատայ թէ Աստուած կայ՝ և թէ վարձահատոյց կ'ըլլայ անոնց որ զԻնքը կը փնտռեն:» Երբ. ԺԱ. 6: Յիսուս Իր աշակերտներուն ըսաւ, «Ինչ բան որ ազօթքով կը խնդրէք, հաւատացէ՛ք թէ պիտի առնէք, ու պիտի ըլլայ ձեզի:»

Մարկ. ԺԱ. 24: Ի՞ր այս խօսքին կը հաւատա՞նք արդեօք:

Խոստումները ընդարձակ են և անսահման, ու հաւատարիմ է Ան որ խոստացաւ: Երբ խնդրած ատենին չենք առնել ինչ որ կը խնդրենք, պէտք է տակաւին հաւատանք որ Տէրը կը լսէ մեզի՝ և թէ պիտի մեր աղօթքներուն պատասխանէ: Այնքան սխալական ենք մենք ու կարճատես՝ որ երբեմն կը խնդրենք այնպիսի բաներ որոնք մեր բարեւոյն համար պիտի չըլլային, ու մեր երկնաւոր Հայրը սիրով կը պատասխանէ մեր աղօթքներուն՝ տալով մեզի ինչ որ մեր ամենամեծ աղէկութեանը համար պիտի ըլլայ, — ինչ որ մենք ինքնին պիտի ցանկայինք՝ եթէ աստուածային լոյսով լուսաւորուած աչքով կարող ըլլայինք տեսնել իրերը այնպէս ինչպէս են իրօք: Երբ մեր աղօթքները կը թուին անպատասխանի մնացած ըլլալ, պէտք է խոստումին կառչինք, քանզի պատասխանին ատենը անշուշտ պիտի գայ, ու պիտի յայնժամ ստանանք օրհնութիւնը որուն ամենէն աւելի պէտք ունինք: Բայց այնպէ թէ մեր աղօթքները պիտի պատասխանուին ա՛յն կերպով իսկ և այն մասնաւոր բանին համար զոր մենք կը ցանկանք, յանձնապատասխանութիւն է: Աստուած այնքան իմաստուն է որ չի խաբուիր, և այնքան բարի՝ որ չի խնայեր ու է լաւ բան անոնցմէ որ ուղղութեամբ կը քայլեն: Ապա ուրեմն մի՞ վախնար Անոր վստահելու, նոյն իսկ եթէ աղօթքներուդ պատասխանը իսկոյն չառնես: Դուն Անոր սա հաստատ խոստումին վստահէ, «Խնդրեցէ՛ք և պիտի տրուի ձեզի»: Մատթ. Է. 7:

Եթէ մեր տարակոյաներուն և վախերուն ուշ դնենք, կամ ջանանք բացատրել ամէն ինչ որ չենք կարող յըստակ տեսնել՝ հաւատալէ առաջ, մեր չիտթութիւնները

պիտի միայն աւելնան: Բայց եթէ Աստուծոյ գանք, մեր անկարողութեան և կարօտութեան զգացումովն, ու եթէ խոնարհ և վստահող հաւատքով մեր պիտոյքները գիտցնենք Անոր որուն գիտութիւնն անսահման է, որ ամէն ինչ կը տեսնէ արարչութեան մէջ, և որ ամէն ինչ Իր կամքովն ու խօսքովը կը կառավարէ, պիտի լսէ մեր աղաղակն ու լոյս ծագեցնէ մեր սրտերուն մէջ: Անկեղծ աղօթքը մեզ յարաբերութեան մէջ կը դնէ անսահման Իմաստութեան հետ: Թերեւս ակներեւ ապացոյց չունենանք՝ մեր աղօթած պահուն, թէ մեր Փրկիչը կարեկցութեամբ և սիրով մեր վրայ կը հակի: Բայց Ան մեզ անտես չ'ընէր: Անոր ակներեւ հպումը չզգանք ալ, և սակայն իր ձեռքը մեր վրայ է գիծութեամբ և խանդաղատանքով:

Երբ Աստուծոյ գանք՝ չնորհք և օրհնութիւն հայցելու Իրմէ, պարտինք սիրոյ և ներողամտութեան ողի ունենալ սրտերնուս մէջ: Ի՞նչպէս կրնանք ըսել՝ «Ներէ՛ մեզի մեր պարտքերը ինչպէս մենք ալ կը ներենք մեր պարտականներուն» (Մատթ. 2. 12) աններող ողի սնուցանելով: Եթէ կ'ուզենք որ մեր աղօթքները լսկի ըլլան, պարտինք ներել այլոց ինչպէս և ինչքան կը յուսանք որ ներուի մեզի:

Աղօթքի մէջ յարատեւութիւնն՝ առնելու մէկ պայմանն է: Պէտք է միշտ աղօթել, եթէ կ'ուզենք աճիլ հաւատքի և փորձառութեան մէջ: Պարտինք «ստէպ աղօթքի» կայնիլ, «չարունակ աղօթքի ետեւէ» ըլլալ, «անոր մէջ արթուն մնալով գոհութեամբ»: Հռովմ. ԺԲ. 12. Կող. Դ. 2: Պետրոս առաքեալ հաւատացեալները կը յորդորէ սա խօսքերով, «Զգա՛ստ եղէք, և աղօթքի մէջ արթո՛ւն կեցէք»: Ա. Պետ. Դ. 7: Պօղոս առաքեալն ալ

կը պատուիրէ, «Ամէն բանի մէջ աղօթքով և աղաչանքով, գոհութիւնով մէկտեղ ձեր խնդրուածքը Աստուծոյ յայտնի ըլլայ:» Փիլ. Դ. 6: «Բայց դուք՝ սիրելիներ,» կ'ըսէ Յուդա առաքեալը, «անձերնիդ չինելով ամենասուրբ հաւատքին վրայ, և Սուրբ Հոգիով աղօթք ընելով, անձերնիդ Աստուծոյ սիրոյն մէջ պահեցէք:» Յուդա 20, 21: Յարատե աղօթքը հոգիին անքակտելի կապն է Աստուծոյ հետ, այնպէս որ Աստուծոյ կենդանութիւն կը յորդի մեր կեանքին մէջ. ու մեր կեանքէն մաքրութիւն և սրբութիւն կը ցոլանան առ Աստուած:

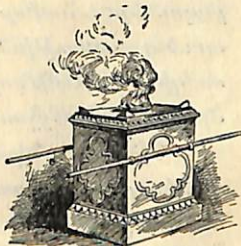
Աղօթքի մէջ արթուն կենալ անհրաժեշտ է. ոչինչ թող քեզ արգիլէ այս բանին մէջ: Ամէն ջանք ըրէ՝ Յիսուսի և քու հոգիիդ միջև հաղորդակցութիւնը սերտ պահելու համար: Ամէն պատահութիւն ձեռքէ մի՛ փախցնենք երթալու համար հոն ուր աղօթք կը մատուցուի: Անոնք որ ճշմարտապէս Աստուծոյ հետ հաղորդ ըլլալ կ'ուզեն, պիտի երեւան աղօթքի ժողովներու մէջ, հաւատարիմ՝ իրենց պարտականութիւնը կատարելու, և եռանդուն ու անձկալից՝ քաղելու բոլոր օգուտները զոր կրնան ձեռք բերել: Ամէն առիթէ պիտի օգտուին անոնք՝ ինքզինքնին դնելու համար հոն ուր կրնան լոյս ստանալ երկինքէն:

Ընտանեկան չրջանակի մէջ ալ պարտինք աղօթել. ու մանաւանդ՝ պէտք է զանց ընենք առանձին աղօթքը. քանզի այդ իսկ է հոգիին կեանքը: Անկարելի է որ հոգին զարգանայ՝ եթէ աղօթքը զանց կ'առնուի: Ընտանեկան կամ հրապարակային աղօթքը չի բաւեր միայն: Առանձնութեան մէջ թող հոգին պարզուի Աստուծոյ խորթութեանց ակնարկին տակ: Առանձին աղօթքը պիտի լսուի միայն աղօթք լսող Աստուծոյ:

Ոչ մէկ հետաքրքիր ականջ պէտք է լսէ աղերսներուն իմաստը: Առանձին աղօթքի մէջ հոգին զերծ է արտաքին ազդեցութիւններէ, զերծ՝ ամէն յուզումէ: Ան հանդարտօրէն, ալ ջերմեռանդօրէն, առ Աստուած կը բարձրանայ: Քաղցր և տեւական պիտի ըլլայ ազդեցութիւնը որ կը բղխի Անկէ որ գաղտուկը կը տեսնէ, և որուն ականջը բաց է լսելու սրտաբուլիս աղօթքը: Խաղաղ, պարզ հաւատքով՝ հոգին Աստուծոյ հետ կը հաղորդակցի, և կ'երացնէ աստուածային լոյսի ճաճանչները, զօրանալու և հաստատուելու համար Սատանային դէմ մղած պայքարին մէջ: Աստուած մեր զօրութեան աշտարակն է:

Աղօթէ՛ սենեակիդ մէջ. ու ամենօրեայ զբաղումներուդ գացած ատենդ՝ սիրտդ յաճախ Աստուծոյ բարձրացուր: Ենովք այսպէս քայեց Աստուծոյ հետ: Այդ լոկն աղօթքները կնդրուկի նման դէպ ի չնորհաց աթոռը կը վերանան: Սատանան պիտի կարող չըլլայ յաղթել այն մարդը որուն սիրտն այսպէս վստահ կը հանգչի Աստուծոյ վրայ:

Չկայ տեղ կամ ժամանակ ուր յարմար չըլլայ Աստուծոյ աղերս բարձրացնել: Ոչինչ կարող է մեղ արգիլել որ սրտերնիս վեր չբարձրացնենք ջերմեռանդ աղօթքով: Փողոցին խուռն ամբոխին մէջ, մեր գործառնութեանց մէջ՝ կրնանք աղերս մը բարձրացնել Աստուծոյ և իր առաջնորդութիւնը հայցել՝ ինչպէս բրաւ Նէնմիա, Արտաշէս թագաւորին առջև իր խնդիրքը մատուցած ատեն: Ուր որ ալ ըլլանք, աղօ-

Այդ լոկն աղօթքները կնքուկի նման դէպ ի չնորհաց արտաք կը վերանան

Թեև յարմար տեղ մը կրնայ գտնուիլ: Պէտք է միշտ բաց թողունք մեր սրտին դուռը, և հրաւիրենք Յիսուսը որ գայ և բնակի մեր հոգիին մէջ իբր հիւր մը երկնաւոր:

Թէպէտև մեզ չըջապատող միջնորդան ապականեալ ըլլայ, պէտք չէ շնչենք անոր թոյները, այլ կըրնանք երկինքի մաքուր օդին մէջ ապրիլ: Ամէն անմաքուր երեւակաշուրթեան և պիղծ մտածման մուտք կարող ենք արդիւնէ մեր սրտին մէջ, անկեղծ աղօթքով Աստուծոյ բարձրացնելով մեր հոգիները: Անոնք որոնց սրտերը բաց են՝ ընդունելու համար Աստուծոյ օգնութիւնը և օրհնութիւնը, պիտի ապրին աւելի սուրբ միջնորդարի մը մէջ քան այս երկրինը, և երկինքի հետ մշտակայ հաղորդութիւն պիտի ունենան:

Յիսուսի նկատմամբ աւելի յստակ հայեացքներ ունենալ կը կարօտինք, ու աւելի կատարեալ ըմբռնում մը՝ յաւիտենական իրողութեանց արժէքին մասին: Սըրբութեան գեղեցկութիւնը պէտք է համակէ Աստուծոյ զաւակներուն սրտերը. և որպէս զի ատի իրականանայ, պարտինք Ամենակարողէն խնդրել որ պարզէ մեզի երկնաւոր բաները:

Թող մեր հոգին դէպ ի վեր ձգտի, որպէս զի Աս-

Ինչպէս քաւ Նեեմիա, Արսաւէս քաղաքին առջեւ իր խնդիրը մատուցած ատեն

տուած չնորհէ մեզի շնչել երկնային միջնորդարը: Կըրնանք այնքան մօտ ապրիլ Աստուծոյ՝ որ ամէն անակնկալ փորձութեան մէջ մեր մտածութիւններն Անոր գաղտնան այնքան բնականօրէն որքան ծաղիկը արեւուն կը դառնայ:

Աստուծոյ առջեւ պարզէ՝ պիտոյքներդ, ուրախութիւններդ, տխրութիւններդ, հնչունքներդ և վախերդ: Չես կարող զիսքը յոգնեցնել. չես կարող զիսքը թուցնել: Ան որ զիսուդ բոլոր մաղերը կը համբէ, անտարբեր չէ իր զաւակներուն պէտքերուն հանդէպ: «Տէրը բազմազուրթ ու ողորմած է:» Յակ. Ե. 11: Իր սիրալիր սիրտը կը կարեկցի մեր ցաւերուն և անոնց մասին մեր ըսածներուն: Անոր տար ամէն ինչ որ միտքդ կը տագընտարեցնէ: Ոչինչ այնքան ծանր է որ Ան չկարենայ վերցընել, քանզի աշխարհները կը բռնէ և տիեզերքին գործերը կը կառավարէ: Մեր խաղաղութեան վերաբերեալ ոչինչ այնքան փոքր է որ անկարելորդ ըլլայ Անոր: Մեր փորձառութեան մէջ չկայ զուրկ մը այնքան միջին որ Ան չկարենայ կարդալ. չկայ անձկութիւն մը այնքան կնճռոտ որ կարող չըլլայ լուծել: Չկայ փորձանք՝ որ կարենայ գալ Իր զաւակներուն է՛ն պղտիկին գլխուն, չկայ նեղութիւն՝ որ կարենայ ճնշել հոգին, չկայ ուրախութիւն՝ որով համակուի սիրտը, չկայ անկեղծ աղերս՝ որ թույլ չըթնեմէն, որուն մեր երկնաւոր Հայրն անուոր թույլ մնայ, կամ որուն չհազարդուի անմիջապէս: Ան «սրտով կոտորածները կը բժշկէ, ու անոնց խոցերը կը փաթթէ:» Սաղմ. ձկն. 3: Աստուծոյ և իւրաքանչիւր հոգիի միջեւ եղած յարաբերութիւնները այնքան որոշ և կատարեալ են՝ իբր թէ միայն այն մէկ հոգիին համար Ան Իր սիրելի Որդին տուաւ:

Յիսուս ըսաւ, «Իմ անունովս պիտի խնդրէք. և չեմ ըսեր ձեզի թէ ես ձեզի համար պիտի աղաչեմ Հօրը, քանզի Ինք Հայրը ձեզ կը սիրէ:» «Ես ձեզ ընտրեցի, . . . որ իմ անունովս ինչ որ Հօրմէն խնդրէք, տայ ձեզի:» Յովհ. Ժ. 26, 27. Ժ. 16: Բայց Յիսուսի անունովն աղօթել՝ այդ անունը աղօթքի մը սկիզբն ու վերջը պարզապէս յիշելէ աւելի բան մըն է: Աղօթել է Յիսուսի մտքովն ու ոգւովը, հաւատալով հանդերձ Իր խոստումներուն, ապաւինելով Իր շնորհքին, և գործելով Իր գործերը:

Աստուած չ'ուզեր որ մեզմէ ու է մէկը ճգնաւոր կամ վանական ըլլայ և քաշուի աշխարհէն՝ ինքզինքը պաշտամունքի նուիրելու համար: Մեր կեանքը պէտք է նման ըլլայ Քրիստոսի կեանքին, — լերան և ամբոխին միջև: Ան որ աղօթելէ ի զատ ուրիշ բան չ'ընէր, պիտի չուտով դադրի աղօթելէ, և կամ իր աղօթքները պիտի ձեւական կրկնութիւններ ըլլան: Երբ մարդիկ քաշուին ընկերական կեանքէ, Քրիստոնէական պարտականութիւններէ և խաչ կրելէ, երբ դադրին եռանդով գործելէ իրենց Վարդապետին համար՝ որ ա՛յնքան եռանդով գործեց իրենց համար, կը կորսնցնեն աղօթքի նիւթը, ու այլևս ոչինչ կ'ունենան՝ զիրենք աստուծապաշտութեան մղող: Իրենց աղօթքներն անձնական և եսամոլ կը դառնան: Անոնք չեն կարող մարդկութեան պէտքերուն կամ Քրիստոսի թագաւորութեանը համար աղօթել, ոչ ալ աշխատելու համար գործութիւն խնդրել:

Շատ բան կը կորսնցնենք՝ երբ դանց ընենք միապիս ընկերակցելու արտօնութիւնը՝ Աստուծոյ ծառայութեանը մէջ զիրար զօրացնելու և քաջալերելու համար: Իր խօսքին ճշմարտութիւնները մեր մտքերուն մէջ

իրենց կենդանութիւնն ու կարեւորութիւնը կը կորսնցնեն: Մեր սրտերը կը դադրին անոնց սրբարար ազդեցութենէն լուսաւորուելէ և արթնալէ, ու կը տկարանանք հոգեւորապէս: Մեր Քրիստոնէական յարաբերեանց մէջ շատ բան կը կորսնցնենք առ ի չզոյէ փոխադարձ համակրութեան: Ան որ ինք իր մէջ կ'ամբոխուի, չի դրաւեր այն դիրքը զոր Աստուած որոշեր է իրեն: Մեր բնաւորութեան մէջ ընկերական տարրերու վայելուչ մշակումը մեզ համակրելի կը կացուցանէ այլոց քով, և զարգացման ու զօրութեան միջոց մըն է մեզի՝ Աստուծոյ ծառայութեանը մէջ:

Եթէ Քրիստոնեայք ուղէին հաւաքուի՝ իրարու հետ խօսակցելու համար Աստուծոյ սիրոյն և փրկութեան թանկագին ճշմարտութեանց մասին, իրենց սրտերը պիտի կազդուրուէին, և պիտի զօրացնէին զիրար: Կըրնանք ամէն օր աւելի բան սորվիլ մեր երկնաւոր Հօրը մասին, նորանոր փորձառութիւններ ձեռք բերելով Իր շնորհքին նկատմամբ. յայնժամ պիտի ցանկանք Անոր սիրոյն մասին խօսիլ. ու երբ ընենք զայդ, մեր սրտերը պիտի հրահրուին և քաջալերուին: Եթէ Յիսուսի նկատմամբ աւելի մտածէինք և խօսէինք, ու նուազ՝ մեր անձին մասին, Անոր ներկայութիւնը պիտի շատ աւելի վայելէինք:

Եթէ Աստուծոյ մասին խորհիլ ուղէինք ա՛յնքան յաճախ որքան Ան մեզի համար Իր հոգատարութեանն ապացոյցները կուտայ, մեր մտածումներուն մէջ պիտի ըլլար միշտ Ան, ու մեր հաճոյքը պիտի գտնէինք Անոր վրայ խօսելու և զԱնի օրհնելու մէջ: Ժամանակաւոր բաներու նկատմամբ կը խօսինք՝ որովհետեւ մեզ կը շահազրգոնեն անոնք: Մեր բարեկամաց մասին կը խօսինք՝

քանզի կը սիրենք զանոնք. մեր ուրախութիւններն ու վիշտերը սերտիւ կապուած են անոնց հետ: Եւ սակայն անհունապէս աւելի մեծ պատճառ ունինք սիրելու զԱստուած քան մեր երկրաւոր բարեկամներն. ու աշխարհի մէջ էն բնական բանն ըլլալու էր մեզի մեր բոլոր մտածումներուն մէջ առաջին տեղը տալ Անոր, Իր բարութեանը մասին խօսիլ, և Իր զօրութիւնը պատմել: Մեզի չնորհած Իր առատ պարգևներուն նպատակն այն չէր որ անոնք մեր մտածումներն ու սէրը անքան գրաւէին որ ոչինչ ունենայինք Աստուծոյ տալու. այդ պարգևները պէտք է շարունակ զԱնի յիշեցնեն մեզի, ու մեր երկնաւոր Բարերարին կապեն մեզ: Շատ ցած մակարդակի վրայ կ'ապրինք մենք: Բարձրացնենք մեր աչքերը դէպի բաց դուռն երկնային սրբարանին ուր Աստուծոյ փառաց լոյսը կը փայլի երեսին վրայ Քրիստոսի՝ որ «բոլորովին կարող ալ է ապրեցնելու զանոնք որ Իրմով Աստուծոյ կուգան»: Եբր. Ի. 25:

Պէտք է աւելի գոհանալ Տէրոյմէն՝ «Իր ողորմութեանը համար, ու մարդոց որդիներուն Իր ըրած հրաշքներուն համար»: Սաղմ. ՃԷ. 8: Մեր բարեպաշտական վարժութիւնները պէտք չէ կայանան մի միայն խնդրելու և առնելու մէջ: Միշտ ու մի միայն մեր նոր պէտքերուն վրայ չխորհինք, այլ նաև այն չնորձերուն՝ զոր կը ստանանք մեր երկնաւոր Հօրմէն:

Շատ չենք աղօթեր մենք, այլ չափազանց ժլատ ենք գոհանալու մասին: Աստուծոյ ողորմութիւնները կ'ընդունինք, և սակայն ինչքան քիչ կը գոհանանք Անկէ՝ մեզի ըրածներուն համար:

Տէրը հին ատեն Իսրայէլի որդւոցը սա պատուէրը տուած էր երբ անոնք կը ժողովուէին Իր պաշտամուն-

քին համար, «Հոն ձեր Տէր Աստուծոյն առջև ուտէք, և ձեր Տէր Աստուածը ձեզ օրհնելուն համար ձեր ամէն ձեռք զարկած բաներուն մէջ՝ ուրախանաք թէ՛ դուք, և թէ՛ ձեր ընտանիքը»: Բ Թր. ԺԲ. 7: Ամէն ինչ որ կ'ըլլայ Աստուծոյ փառքին համար, պէտք է ըլլայ ուրախութեամբ, օրհնելովութեամբ և գոհաբանութեամբ՝ և ոչ թէ տխրութեամբ:

Մեր Աստուածը գորովագութ և ողորմած Հայր մըն է: Անոր ծառայութիւնը պէտք չէ նկատուի իբր սիրտ տխրեցնող և տաժանելի բան մը. ընդհակառակը՝ մեզի համար բերկրութիւն մը պէտք է ըլլայ զԱստուած պաշտելն ու Իր գործին մէջ աշխատիլը: Աստուած Հ'ուզեր որ Իր զաւակները, որոնց համար անքան մեծ փրկութիւն է պատրաստած, նկատեն զԻրն իբր խիստ և անողոք հարստահարիչ մը: Ան իրենց լաւագոյն բարեկամն է. ու երբ զինքը պաշտեն, կ'ուզէ անոնց հետն ըլլալ, զանոնք օրհնելու և մխիթարելու համար, ուրախութեամբ և սիրով համակելով անոնց սրտերը: Տէրը կը ցանկայ որ Իր զաւակները մխիթարուին Իր ծառայութեանը մէջ, և աւելի հաճոյք քան թէ տխրառիթ բաներ գտնեն Իր գործին մէջ: Ան կը ցանկայ որ զԻրքը պաշտելու եկողները Իր հոգածութեանը և սիրոյն մասին թանկագին խորհրդածութիւններ տանին իրենց հետ, որպէս զի ուրախ ըլլան իրենց ամենօրեայ կեանքին բոլոր զբաղումներուն մէջ, և որպէս զի չնորձ ստանան՝ պարկեշտօրէն և հաւատարմօրէն գործելու ամէն բանի մէջ:

Ուսայն չո՛ւրջը ժողովուինք: Թող Քրիստոս ու Ան՝ խաչը ելած, նիւթն ըլլայ մեր խորհրդածութեան և խօսակցութեան ու մեր ամենաքաղցր յոյսերուն: Մեր

միտքը պահենք ամէն օրհնութիւն որ կը ստանանք Աստուծմէ, ու երբ հասկնանք իր մեծ սէրը, ամէն ինչ յանձնենք այն ձեռքին որ խաչին վրայ դամուկեցաւ մեզի համար:

Փառաբանութեան թեւերուն վրայ է որ հոգին կրնայ ալ աւելի մօտ թռչիլ երկինքին: Երկնային սրբաբանին մէջ Աստուած կը պաշտօնի երգերով և նուագաբաններով, ու մենք՝ մեր երախտազիտութիւնն արտայայտած ատեն՝ երկնաւոր զօրքերուն պաշտամունքին մօտեցած կ'ըլլանք: «Շնորհակալութիւն մատուցանողը զիս կը փառաւորէ:» Սաղմ. Ծ. 23: Ապա ուրեմն յարգալիք ցնծութիւնով մեր Ստեղծողին առջևը դանք՝ «գովութիւնով և օրհնութեան ձայնով:» Ես. ԾԱ. 3:

Ամէն ինչ յանձնենք այն ձեռքին որ խաչին վրայ գամուկեցաւ

Ի՞նչ ԸՆԵԼ ՏԱՐԱԿՈՅՄՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ԸՆՏԵՐ, մանաւորապէս Բրիտոնէական կեանքին մէջ նորեկները, սկեպտիկութեան թելադրութիւններէն կը վրդովին երբեմն: Ս. Գրքին մէջ շատ բաներ կան զոր չեն կարող հասկնալ և ոչ իսկ բացատրել, և զօրոնք Սատանան կը գործածէ՝ անոնց հաւատքը խախտելու համար Ս. Գրքին կատարեալ ներշնչութեանը մասին: Ու կը հարցնեն անոնք, «Ի՞նչ պէս պիտի գիտնամ ուղիղ ճամբան: Եթէ Ս. Գիրքը իրա՛ւ Աստուծոյ Խօսքն է, ի՞նչպէս կրնամ զերծանիլ սատարակոյսներէն և վարանումներէն:

Աստուած երբէք չպահանջեր մեզմէ հաւատալ՝ առանց տալու բաւական ստոյգ ապացոյց որպէս զի իբր հիմ ծառայէ մեր հաւատքին: Իր գոյութիւնը, իր նկարագիրը, իր Խօսքին ճշմարտախօսութիւնը՝ բոլոր հաստատուած են վկայութիւններով որոնք կոչ կ'ընեն մեր բանականութեան, ու առատ են այդ վկայութիւնք: Այսու հանդերձ, Աստուած երբէք չէ վերցուցած տարակոյսին կարեկլիութիւնը: Մեր հաւատքը պէտք է հիմնուի ստոյգ ապացոյցներու, և ոչ թէ ցուցական բաներու վրայ: Անոնք որ կ'ուզեն տարակուսիլ, պիտի պատահութիւն ունենան տարակուսելու. մինչդեռ անոնք որ իրապէս կը ցանկան ճշմարտութիւնը գիտնալ, պիտի գտնեն բաւական ստուգութիւններ որոնց վրայ կարենան հաստատել իրենց հաւատքը:

Սահմանափակ մտքերու համար անհնար է կատա-

բերապէս ըմբռնել Անհունին նկարագիրը կամ գործերը : Ամենատուր մտքին , ամենէն գերազանց զարգացում ունեցող իմացականութեան , պիտի յաւէտ խորհուրդ մնայ այդ սուրբ էակը : «Աստուծոյ գաղտնիքը կրնաս գտնել : Ամենակարողը կատարելապէս կրնաս իմանալ : Անիկա երկիրն քին պէս բարձր է . ի՞նչ կրնաս ընել . դժոխքէն խորունկ է . ի՞նչ կրնաս գիտնալ :» Յոր ժԱ. 7, 8 :

Պօղոս առաքեալ կը գոչէ , «Ո՛վ Աստուծոյ մեծութեան և իմաստութեան և գիտութեան խորունկութիւնը . ի՞նչպէս անքննելի են Իր դատաստանները , և անզննելի են Իր ճամբաները :» Հռովմ. ժԱ. 33 : Բայց թէպէտ «Անոր բոլորաբար ամպ ու մառախուղ կայ , արդարութիւնը և իրաւունքը Անոր ամբողջին հիմերն են :» Սաղմ. ՂԷ. 2 : Այնքան կարող ենք վերահասու ըլլալ մեզ հանդէպ Աստուծոյ վարուելակերպին և Իր շարժառիթներուն նկատմամբ՝ որոնցմով Ան կը գործէ , որ կարենանք Իր մէջ տեսնել անսահման սէր և ողորմութիւն՝ միացած անհուն զօրութեան : Անոր դիտաւորութիւններուն ա՛յնքանը կարող ենք հասկնալ որ մեզի գիտնալ օգտակար է : Գալով միացեալին , ապաւինինք ամենակարող Զեռքին և սիրալիր Սրտին :

Աստուծոյ Խօսքը , Իր աստուածային Հեղինակին նման , կը ներկայացնէ խորհուրդներ՝ որ պիտի երէք կատարելապէս չհասկցուին սահմանափակ էակներէ : Մեղքին աշխարհ մտնելը , Գրիստոսի մարդեղութիւնը , վերածնունդը , յարութիւնը , և Ս . Գրքին մէջ ներկայացուած ուրիշ անթիւ նիւթեր՝ խորհուրդներ են ա՛յնքան խորին որ մարդկային միտքը զանոնք բացատրելու անկարող է : Բայց մենք բնաւ պատճառ չունինք Անոր Խօսքին նկատմամբ տարակուսելու՝ քանզի չենք կարող

հասկնալ Իր նախախնամութեան բոլոր խորհուրդները : Բնական աշխարհին մէջ անխմանալի խորհուրդներով չբռնապատուած ենք յարաժամ : Կենսի ամենագոյնն արտայայտութիւնն իսկ կը ներկայացնէ հարց մը՝ զոր իմաստաւէրներու ամենախմաստունը անկարող է բացատրել : Ամենուրեք հրաշալիքներ կան՝ մեր իմացողութեանէն գերի վեր : Պէտք է ուրեմն զարմանալ՝ որ հոգեւոր աշխարհին մէջ ալ անհասկնալի խորհուրդներ կը գտնուին : Դժուարութիւնը մարդկային մտքին տկարութեանն ու անձկութեանը մէջ կը կայանայ միայն : Աստուած մեզի բաւական վկայութիւն է տուած Ս . Գրքերուն աստուածային զրոյմին նկատմամբ , ու մենք պէտք չէ կասկածինք Իր Խօսքէն՝ քանզի չենք կարող հասկնալ Իր նախախնամութեան բոլոր խորհուրդները :

Պետոս առաքեալ կ'ըսէ թէ Ս . Գրքերուն մէջ «Դժուարիմաց բաներ կը գտնուին զոր տղէտները և անհաստատները ծուռ կողմը կը դարձնեն . . . իրենց անձին կորստեանը համար :» Բ Պետ. Գ. 16 : Սկիզբիները այդ դժուարիմաց բաները ձեռք կ'առնեն՝ իբր գէնք գործածելու համար Ս . Գրքին դէմ . բայց ընդհակառակն՝ այդ դժուարիմանալի կէտերը զօրաւոր ապացոյցներ են անոր աստուածային յայտնութիւն մ'ըլլալուն : Եթէ այդ դիրքը Աստուծոյ մասին պարունակէր միայն ինչ որ կարենայինք հասկնալ , եթէ հունաւոր մտքեր կարող ըլլային ըմբռնել Անոր մեծութիւնն ու մեծվայելչութիւնը , յայնժամ Ս . Գիրքը աստուածային հեղինակութեան անսխալելի զրոյմը պիտի չկրէր : Անոր մէջ ներկայացուած նիւթերուն մեծութիւնն ու խորհրդաւորութիւնը պէտք է մեզ մղեն հաւատալու թէ իրաւ Աստուծոյ Խօսքն է ան :

Ս . Գիրքը այնքան պարզութեամբ և մարդկային

սրտին պէտքերուն և բարձանացը այնքան կատարեալ յարմարութեամբ կը պարզէ ճշմարտութիւնը, որ սքանչացում և հիացում է պատճառած ամենաբարձր զարգացում ունեցող մտքերու, և տրուպ ու անուս մարդիկը կարող կ'ընեն փրկութեան ճամբան հասկնալու: Սակայն և այնպէս, այնքան պարզօրէն արտայայտուած այդ ճշմարտութիւնը այն աստիճան բարձր և մարդկային մտքին հասողութենէն գերի վեր նիւթերու վրայ կը ճառեն որ զանոնք կարող ենք ընդունիլ լոկ անոր համար որ Աստուած է յայտարարեր զանոնք: Այսպէս՝ փրկութեան խորհուրդը կը յայտնուի մեզի այնպիսի կերպով մը որ ամէն ոք կարենայ տեսնել իր առնելու քայլերն ապաշխարութեան մէջ՝ առ Աստուած, և հաւատքի մէջ՝ առ Յիսուս Քրիստոս մեր Տէրը, փրկելու համար Աստուծոյ ուղած կերպովը. այսուհանգերձ, այնքան զիւրմընէի ճշմարտութեանց տակ կը մնան խորհուրդներ որ Աստուծոյ փառքը կը ծածկեն, — խորհուրդներ որ կը նուաճեն մարդկային միտքը իր հետազոտութեանցը մէջ, բայց որոնք յարգանք և հաւատք կը ներշնչեն ճշմարտութեան անկեղծ խուզարկութիւն: Ան որքան կը քննէ Ս. Գիրքը, այնքան խորապէս կը համոզուի որ ատի կենդանի Աստուծոյ խօսքն է, ու մարդկային բանականութիւնը կը խոնարհի աստուածային յայտնութեան մեծափառութեանը առջեւ:

Գիտնալ թէ չենք կարող կատարելապէս հասկնալ Ս. Գրքին մեծ ճշմարտութիւնները, պարզապէս ընդունիլ է թէ հունաւոր միտքը անբաւական է ըմբռնելու անսահմանը. թէ մարդ, իր սահմանափակ, մարդկային գիտութիւնովը, չէ կարող հասկնալ Ամենազիւտութեան գիտաւորութիւնները:

Սկեպտիկներն ու անհաւատները չեն ընդունիր Աստուծոյ խօսքը՝ քանզի չեն կարող խմանալ անոր բոլոր խորհուրդները. ու այդ վտանգին ոչ նուազ ենթակայ են ամէն անոնք որ Ս. Գրքին հաւատալ կը դաւանին: Առաքեալը կ'ըսէ, «Նայեցէ՛ք՝ եղբայրներ, չըլլայ որ ձեզմէ մէկուն ներսիդին անհաւատութեան չար սիրտ ըլլայ՝ ապստամբ ըլլալու կենդանի Աստուծոյն»: Եբր. Գ. 12: Օրինաւոր է ուշի ուշով ուսումնասիրել Ս. Գրքին վարդապետութիւնները, և քննել «Աստուծոյ խորունկ բաները» (Ս. Կոր. Բ. 10) որքան որ յայտնուած են անոնք: Մինչ՝ «ծածուկ բաները մեր Տէր Աստուծոյն կը վերաբերին», «յայտնուած բաները մեզի տրուած են»: Բ. Օր. ԻԹ. 29: Բայց Սատանան կը ջանայ խանդարել մեր մտքին հետազոտիչ կարողութիւնները: Տեսակ մը հպարտութիւն կը խառնուի Ս. Գրքին ճշմարտութեանց քննութեանը, այնպէս որ մարդիկ անհամբերութիւն և վհատութիւն կը զգան եթէ կարող չըլլան գոհացուցիչ կերպով բացատրել Ս. Գրքին ամէն մասերը: Շատ պրոֆեսիւններ է անոնց խոստովանիլ թէ անկարող են ըմբռնել ներշնչեալ խօսքերը: Չեն ուզեր համբերութեամբ սպասել՝ մինչև որ Աստուած յարմար դատէ ճշմարտութիւնը յայտնել իրենց: Անոնք այն զգացումն ունին թէ լոկ մարդկային իմաստութիւնով կրնան հասկնալ Ս. Գիրքը. ու զայդ բնելու անկարող, իրապէս կ'ուրանան անոր հեղինակութիւնը: Ճիշդ է թէ խել մը տեսութիւններ և վարդապետութիւններ որ ժողովրդականօրէն կը կարծուին Ս. Գրքէն քաղուած ըլլալ, անոր էջերուն մէջ հիմ չունին, և արդարև հակառակ են ներշնչութեան բովանդակ ոգւոյն: Այս բաները տարակոյսի և չփոթութեան պատճառ են եղած շատ մը մտքերու հա-

մար: Սակայն ատոնք Աստուծոյ Խօսքին վերագրելի չեն, այլ մարդոց դայն խեղաթիւրելուն:

Եթէ մարդկային էականերու հնար ըլլար կատարելապէս հասկնալ զԱստուած և Իր գործերը, յայնժամ՝ այդ կէտին համակել յետոյ՝ այլեւս ոչ նոր ճշմարտութիւն պիտի յայտնուէր, ոչ գիտութիւնը պիտի աճէր, և ոչ ալ սրտի և մտքի աւելի զարգացում պիտի ըլլար: Աստուած այլեւս գերագոյն պիտի չըլլար. ու մարդ, հասած ըլլալով գիտութեան և յառաջգիտութեան կատարը, պիտի դադրէր յոռաջգիտելէ: Փա՛ռք տանք Աստուծոյ որ այսպէս չէ եղած: Աստուած անսահման է. Անոր մէջ պահուած են «խմաստութեան և գիտութեան բոլոր գանձերը»: Կող. Բ. 3: Ու ամբողջ յաւիտենականութեան մէջ մարդիկ պիտի միշտ կարենան հետազօտել, միշտ սորվիլ, առանց երբէք սպառելու Անոր խմաստութեան, բարութեան և զօրութեան գանձերը:

Աստուած կ'ուզէ որ նոյն իսկ այս կեանքին մէջ Իր Խօսքին ճշմարտութիւնները յարածամ պարզուին Իր ժողովրդին: Միայն մէկ միջոց կայ որով այդ գիտութիւնը կրնայ ձեռք բերուիլ: Աստուծոյ Խօսքին հասկացողութեանը կարող ենք հասնիլ միայն լուսաւորութեամբն այն Հոգիին որուն ներշնչութեամբը տրուեցաւ այդ Խօսքը: «Աստուծոյ բաները մէկը չգիտեր, բայց միայն Աստուծոյ Հոգին»: «Քանզի Հոգին ամէն բան կը քննէ, Աստուծոյ խորունկ բաներն ալ»: Ա. Կոր. Բ. 11, 10: Ու Իր աշակերտներուն ըրած խոստումն էր՝ «Երբոր ճշմարտութեան Հոգին դայ, ձեզ բոլոր ճշմարտութեան պիտի առաջնորդէ: . . . Քանզի Իմիջնէս պիտի առնէ ու ձեզի պատմէ»: Յովհ. Ժ. 9. 13. 14:

Աստուած կը ցանկայ որ մարդ զարգացնէ իր խոր-

հկու կարողութիւնները. ու Ս. Գրքին քննութիւնը պիտի զօրացնէ և բարձրացնէ միտքը աւելի քան ու է ուսումնասիրութիւն: Սակայն պէտք է զգոյշ ըլլալ աստուածացնելու բանականութիւնը որ մարդկային բնութեան տկարութեանը և անկատարութեանը ենթակայ է: Եթէ չենք ուզեր որ Ս. Գիրքը մութ մնայ մեր հասկացողութեանը, այնպէս որ ամենէն բացայայտ ճշմարտութիւններն անհասկնալի մնան, փոքրիկ մանկան մը պարզմտութիւնն ու հաւատքը պէտք է ունենանք, կազմ և պատրաստ՝ սորվելու, և Ս. Հոգիին օգնութիւնը հայցելու: Աստուծոյ զօրութեանն ու խմաստութեանը և Իր մեծութիւնը ըմբռնելու մեր անկարողութեանը զգացումը պէտք է մեզի խոնարհութիւն ներշնչէ, ու մենք պարտինք Իր Խօսքը բանալ՝ սուրբ երկիւղով, իբր թէ Անոր առջև ելլինք: Երբ Ս. Գրքին մօտ կուգանք, մեր խմացականութիւնը պէտք է իրմէ գերագոյն հեղինակութիւն մը ճանչնայ, և սիրտ ու միտք պարտին խոնարհիլ մեծ ԵՍ ԵՄին առջև:

Առեւտութեամբ պէս խրթին կամ միթին շատ բաներ կան զոր Աստուած պիտի դիւրացնէ ու պարզէ անոնց որ կը ջանան հասկնալ զանոնք: Բայց առանց Ս. Հոգիին առաջնորդութեան՝ պիտի միշտ հակամէտ ըլլանք Գրքերը խեղաթիւրելու կամ զանոնք սխալ մեկնելու: Շատեր՝ Ս. Գիրքը կը կարդան առանց օգտուելու, և շատ մը պարագայից մէջ նոյն իսկ ի վնաս իրենց: Երբ Աստուծոյ Խօսքը առանց յարգանքի և աղօթքի բացօթի երբ մարդու խորհուրդներն ու զգացումները չսեւեռին Աստուծոյ վրայ, կամ համաձայն չըլլան Իր կամքին, միտքը կը միթագնի տարակոյսով, և՛ Ս. Գրքին իսկ քննութեամբ՝ սկեպտիկութիւնը կ'ամրանայ: Թշնամին

կը տիրապետէ մտածումներուն, ու կը թելադրէ մեկնութիւններ՝ որ ճիշդ չեն: Եթէ մարդիկ խօսքով և գործքով ջանք չընեն Աստուծոյ կամքին համաձայն շարժելու, յայնժամ, ինչքան ալ ուսեալ եղած ըլլան, Ս. Գիրքը սխալ հասկնալու հակամէտ պիտի ըլլան, ու ապահով չէ իրենց տուած մեկնութեանց վստահիլ: Անոնք որ հակասութիւններ գտնելու մտքով կը քննեն Ս. Գիրքը, չունին հոգեւոր դատողութիւն: Իրենց խտորած հասկցողութեամբը պիտի խել մը պատճառներ գտնեն անոնք տարակոյսի և անհաւատութեան՝ այնպիսի բաներու մէջ որ իրապէս բացայայտ են և պարզ:

Տարակոյսի և սկեպտիկութեան պատճառը՝ ինչքան ալ ծածկուելու ըլլայ՝ շատ պարագայից մէջ մեղանշելու սէրն է: Աստուծոյ Խօսքին հրահանդներն ու պատուէրները անհաճոյ են ամբարտաւան և մեղասէր սրտին, ու անոնք որ չեն ուզեր հնազանդիլ անոր պահանջումներուն, կը տարակուսին անոր հեղինակութեանը: Ճշմարտութեան վերահասու ըլլալու համար՝ պարտինք անկեղծ փափաք մ'ունենալ զայն գիտնալու, և յօժար սիրտ մը՝ անոր հնազանդելու: Ու ամէն անոնք որ այս ոգւով կը քննեն Ս. Գիրքը, պիտի առատ փաստ գտնեն Աստուծոյ Խօսքը ըլլալուն մասին, ու պիտի կարող ըլլան հասկնալ անոր ճշմարտութիւնները որոնք վերկուսեան իմաստուն պիտի ընեն զիրենք:

Գրիստոս կ'ըսէ, «Թէ որ մէկը կ'ուզէ Անոր կամքը ընել, պիտի գիտնայ այս վարդապետութեանս վրայօք»: Յովհ. Է. 17: Փոխանակ միճելու և իմաստակելու այն բաներուն մասին զոր դուն չես հասկնար, ուշադիր եղի՛ր արդէն քու վրայ փայլող լոյսին, ու պիտի աւելի մեծ լոյս ստանաս: Գրիստոսի շնորհքովը կատարէ՛ ամէն

պարտականութիւն որ յստակօրէն պարզուած է հասկցողութեանդ, ու պիտի կարողանաս հասկնալ և կատարել այն բաները որոնց մասին հիմա կը տարակուսիս դուն:

Ակնեբե փաստ մը կայ՝ ամենուն մատչելի, — ամենէն բարձրօրէն զարգացածին և ամենէն անուսին, — փորձառութեան փաստը: Աստուած մեզ կը հրաւիրէ փորձել՝ մենք մեզի համար՝ Իր Խօսքին ճշգրտութիւնը և Իր խոստումներուն ճշմարտութիւնը: Ան մեզի կ'ըսէ, «Ճաշակեցէ՛ք ու տեսէ՛ք որ Տէրը բարի է»: Սաղմ. 1. 7. 8: Փոխանակ՝ այլոց խօսքէն կախեալ ըլլալու, մենք մեզի համար պէտք է ճաշակենք: Ան կ'ըսէ, «Խնդրեցէ՛ք ու պիտի առնէք»: Յովհ. Ժ. 2. 24: Անոր խոստումները պիտի կատարուին: Երբէք չեն վրիպած անոնք, ու երբէք չեն կարող վրիպիլ: Ու երբ Յիսուսի մօտենանք և Իր սիրոյն առատութեամբը ուրախանանք, մեր տաքակոյսն ու խաւարը պիտի փարատին Իր ներկայութեան լոյսովը:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ թէ Աստուած «մեզ ազատեց խաւարին իշխանութենէն, ու Իր սիրելի Որդւոյն թաղաւորութեանը փոխադրեց»: Կող. Ա. 13: Ու ամէն ով որ մահէն կեանքի փոխուած է, կարող է «կնքել թէ Աստուած ճշմարիտ է»: Յովհ. Գ. 33: Ան կ'ընայ վկայել, «Օգնութեան կը կարօտէի, ու Յիսուսի մէջ գտայ զայն: Ամէն պիտոյքս լրացաւ, անօթի հոգիս յաղեցաւ. և արդ Ս. Գիրքը Յիսուս Գրիստոսի յայտնութիւնն է ինձի համար: Կը հարցնե՞ս դուն թէ ինչու Յիսուսի կը հաւատամ ես. — որովհետեւ Ան ինձի աստուածային Փրկիչ մըն է: Ու ինչո՞ւ կը հաւատամ Ս. Գրքին. — Գանդի իմ հոգիիս ուղղուած Աստուծոյ ձայնը գտայ ես զայն»: Մենք մեր մէջ կրնանք ունենալ վկայութիւնը թէ Ս. Գիրքը ճշմարիտ է, թէ Գրիստոս Աստուծոյ Որդին է:

Գիտենք թէ վարպետութեամբ շինուած առասպելներու չենք հետեւիր մենք:

Պետոս իր եղբայրները կը յորդորէ՝ «աճիլ Տէր Յիսուս Բրիստոսի շնորհքովն ու գիտութիւնովը:» Բ Պետ. Գ. 18: Երբ Աստուծոյ զաւակները աճին շնորհքով, Իր խօսքին աւելի յատակ հասկցողութեանը պիտի հասնին շարունակ: Պիտի նոր լոյսեր և գեղեցկութիւններ տեսնեն անոնք անոր սրբազան ճշմարտութեանցը մէջ: Ասի ճշմարիտ է եղած բոլոր ժամանակներու Բրիստոսի Եկեղեցւոյն պատմութեանը մէջ, ու պիտի այսպէս շարունակուի մինչև վերջը: «Արդարներուն ճամբան ծագող լոյսին պէս է՝ որ երթալով կ'աճի մինչև որ կատարեալ օր ըլլայ:» Առակ. Գ. 18:

Հաւատքով մենք կրնանք նայիլ ասպագային, և պինդ փարիլ Աստուծոյ խոստման որ մեզի տրուած է մեր իմացականութեան զարգացմանը համար, երբ մարդկային կարողութիւնք պիտի աստուածային կարողութեանց միանան, և մեր էութեանը բոլոր կարողութիւնները պիտի ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ դրուին լոյսի Աղբւրին հետ: Կրնանք ուրախ ըլլալ՝ խորհելով թէ ամէն ինչ որ մեզ շփոթած է աստուածային նախախնամութեանցը մէջ, պիտի յայնժամ պարզուի. դժուարիմաց բաները պիտի այն ատեն բացատրուին. և ուր որ մեր անձուկ մտքերը խառնակութիւն և ծուռ գիտաւորութիւններ ի վեր կը հանէին, հոն ամենէն կատարեալ և ամենէն գեղեցիկ ներդաշնակութիւնը պիտի տեսնենք: «Հիմա մենք որպէս թէ հայելիի մէջ կը տեսնենք անյայտ կերպով, բայց այն ատեն երես առ երես. հիմա շատէն քիչը գիտեմ, բայց այն ատեն այնպէս պիտի ճանչնամ՝ ինչպէս որ ճանչցուեցայ:» Ա. Կոր. ԺԳ. 12:

ՈՒՐԱՆ ԸԼԼԱԼ ՏԵՐՈՋՄՈՎ

ՄՏՈՒՄՈՅ զաւակները կոչուած են Բրիստոսի ներկայացուցիչներն ըլլալ, Տէրոջը բաւարարութիւնն ու ողորմութիւնը ցոյց տալով աշխարհի: Ինչպէս որ Յիսուս Հօրը ճշմարիտ նկարագիրը մեզի յայտնեց, այնպէս և մենք պարտինք զիրքը ներկայացնել ամէն անոնց որ չեն ճանչնար Անոր գոյտը և գորովագութ սէրը: «Ինչպէս Դուռն զիս աշխարհ դրկեցիր,» կ'ըսէ Յիսուս, «Ես ալ զանոնք աշխարհ դրկեցի:» «Ես անոնց մէջ և դուռն իմ մէջս, . . . որպէս զի աշխարհ գիտնայ որ Դուռն զիս դրկեցիր:» Յովն. ԺԷ. 18, 23: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ Յիսուսի աշակերտներուն, «Դուք յայտնապէս Բրիստոսի թուղթն էք, ճանչցուած ու կարգացուած ամէն մարդոցմէ:» Բ Կոր. Գ. 3, 2: Բրիստոսի զաւակներուն իւրաքանչիւրը կենդանի նամակ մըն է՝ Անոր կողմէն աշխարհի դրկուած: Եթէ Բրիստոսի հետեւող մ'ես դուռն, Ան քեզ իր նամակ մը կը դրկէ ընտանիքիդ, գիւղը, փողոցը, ուր կը բնակիս: Յիսուս՝ քու մէջդ բնակելով՝ կը ցանկայ խօսիլ սրտերուն անոնց որ դեռ չեն ճանչցած զիրքը: Թերեւս Ս. Գիրքը չեն կարդար անոնք՝ կամ չեն լսեր ձայնը որ իրենց կը խօսի անոր սուրբ էջերուն մէջ: Աստուծոյ սէրը չեն տեսներ Իր գործերուն մէջ: Բայց եթէ Բրիստոսի մէկ ճշմարիտ ներկայացուցիչն ես դուռն, կարելի է որ քու միջոցովդ առաջնորդուին բան մը

Քրիստոսնայի իբր փառոսներ
գեհեղուած են դէպ ի երկինք
սանոդ համբուն վրայ:

սորվելու Անոր բարութեանը մասին,
զԱնի սիրելու և ծառայելու Անոր:

Քրիստոսնայք իբր փառոսներ
զետեղուած են դէպ երկինք տա-
նող ճամբուն վրայ: Անոնք պար-
տին աշխարհի վրայ ցոլացնել լոյսը
զոր կը ստանան Քրիստոսէն:
Իրենց կեանքն ու նկարագիրը
պէտք է այնպէս ըլլան որ՝ այլք
անոնց միջոցով ուղիղ գաղափար
մը կազմեն Քրիստոսի և Իր ծա-
ռայութեանը մասին:

Եթէ ճշմարտապէս կը ներկա-
յացնենք Քրիստոսը, Իր ծառայու-
թիւնը պիտի հրապուրիչ դարձը-
նենք, ինչպէս որ է իրօք: Այն
Քրիստոսնայք որ տխրութեամբ և
սուգով կը համակեն իրենց հոգի-
ները, և կը տրտնջնեն ու կը գան-
գատին, Աստուծոյ և Քրիստոսնայ-
վայել կեանքի մասին սխալ գաղափար
կազմել կուտան իրենց նմաններուն:

Անոնք խորհիլ կուտան թէ Աստուած
չուզեր որ Իր զաւակները երջանիկ ըլլան. և ատով՝ ծուռ
վկայութիւն կուտան մեր երկնաւոր Հօրը դէմ:

Սատանան կը ցնծայ՝ երբ կարենայ անհաւատու-
թեան և անյուսուածեան մղել Աստուծոյ զաւակները:
Ան ուրախ կ'ըլլայ՝ երբ տեսնէ որ չենք վստահիր Աս-
տուծոյ, տարակուսելով Անոր մեզ փրկելու կարողութե-
նէն և յօժարութեանէն: Կը սիրէ մեզի հաւատացնել թէ
Տէրը Իր նախախնամութեամբը մեզի չարիք պիտի ընէ:

Ան է որ զԱստուած մեզի կը ներկայացնէ իբր անգութ
և անկարեկիր, Անոր նկատմամբ ճշմարտութիւնը խն-
դաթիւրկով, ու մարդոց մտքերը սխալ գաղափարներով
լեցնելով. ու փոխանակ մեր երկնաւոր Հօրը մասին
ճշմարտութիւնը մտածելու, չատ յաճախ Սատանային
խեղաթիւրումներուն վրայ կը սեւեռենք մեր մտքերը,
և զԱստուած կ'անպատուենք՝ Անոր չվստահելով և
Իրեն դէմ տրտնջելով: Սատանան միշտ կը ջանայ տըրտ-
մագին բան մը դարձնել կրօնական կեանքը, ցանկալով
տաժանելի և դժուարին երեւցնել զայն. ու երբ Քրիս-
տոսեան իր կեանքին մէջ այսպէս ներկայացնէ կրօնքը,
իր անհաւատութեամբը Սատանային ստապատիր խա-
բէութիւնը հաստատած կ'ըլլայ:

Շատեր՝ կեանքի ուղիին վրայ քալած ատեննին՝
կանգ կ'առնեն իրենց սխալմունքներուն, թերութիւն-
ներուն և յուսախաբութեանցը վրայ, ու սրտերնին
տխրութիւնով և յուսահատութեամբ կը համակուին:
Եւրոպա գտնուած միջոցիս, քոյր մը՝ որ այս վիճակին
էր մասնուած, և որ մեծ նեղութեան մէջ էր, նամակով
մը ինձմէ կը խնդրէր որ քանի մը խրախուսիչ խօսք
գրեմ իրեն: Էնոր նամակը կարդալէս վերջ՝ գիշերը
երազեցի որ պարտէզի մը մէջ կը գտնուէի, ու մէկը՝
որ պարտէզին տէրն ըլլալ կը թուէր, զիս անոր ճամ-
բաներուն մէջէն կ'առաջնորդէր: Ես ծաղիկներ քաղելով՝
անոնց անուշ հոտը կը վայելէի, երբ՝ յիշեալ քոյրը, որ
քովս ի վեր կը քալէր ուշադրութիւնս դարձուց քանի
մը տգեղ փուշերու որոնք իր յառաջանալուն արգելք
կ'ըլլային, ու այդ պատճառով կ'ողբար ու կը մորմո-
քէր: Ծամբուն մէջէն չէր քալեր էնի, առաջնորդին
հետեւելով, այլ փուշերուն և տատակներուն մէջէն:

«Ո՛հ,» հառաջեց նէ, «մեղք չէ՞ որ այս գեղեցիկ պարտէզն այսպէս աւրուած ըլլայ:» Այն ատեն առաջնորդն ըսաւ, «Տատասկները թո՛ղ տուր, քանզի անանք պիտի լո՛կ քեզ վիրաւորեն: Դուն վարդերը, շուշաններն ու շահոքրամները քաղէ:»

Փորձառութեանդ մէջ չնս ունեցած փայլուն կէտեր: Չնս ունեցած թանկագին պահեր՝ երբ սիրտդ ուրախութեամբ կը բաբախէր Աստուծոյ Հոգիին ազդեցութեանը տակ: Երբ անցեալ կեանքիդ փորձառական գլուխներուն ակնարկ մը նետես, չնս գտներ միթէ ուրախալի էջեր: Աստուծոյ խոստումները՝ անուշաբոյր ծաղիկներու նման՝ չնս փթթիր երկուստեք ճամբուդ վրայ: Ինչո՞ւ չթողուս որ անոնց գեղն ու քաղցր բոյրը ուրախութեամբ համակեն սիրտդ:

Փուշերն ու տատասկները պիտի լո՛կ քեզ վիրաւորեն ու ցաւցնեն. ու երբ միայն ատոնք քաղես, և այլոց ներկայացնես զա-

նոնք, դուն ինքդ Աստուծոյ բարութիւնը արհամարհելէ ի դատ քու շուրջդ գտնուողները չնս արգիլեր միթէ կեսաց ճամբուն մէջ քալելէ:

Խեղացութիւն չէ մեր անցեալ կեանքին բոլոր անհա-

Քաղէ՛ վարդերը

ճոյ յիշատակները վերջիշել, — անոր անօրէնութիւնները և յուսախարութիւնները, Լայն. — անոնց վրայ խօսիլ ու ողբալ՝ մինչև որ ա՛լ անյոյս ընկճուինք: Յուսահատ հոգին խաւարով լեցուն է. ան իրմէ կը վանէ Աստուծոյ լոյսը, և ստուեր կը ձգէ այլոց ճամբուն վրայ:

Գոհութիւն Աստուծոյ բոլոր փայլուն պատկերներուն համար զոր Ան ներկայացուցած է մեզի: Ժողովնք ուրեմն Անոր սիրոյն օրհնեալ գրաւակները, որպէս զի կարող ըլլանք յարածամ նայիլ անոնց վրայ: — Աստուածորդին՝ որ կը թողու Իր Հօրը աթոռը, Իր աստուածութիւնը զգեստաւորելով մարդկութեամբ, որպէս զի կարենար մարդը փրկել Սատանային իշխանութենէն. Անոր յաղթանակը՝ ի նպաստ մեզի, երկինքը բանալով մարդուն առջև, երևան հանելով անոր այն տեղն ուր Աստուածութիւնը Իր փառքը կը յայտնէ. անկեալ մարդկութիւնը՝ որ կը բարձրանայ կործանման անդունդէն որուն մէջ մեղքը ձգեց զայն, և անհուն Աստուծոյն հետ վերադառնալ յարաբերութեան մէջ կը դուրսի, ու տոկալով աստուածային փորձին՝ Փրկչին հաւատքով, Քրիստոսի արդարութիւնը կը զգենու, և Անոր աթոռը կը բարձ-

«Մեղք չէ՞ որ այս գեղեցիկ պարտէզն այսպէս աւրուած ըլլայ:»

բանայ — ահա՛ պատկերները զոր Աստուած կ'ուզէ որ նկատենք :

Երբ թուինք տարակուսիլ Աստուծոյ սէրէն և կասկածիլ Իր խոստումներէն, կ'անպատուենք զԱնի, և կը տխրեցնենք Իր Ս. Հոգին : Ի՞նչ պիտի զգար մայր մը՝ եթէ իր զաւակները միշտ դանդատէին էնոր մասին, որպէս թէ ինք աղէկութիւն չի կամենար իրենց, մինչդեռ էնոր բովանդակ կեանքին նպատակն է եղեր անոնց օգտին և բարօրութեանն աշխատիլ : Ենթադրէ՛ որ անոնք տարակուսին էնոր սէրէն . ո՞չ ապաքէն պիտի տխրի իր սիրտը : Ի՞նչ պիտի զգան ծնողքներ՝ երբ զաւակներն այսպէս վարուին իրենց հետ : Ու մեր երկնաւոր Հայրը ի՞նչպէս կրնայ նայիլ մեզի, երբ տարակուսինք Իր սէրէն որ մղեց զԻնքը Իր միաժին Որդին տալու՝ որպէս զի մենք կեանք ունենանք : Առաքեալը կը գրէ, «Ան որ Իր Որդւոյն չինայեց, այլ մեր ամենուն համար մասնեց զԱնիկա, ի՞նչպէս Անոր հետ ամէն բաները մեզի չի պարգեւեր :» Եւ սակայն քանի՞ քանիներ՝ իրենց գործքով՝ եթէ ոչ խօսքով՝ կ'ըսեն, «Տէրը ինձի համար ըսել չուզեր զայդ : Թերեւս ուրիշները կը սիրէ, բայց ոչ զիս :

Այս բոլորը կը մնասէ քու հոգիիդ . քանզի իւրաքանչիւր տարակոյս զոր կ'արտաբերես, թշնամիին փորձութիւնները կը հրաւիրէ . երկմտելու ձգտումը կը զօրացնէ քու մէջդ, ու քեզմէ տրտմեցնելով կը հեռացնէ սպասաւորող հրեշտակները : Երբ Սատանան քեզ փորձէ, տարակոյսի կամ անյուսութեան բա՛ռ մ'իսկ մի՛ հաներ բերնէդ : Անոր թեկադրութիւններուն մի՛ անսար, որպէս զի միտքդ անվստահութեամբ և ապստամբական տառակոյսներով չհամակուի : Եթէ զգացումներդ արտայայ-

Աստուծոյ խոստումները անուշաբոյր ծաղիկներու նման չեն

պրծիլ : Արդ, ի՞նչքան կարեւոր է՝ հոգեւոր զօրութիւն և կեանք տուող բաներ միայն խօսիլ :

Հրեշտակները ուշադիր կ'ըլլան լսելու ի՞նչ տեսակ վկայութիւն պիտի տաս դուն աշխարհի՝ երկնաւոր Տէրոջ նկատմամբ : Թող քու խօսակցութիւնդ ըլլայ Անոր մասին որ կենդանի է՝ քեզի համար բարեխօս ըլլալու Աստուծոյ առջեւ : Երբ բարեկամի մը ձեռքը սեղմես, թող Անոր գովութիւնը չրթներուդ վրայ ըլլայ, ու սրտիդ մէջ ալ : Ասի իր մտածումները պիտի Յիսուսի վրայ զարձնէ :

Ամէն մարդ վիշտեր ունի . անտանելի ցաւեր, անդիմադրելի փոր-

Փութերն ու ցաւակներն պիտի լոկ քեզ վիրաւորեն ու ցաւցեն

ձուլթիւններ: Մանկանացու նմաններուդ մի՛ ըսեր նեղութիւններդ, այլ ամէն ինչ աղօթքով Աստուծո՛յ տար: Կանոն ըրէ բնաւ չարտաբերել խօ՛սք մի՛տակ տարակոյսի կամ յուսահատութեան: Շատ բան կրնաս ընել դուն՝ այլոց կեանքը գեղեցկացնելու և իրենց ջանքերը խրախուսելու համար՝ յուսատու խօսքերով և սուրբ զուարթութեամբ:

Շատ մը ազնիւ հոգիներ կան՝ փորձութենէ ծանրապէս ճնշուած, գրեթէ ընկճուելու մօտ՝ իրենց ետին և չարին զօրութեանցը դէմ պայքարելու մէջ: Մի՛ յուսահատեցնիր այդպիսիները իրենց տաժանեղի պայքարին մէջ, այլ քաջալերէ՛ դանոնք՝ խրախուսիչ, յուսատու խօսքերով, որպէս զի իրենց ճամբուն մէջ յառաջ մղուին անոնք: Ահա՛ այս կերպով է որ Քրիստոսի լոյսը կրնայ քեզմէ ճառագայթել: «Մեզմէ մէկը իրեն համար չ'ապրիր:» Հռովմ. ԺԴ. 7: Մեր անգիտակից աղքեցութեամբը այլք կրնան խրախուսիլ և զօրանալ, կամ վհատիլ և հեռանալ Քրիստոսէն և ճշմարտութենէն:

Շատեր կան որ սխալ գաղափար ունին Քրիստոսի կեանքին և նկարագրին վրայ: Կը կարծեն թէ Ան զուրկ էր շէնչող բնաւորութենէ, և թէ խստաբարոյ էր և անզուարթ: Բազմաթիւ պարագայից մէջ՝ բովանդակ կրօնական փորձառութիւնը այս մտթ գոյներով է որ կը նկարուի...:

Յաճախ կ'ըսուի թէ Յիսուս կուլար, այլ չգիտցուի թէ Ան երբէք ժպտած ըլլայ: Մեր Փրկիչը արդարեւ վիշտերու մարդ մը եղաւ՝ ու ցաւերու տեղեակ, քանզի Ան մարդոց բոլոր տառապանքներուն կը բանար Իր սիրտը: Բայց, թէպէտ անձնուբաց եղաւ Իր կեանքը, ցաւով և հնչուեալով միթազնած, Անոր ողին լքուած չէր:

Իր դէմքը դժգոհութիւն և տրտունջ չէր արտայայտեր, այլ միշտ խաղաղասէր հանդարտութիւն մը: Անոր սիրտը աղբիւր մըն էր կեանքի, և ուր որ կ'երթար Ան, Իր հետ կը տանէր խաղաղութիւն և հանգիստ, ուրախութիւն և երջանկութիւն:

Մեր Փրկիչը խորապէս լրջախոհ էր, այլ երբէք տխուր և խոժոռադէմ: Անոր նմանողները պէտք է լուրջ նպատակով տոգորուին և անհատական պատասխանատուութեան խորին զգացում մը ունենան: Ամէն թեթեւամտութիւն պիտի զսպուի, և աղմկալից ցնծութիւն ու կոպիտ կատակաբանութիւններ պիտի վերջ գտնեն իրենց քով: Քրիստոսի կրօնքը մարդոց կը պարգեւէ խաղաղութիւն մը՝ գետի նման: Ան չի մարկր ուրախութեան լոյսը, չ'արգիլեր զուարթութիւնը, ոչ ալ պայծառ և զուարթ դէմքը կը միթագնէ: Քրիստոս չեկաւ սպասաւորութիւն ընդունելու, այլ սպասաւորելու, և երբ Անոր սէրը թագաւորէ մեր սրտին մէջ, պիտի Իր օրինակին հետեւինք մենք:

Եթէ մեր մտքերուն մէջ առաջին տեղը այլոց անազնիւ և անիրաւ արարքներուն տանք, պիտի տեսնենք որ մեզի անհնար պիտի ըլլայ սիրել զանոնք ինչպէս Քրիստոս մեզ սիրեց. բայց եթէ մեր մտածումները հանգչին Անոր զարմանալի սիրոյն և կարեկցութեանը վրայ, պիտի միեւնոյն ողին ցոյց տանք այլոց հանդէպ: Պարտինք փոխադարձաբար յարգել և սիրել զիրար՝ հակառակ այն յանցանքներուն և թերութեանց զոր չենք կարող չը տեսնել: Պէտք է խոնարհութիւն և ոչ-ինքնախտահութիւն մշակիլ՝ ինչպէս և համբերատար քաղցրութիւն՝ այլոց յանցանքներուն հանդէպ: Ասի պիտի մեր մէջէն արմատախիլ ընէ ամէն ան-

ձուկ ետափրութիւն, և մեզ լայնողի և վեհանձն կացուցանէ:

Սաղմոսերգուն կ'ըսէ, «Տէ՛րոջը յուսա, և բարութիւն ըրէ, երկրի վրայ բնակէ, ու ճշմարտութեան մէջ արածուէ:» Սաղմ. ԼԷ. 3: «Տե՛րոջը յուսա:» Իւրաքանչիւր օր իր ծանրութիւններն ունի, իր հոգեքն ու իր անձկութիւնները. ու ո՛րքան հակամէտ ենք՝ իրարու հանդիպած ատեննիս՝ մեր դժուարութիւններուն և ձախորդութեանցը մասին խօսելու: Այնքան փոխ առնուած դժուարութիւններ կը խօսինք, այնքան վախեր կը յայտնենք, որ մեզ մօտիկ ընողները պիտի ենթադրեն թէ չունինք կարեկից, սիրալիր Փրկիչ մը, կաղմ և պատուաստ՝ խելու մեր բոլոր աղերսները, և նեղութիւններու մէջ խիստ օգնական գտնուելու:

Կան մարդիկ որ միշտ ահուգողի մէջ են՝ և տխուր բաներ կը հաւաքեն: Ամէն օր չըջապատուած են անոնք Աստուծոյ սիրոյն ապացոյցներովը. ամէն օր Անոր նախախնամութեանն առատաձեռնութիւնները կը վայելեն. բայց այս ներկայ օրհնութիւնները կ'անտեսեն: Անոնց մտածումները շարունակ կը սեւեռին անախորժ բանի մը վրայ՝ որ կը վախճան թէ կրնայ գալ. կամ դժուարութիւն մը կարենայ իրօք գոյութիւն ունենալ, որ, թէպէտ աննշան, կը կուրցնէ աչքերնին, այնպէս որ չեն տեսներ խել մը երախտագիտութեան արժանի բաներ: Անոնց հանդիպած դժուարութիւնները, փոխանակ դիւրենք մղելու դէպ Աստուծո՞ր իրենց օգնութեան միակ աղբիւրն է, ղրբենք կը բաժնեն Անկէ, քանզի անասուգութիւն և արտունջ կը ծնուցանեն:

Այսպէս անհաւատ ըլլալով աղէ՞կ կ'ընենք: Ինչո՞ւ ապերախտ և կասկածոտ ըլլանք: Յիսուս մեր բարեկամն

Երկինքի բոլորեցի

է. բովանդակ Երկինք մեր բարեկաւութեանը հոգ կը տանի: Պէտք չէ թոյլ տանք որ ամենօրեայ կեանքի տարտամութիւններ և դժուարութիւններ մեր միտքը պաշարեն և մեր ճակատը մթաճեն: Եթէ ընենք զայդ, պիտի միշտ նեղացուցիչ և ձանձրացուցիչ բան մ'ունենանք: Պէտք չէ անձնատուր ըլլալ մտահոգութեան մը որ միայն կ'ուտէ ու կը մաշեցնէ մեզ, բայց որ չ'օգնէր մեզի մեր փորձութիւնները տանելու:

Կրնաս շուարումներ ունենալ գործառնութեանցդ մէջ. յոյսերդ կրնան նսեմանալ հետզհետէ, և մեծ վնասներ թերեւս սպառնան քեզի. բայց մի՛ յուսահատիր դուն. բոլոր հոգդ Աստուծոյ վրայ ձգէ՛, և հանդարտ ու զուարթ եղի՛ր: Աստուծմէ իմաստութիւն խնդրէ՛ գործերդ խոհմութեամբ վարելու համար, ու այսպէս՝ կորուստէ և ձախողութեամբ զերծ կ'ըլլաս: Ձեռքէդ եկածը ըրէ՛ յաջողութեամբ ի գլուխ հանելու համար ձեռնարկներդ: Յիսուս Իր օգնութիւնը խոստացեր է մեզի, բայց ոչ առանց մեր գործակցութեան: Երբ, մեր Օգնականին վստահելով, ձեռքէդ եկածն ըրիր, ուրախութեամբ ընդունէ՛ յառաջ գալիք արդիւնքը:

Աստուծոյ կամքը չէ որ Իր զաւակները նեղութիւններով բեռնաւորուին: Բայց Տէրը չի խաբեր մեզ: Չ'ըսեր մեզի, «Մի՛ վախճաք, ձեր ճամբուն մէջ վտանգ չկայ:» Ան գիտէ թէ նեղութիւններ և վտանգներ կը սպառնան մեզի, և որոշակի կը վարուի մեզի հետ: Չի մտադրեր Իր ժողովուրդը վերցնել այս մեղաւոր և ապականալ աշխարհէն, այլ ապահով ապաւէն մը ցոյց կուտայ անոր: Իր աշակերտներուն համար Փրկչին աղօթքն էր՝ «Ձեմ աղաչեր որ զանոնք աշխարհէն վերցնես, այլ զանոնք չարէն պահես:» «Աշխարհի մէջ», կ'ըսէ, «նեղութիւն

պիտի ունենաք, բայց քաջասիրտ եղէ՛ք, ես աշխարհին յաղթեցի:» Յովհ. ԺԷ. 15. ԺԶ. 33:

Լերան վրայ խօսած Իր քարոզին մէջ՝ Յիսուս թանկագին դասեր սորվեցուց Իր աշակերտներուն՝ Աստուծոյ ապաւինելու պէտքին նկատմամբ: Այդ դասերը նպատակ ունէին քաջալերելու Աստուծոյ զաւակները բոլոր դարերու մէջ, ու մինչև մեզի կը հասնին անոնք, մեզ խրատելու և ախտիկելու համար: Փրկիչը Իր աշակերտներուն ուշադրութիւնը կը դարձնէ երկինքի թռչուններուն որ իրենց գոհաբանական երգերը կը ճռուողեն՝ առանց հոգ ընելու պէտքերնուն համար, քանզի «ոչ կը ցաննեն և ոչ կը հնձնեն,» և սակայն՝ երկնաւոր մեծ Հայրը անոնց պիտոյքները կը հոգայ: Փրկիչը կը հարցնէ, «Զէ՞ որ անոնցմէ լաւ էք դուք:» Մատթ. Զ. 26:

Մարդոց և անասնոց մեծ Մատակարարը Իր ձեռքը կը բանայ և բոլոր արարածոց պիտոյքները կը հայթայթէ: Երկինքի թռչունները Անոր ուշադրութենէն չեն վրիպիր: Ան կերակուրը անոնց կտուցին մէջ չի նետեր, սակայն պաշար կը հայթայթէ պէտքերնուն համար: Անոնք պարտին ժողովի հատիկները զոր Ան ախտեր է իրենց համար: Պէտք է նիւթեղէն ճարեն բոյներնուն համար, և ձագերնին կերակրեն: Աշխատելու կ'երթան անոնք՝ երգելով, քանզի «ձեր երկնաւոր Հայրը կը կերակրէ զանոնք:» Ու «չէ՞ որ դուք անոնցմէ լաւ էք:» Իբր խմացական, հոգեւոր երկրպագունք՝ երկինքի թռչուններէն աւելի չենք արժեր: Մեր էութեան Հեղինակը, մեր կեանքին Պահապանը, Ան որ Իր պատկերին պէս ստեղծեց մեզ, պիտի չհայթայթէ՞ մեր պիտոյքներն եթէ միայն Իրեն յուսանք:

Քրիստոս Իր աշակերտներուն ուշադրութիւնը կը

դարձնէ դաշտի ծաղիկներուն՝ որոնք առատօրէն կ'աճին, պճնուած պարզունակ գեղեցկութեամբ զոր երկնաւոր Հայրը տուած է անոնց, իբր արտայայտութիւն առ մարդն ունեցած Իր սիրոյն: «Նայեցէ՛ք դաշտի չուաններուն, ի՛նչպէս կ'աճին:» Այդ բնական ծաղիկներուն գեղն ու պարզութիւնը մեծապէս կը գերադասեն Սոդոմոնի փառաւորութիւնը: Արուեստի ճարտարութեան արտադրած ամենէն փառաւոր հանդերձները չեն կարող բաղդատութեան դրուիլ Աստուծոյ արարչութեան ծաղիկներուն բնական շնորհքին և հրաշալի գեղեցկութեանը հետ: Ու Յիսուս կը հարցնէ, «Եթէ դաշտի խոտը՝ որ այսօր կայ և վաղը փուռը կը ձգուի, Աստուած այնպէս կը հազուեցնէ, հապա՜՛րչափ աւելի ձեզ՝ թերահաւատներ:» Մատթ. Զ. 28, 30: Եթէ Տէրը՝ աստուածային արուեստագէտը՝ հաղիւ մէկ օրուան կեանք ունեցող այդ քնքուշ ծաղիկներուն՝ փափկիկ, պէսպէս գոյներ կուտայ, հապա՜՛րչան աւելի մեծ հոգ պիտի տանի անոնց համար որ Իր պատկերին պէս են ստեղծուած: Յիսուսի այս դասը յանդիմանութիւն մըն է՝ ուղղուած անհաւատ սրտերու վարանոտ մտահոգութիւններուն, տարտամութիւններուն և տարակուսանացը:

Տէրը կ'ուզէ որ Իր բոլոր տղաքներն ու աղջիկները երջանիկ, հանդարտ և հնազանդ ըլլան: Յիսուս կ'ըսէ, «Պաղաղութիւն կը թողում ձեզի, չէ թէ ինչպէս աշխարհս կուտայ՝ ես ձեզի կուտամ. սրտերնիդ չխռովի ու չվախնայ:» «Այս բաները ձեզի խօսեցայ որ Իմ ուրախութիւնս ձեր մէջը մնայ, ու ձեր ուրախութիւնը լման ըլլայ:» Յովհ. ԺԴ. 27. ԺԵ. 11:

Պարտականութեան շաւղէն դուրս՝ եսասիրական շարժառիթներով փնտռուած երջանկութիւնը՝ անհաւա-

ասարակչիւ, տենդոտ և խաբուսիկ է. ան կը ցնդի կ'երթայ՝ և հողին կը մնայ առանձին ու տխուր. սակայն ուրախութիւն և գոհունակութիւն կայ Աստուծոյ ծառայութեանը մէջ: Քրիստոնեան անստոյգ ձամբաներու մէջ չի թողուիր ունայն մորմոքներու և յուսախաբուծեանց չի լքուիր ան: Եթէ այս կեանքին հաճոյքները չվայելենք, կրնանք միշտ երջանիկ ըլլալ՝ հանդերձեալ կեանքին նայելով:

Բայց նոյն իսկ հոս՝ Քրիստոնեայք կարող են Քրիստոսի հետ հաղորդ ըլլալու ուրախութիւնը վայելի և Անոր սիրոյն լոյսը և Իր ներկայութեանը սիրտնալիքն ունենալ: Մեր կեանքին մէջ իւրաքանչիւր քայլ կրնայ մեզ աւելի՛ մօտեցնել Յիսուսի, և մեզի տալ աւելի խորունկ մէկ փորձառութիւնն Իր սիրոյն, և քայլ մըն ալ աւելի մօտեցնել մեզ խաղաղութեան ընակարանին: Ուստի չձգենք մեր վստահութիւնը, այլ հաստատուն ապահովութիւն ունենանք, աւելի՛ հաստատուն քան երբէք: «Տէրը մինչև հոս մեզի օգնեց» (Ա. Թադ. է. 12), ու մինչև վերջը պիտի օգնէ մեզի: Դարձնենք մեր ակնարկը դէպ ի յիշատակարան-կոթողները՝ որոնք մեզի կը յիշեցնեն ինչ որ Տէրը ըրաւ՝ մեզ սիրտիկու և փրկելու համար կործանիչին ձեռքէն: Մեր յիշողութեանը մէջ թարմ պահենք բոլոր գլխած ողորմութիւնները զոր Աստուած ցուցուց մեզի, — արցունքներ՝ զոր Ան սրբեց, ցաւեր՝ զոր ամօքեց, անձկութիւններ՝ զոր փարատեց, վախեր՝ զոր ցրուեց, պիտոյքներ՝ զոր հայթայթեց, օրհնութիւններ՝ զոր սիրեց, — ու այսպէս՝ ինքզինքնիս զօրացնենք բոլոր այն նեղութիւններուն համար որոնք կրնան գալ մեր պանդխտութեանը մնացեալ մասին մէջ:

Դէպ առաջ նայելով՝ չենք կարող չը տեսնել գալիք

պայքարներու մէջ նոր վարանումներ, սակայն կրնանք դէպ ի անցեալն ինչպէս դէպ ի ապագան նայիլ՝ և ըսել, «Մինչև հոս Տէրը օգնեց մեզի»: «Բու ուժդ քու օրերուդ չափ ըլլայ»: Բ. Օր. ԼԳ. 25: Նեղութիւնները մեզի տրուելիք զօրութեան չափը պիտի չանցնին՝ զանոնք տանելու համար: Ապա ուրեմն՝ մեր գործին ձեռնարկենք ուր որ գտնենք դայն, հաւատարմութէ ինչ որ ալ պատահի, փորձութեան համեմատական ուժ պիտի տրուի:

Եւ շուտով՝ երկինքին դռները պիտի լայն բացուին Աստուծոյ զաւակներուն առջև: Յայնժամ փառաց Թաղաւորին շրթներէն սա օրհնութիւնը անոնց ականջներուն պիտի հնչէ՝ ամենաքաղցր երաժշտութեան նման, «Եկէ՛ք Հօրս օրհնածները, աշխարհի սկիզբէն ձեզի համար պատրաստուած թագաւորութիւնը ժառանգեցէ՛ք»: Մատթ. ԻԵ. 34:

Այն ատեն՝ փրկուածները պիտի ընդունուին այն ընակարաններուն մէջ զոր Յիսուս անոնց պատրաստելու գնաց: Հոն՝ անոնց ընկերները այս երկրին անարգները պիտի չըլլան, այսինքն՝ ստախօսներ, կռապաշտներ, պիղծեր և անհաւատներ, այլ պիտի ընկերանան անոնց հետ որ յաղթեցին Սատանային, և որոնք աստուածային նորոքով կատարեալ նկարագիրներ կազմեցին: Ամէն մեղապարտ ձգտում, ամէն անկատարութիւն՝ որ դանոնք կը նեղէ հոս, պիտի մաքրուած ըլլայ Քրիստոսի արիւնովը. և Անոր փառքին վսեմութիւնն ու լուսաւորութիւնը, արեւուն լուսաւորութենէն աւելի, պիտի հաղորդուին իրենց: Ու բարոյական գեղեցկութիւնը, Անոր նկարագրին կատարելութիւնը՝ պիտի անոնցմէ ձառագայթեն աւելի՛ գերազանցօրէն քան իրենց արտաքին փառաւորութիւնը: Մեծ ճերմակ աթոռին առջև պիտի

երեւան անոնք՝ անարատ, մասնակից ըլլալով հրեշտակաց պատուոյն ու առանձնաշնորհումներուն:

Այդ փառաւոր ժառանգութեանը համար զոր կրնայ ձեռք ձգել, «իբն ձին փոխարէն ինչ աղատէք պիտի տայ մարդ»: Մատթ. Ժ. 26: Կրնայ աղքատ ըլլալ, և սակայն իր մէջ կ'ունենայ հարստութիւն մը և արժանաւորութիւն մը զոր աշխարհ չէր կարող հրէք տալ: Մեղքէն փրկուած և մաքրուած հոգին, Աստուծոյ ծառայութեանը նուիրուած իր բոլոր կարողութիւններովը, գերազանց արժէք ունի: Ու երկինքին մէջ՝ Աստուծոյ և հրեշտակներուն առջեւ ուրախութիւն կ'ըլլայ երբ հոգի մը կը փրկուի. ուրախութիւն մը՝ որ կ'արտայայտուի սուրբ յաղթանակի երգերով:

Երկինքի մէջ ուրախութիւն կ'ըլլայ երբ հոգի մը փրկուի

Ծ Ա Ն Օ Թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Այս գիրքը կրնայ ստացուիլ նաեւ ուրիշ շատ լեզուներով, — Անգլիերէն, Գերմաներէն, Ֆրանսերէն, Ռուսերէն, Պոլկարերէն, Իտալերէն, Եւայլն, Եւայլն:

Միջազգային Տետրակի Ընկերութեան Արեւելեան երկիրներու մասնաճիւղը կը հրատարակէ ուրիշ գրքեր եւ տետրակներ ալ՝ Հայերէն, Յունարէն եւ Արաբերէն լեզուներով:

Միջազգային Տետրակի Ընկերութիւնը կը հրատարակէ Գրիստոնէական գրքեր, թերթեր եւ տետրակներ աւելի քան 50 լեզուներով: Գերմաներէն, Անգլիերէն, Ֆրանսերէն, Հոլանտական, Տանիմարգական եւ Շուէտական ցուցակները ճիշտ են պարունակութեամբ: Նաեւ առատ գրութիւնք կան Հունգարական, Պոմերանական, Ռուսական, Սլոններէն, Իտալերէն լեզուներով: Յուցակներ ծրի կը խրկուին:

Նաեւ Ս. Գրքերու լաւ մթերք մը ունինք:

Աւելի ծանօթութեան համար ղիմեցէք առ Միջազգային Տետրակի Ընկերութիւն, Մասնաճիւղ Արեւելեան երկիրներու, Կ. Պոլիս, Մուրատեան Խան, Թիւ 11:

Constantinople, Tchakmakdjilar Yocouchou,
Mouradian Han, N. 11, Turkey.

Hamburg, Grindelberg 15a, Germany.
Genf, Rue da le Synagogue 29, Swiss.
Watford, Stanborough Park, Herts, England.
Christiania, Akersgaden 74, Norway.
Riga, Kl. Newastr. 12, Russia.
New York City, 32 Union Square East, U. S. A.
Ottawa, 173 Second Ave., Ontario, Canada.
Tacubaya, D. F., 1420 Avenida 20, Mexico.
Port of Spain, 31 Dundonald Street, Trinidad.
Sao Bernardo, Estacao S. P. R., Sao Paulo, Brasil.
Buenos Aires, Florida, F. C. R., Argentine.
Santiago, Casilla 43, Correo 3, Chile.
Kapstadt, 56 Roeland Street, South-Africa.
Singapore, 12 Dhoby Ghaut, East-India.
Shanghai, Box 993, U. S. Postal Agency, China.
Tokio, 30 Oiwake-cho Hongoku, Japan.
Warburton, Victoria, Australia.

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

15

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0151102

